

Patriot

En studie av en anti-islamisk nettkultur på Facebook i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen

Ingelin Vasaasen

Masteroppgave i kriminologi

Institutt for kriminologi og retts sosiologi

Det juridiske fakultet

Universitetet i Oslo

Våren 2017

PATRIOT

En studie av en anti-islamisk nettkultur på Facebook i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen

© Ingelin Vasaasen

2017

Patriot

- en studie av en anti-islamisk nettkultur på Facebook i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen

Ingelin Vasaasen

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

SAMMENDRAG

Tittel: Patriot: En studie av en anti-muslimsk nettkultur på Facebook i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen

Av: Ingelin Vasaasen

Veileder: Helene O.I. Gundhus

Institutt for kriminologi og retts sosiologi

Det juridiske fakultet

Universitetet i Oslo

Våren 2017.

Hatkriminalitet har som tema blitt viet stor oppmerksomhet de siste årene. Straffbare, hatefulle ytringer skal sanksjoneres på når de er uttrykt på bakgrunn negative holdninger mot bestemte grupper i samfunnet. Bakgrunnen for dette prosjektet var den kriminalpolitiske prioriteringen om å arbeide mot hatefulle ytringer på internett. «Netthets» mot muslimer på sosiale medier er et fenomen mange av oss har blitt kjent med. Derfor ønsket jeg å undersøke hvilke hensyn som kan ligge bak arbeidet mot hatefulle ytringer mot muslimer nå, og noe av hva som kan ligge i negative holdninger mot muslimer i dag. Sosiale medier, høyreekstremisme og høyrepopulisme er en sentral kontekst. Et mål med prosjektet var å finne ut hvordan deltakere av en anti-muslimsk Facebookgruppe i fellesskap forholder seg til kontroll på hatefulle ytringer mot muslimer på nett.

Gjennom observasjon på en åpen Facebookgruppe jeg har valgt å kalle «Patriotene» har jeg fått innsikt i hvilke oppfatninger av islam, samfunn og muslimer som dominerer. Jeg har også funnet hvordan oppfatningene driver gruppens språklige uttrykk i fellesskap, i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen. Utvalgte sitater fra innlegg og kommentarer ble supplert med enkelte artikler fra organisasjonen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Jeg analyserte dataene diskursanalytisk med innsikt i Foucault om makt og motstand i samspill mellom diskurser, og subkulturteori om status og identitet.

Oppgavens funn forteller oss at deltakerne på gruppen i fellesskap hviler seg på en kulturelt etablert diskursiv kunnskap om islam som politisk og farlig, og muslimer som okkupanter. De opplever seg selv som angrepet med betegnelser som rasister, hatere og høyreekstremister på grunn av sine overbevisninger. Deltakerne i fellesskap snur denne opplevelsen til en bekreftelse for egen kunnskap og gir hverandre en oppløftet status og identitet. I samhandlingen på Patriotene kan deltakerne forstå seg selv som legitime aktører innenfor diskursen om islam, muslimer og innvandring. De kan utfordre konstruksjonen av hatkriminalitet ved å handle i tråd med sine holdninger og kunnskap, med status som ekte nordmenn og forsvarere av samfunnet. Mye tyder på at de på denne måten kan legitimere sine syn, og motiveres av å fremsette dem på den åpne gruppen. Deltakerne vil bli styrt annerledes, på bakgrunn av en annen politisk og kunnskapsmessig rasjonalitet.

Et sentralt funn er at når deltakerne blir møtt med utfordringer i debatt og reflekterer over sanksjoner på Facebook eller i rettssystemet, tyder mye på at slike tilfeller engasjerer mer enn det korrigerer holdningene i fellesskapet. Av den grunn utfordres Foucaults forståelse av normenes makt og «governmentality». Det vil si premisset for at individer oppfordres og ledes til selvregulering er normpåvirkning fra myndighetene via dens institusjoner i samfunnet. En slik måte å kontrollere på ses i sammenheng med offentlig kontrolladgang i mellommenneskelige nettverk på privateide, halvoffentlige steder innenfor sosiale medier. Samtidig diskuteres muligheter for dialog og konfliktløsning.

Oppgaven er et bidrag til å forstå erfaringer og prosesser hos mennesker i møte med kriminalitetskontroll på hatefulle ytringer på internett. Oppgaven avsluttes med funnenes betydning og en anbefaling for videre forskning.

FORORD

Det å fullføre dette prosjektet var utfordrende, men også ekstremt lærerikt. Flere har bidratt til at oppgaven har blitt en realitet, og derfor fortjener de en stor takk.

Først og fremst er jeg svært takknemlig for alle konstruktive innspill fra veilederen min, Helene Gundhus. Tusen takk for din tålmodighet, omsorg og dyktighet. Jeg kom alltid ut fra veiledning litt klokere og med fornyet pågangsmot. Takk til Birgitte P. Haanshuus for gode tips til forskningsetiske vurderinger.

Takk til medstudent Hans for skrive- og litteraturtips til metodekapittelet. Det var raust av deg! Og resten av Nova-gjengen: Tusen takk for et fantastisk studentmiljø. Motivasjon fra dere og de hyggelige (og tidvis lange) lunsjpausene i 6. etasje har vært gull verdt.

Takk til heiangjengen på Hedmarken, mine foreldre og storebrødre. Og tusen takk, mamma, for at du satt det fredelige livet som pensjonist til side og leste korrektur for meg.

Til slutt, tusen takk til Sverre for all støtte.

Og særlig for at du minner meg på hva som egentlig er viktigst her i livet.

Ingelin Vasaasen

Oslo, mai 2017.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INTRODUKSJON	1
1.1. Problemstilling	2
1.2. Oppgavens utforming	3
2. SOSIALE MEDIER OG HATKRIMINALITET	4
2.1. Behov for kontroll av hatefulle ytringer på sosiale medier	5
2.2. Hatkriminalitetskonstruksjonen for hatefulle ytringer mot muslimer	7
2.2.1. Mangfold og toleranse, reaksjon og forhindring	7
2.3. Sosiale medier og Patriotene	9
2.3.1. Høyrepopulisme og høyreekstremisme	10
2.3.2. Patriotene og Stopp islamiseringen av Norge	11
3. TEORETISKE PERSPEKTIVER	13
3.1. Tidligere forskning	13
3.2. Teoretisk inngang	16
Foucault: Makt og motstand	16
Subkulturteori: «Å gjøre annerledes»	17
3.2.1. Kriminalisering av negative holdninger som styring	18
3.2.2. Styringseffekter: Hvordan få individene til å styre over seg selv	19
3.2.3. Motstand mot kriminalisering av negative holdninger bak ytringer	21
3.3. Anvendelse: Å studere motstand på Patriotene	22
3.3.1. Analytiske kategorier over motstand	23
1) Konstruksjon av alternativ kunnskap	23
2) Markering av ut-gruppen	24
3) Markering av inn-gruppen	25
4. METODE	27
4.1. Netnografi	27
4.2. Inngangen til feltet	29
Om internett, sosiale medier og Facebook	29
Kjennskap til feltets fordeler og utfordringer: Facebookgrupper	29
Tilgang på feltet: Patriotene og Stopp islamiseringen av Norge	32
Valg av Facebookgruppe og supplerende data	32
4.3. Datainnsamling	33

4.3.1. Analyse og fortolkning: Diskursanalyse	34
Tidlig analyse: Fargekoding av språklige uttrykk	35
Gjennomarbeidet analyse: Diskursanalyse	36
4.4. Forskningsetikk	37
Åpne Facebookgrupper: Offentlig eller privat sted?	37
Er informert samtykke fra deltakerne en nødvendighet?	39
Konfidensialitet: Hvordan kan jeg sikre deltakernes anonymitet?	40
Førforståelser: Min rolle i prosessen	41
4.5. Til leseren	41
5. FUNN OG ANALYSE	43
5.1. Konstruksjon av alternativ kunnskap: Hva er islam?	43
5.1.2. Hvordan forstås muslimer som mennesker?	44
5.1.3. Forventninger til integrering av islam og muslimer i Norge	46
5.1.4. Hva må gjøres?	50
5.2. Markering av ut-gruppen	51
5.2.1. En problematisering av politisk styring	51
5.2.2. Styringseffekter opplevd på Patriotenes identitet og handlingsmuligheter	54
5.2.3. Kjennetegn ved ut-gruppen	56
5.3. Markering av inn-gruppen	57
5.3.1. Markering av inn-gruppen som motsvar på styringseffektene	60
5.3.2. «Å gjøre annerledes»: Å hevde maskulinitet	62
5.4. Oppsummering av funn	65
6. DISKUSJON	67
6.1. Effektiv normkontroll av individer på sosiale medier?	67
6.2. Hatefulle ytringer i straffesystemet: Sanksjonering, dialog	70
7. AVSLUTNING	74
LITTERATUR	77

1. INTRODUKSJON

Hatkriminalitet er en nylig konstruert kriminalitetskategori. Kategorien innebærer straffereaksjoner mot hatefulle ytringer og handlinger, når de er motivert av negative holdninger mot bestemte grupper i samfunnet (Oslo politidistrikt, 2016).

Men forestillinger om andre og forskjeller mellom mennesker har alltid spilt en rolle i Norge. Hvordan vi snakker om oss selv rammes inn av normer for hvordan mennesker skal oppføre, på grunn av forskjeller mellom oss (Perry, 2003). Sosiale bevegelser i varierende former og uttrykk, har gjennom historien resultert i blant annet holdningsendringer og rettigheter for sårbare og utsatte grupper. De har vært uttrykk for hva som skal være gode, norske verdier. I dag ser vi, i enkelte sider av innvandringsdebatten på nett, uttrykk om hvorvidt muslimsk innvandring truer norske verdier. Vi kan enkelt se det som en debatt som består av to punkter.

På det ene punktet finnes forkjempere for menneskers rettigheter. Mange vil støtte en positiv tanke om et kulturelt og religiøst mangfold, og innstille seg negativt til fiendtlige holdninger mot muslimer i et moderne samfunn. Europeiske land er i samarbeid mot hatkriminalitet og hatefulle ytringer på nett. Samarbeidet er hjemlet i universelle menneskerettigheter, og nasjonalt spesifiserte anti-diskrimineringslovverk (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

Slike rettigheter har, ifølge Ray og Smith (2001, s.209), blitt konkretisert i hatkriminalitet som en ny kategori av kriminell atferd. Kategorien, som varierer i innhold i forskjellige land, så dagens lys først i USA på 80-tallet. I kategorien inngår hatefulle ytringer mot enkelte grupper mennesker, som muslimer. Det sentrale ved kategorien og hvordan den arbeides etter, er at motivet for ytringene er det sentrale punktet for oppmerksomhet og kriminalisering. Hall (2013, s.126) argumenterer for at kategorien har markert et skifte i måter å styre atferd på. Blikket rettes mot holdninger, tanker og følelser og vekk fra handlinger. Det kan handle om å begrense negative holdninger som fordommer og hat.

På det andre punktet befinner det seg en kultur som baserer seg på og produserer alternativ formidling om muslimer. Det gjøres i alt fra artikler til kommentarfelt på ulike nettsteder. Enkelte anvender generaliserende og hatefulle ordbruk om muslimer og deres religion i ytringer på nett. Ifølge Hall (2013, s.119) tyder mye på at de fleste som ytrer seg hatefullt ikke er fullt ut hatdrevne mennesker, men kan være helt «ordinære». Han poengter at hatefulle ytringer basert på

fordommer mot en gruppe ikke er noe ekstraordinært, noe ekstreme handlinger som følge av holdningene er. Med sosiale medier er det å delta i debatt nå enklere for folk flest (Chan m.fl., 2011).

Samtidig kan sosiale medier utilsiktet ha tilbudt muligheter for grupper mot det ekstreme høyre, å dyrke religiøse og kulturelle spenninger i samfunnet. Høyrepopulistiske bevegelser øker i Europa, og får støtte fra Facebook- og Twitterbrukere i flere land (Awan, 2016, s.12). I tillegg kan områder på nett, som Facebook og Twitter, regnes som halvoffentlige steder med private eiere. De byr på utfordringer for tradisjonell kriminalitetskontroll (Stenning, 2009).

Målet med denne oppgaven er å få kvalitativ innsikt i, og gi et overblikk om, en ytterliggående, anti-islamisk nettkulturs oppfatninger om islam, muslimer, samfunnet og seg selv. Dette i sammenheng med at negative holdninger om muslimer på grunn av deres religion er kriminaliserte, hvis de manifesteres i en straffbar ytring.

1.1. Problemstilling

Med utgangspunkt i samhandling på sosiale medier i en bestemt åpen Facebookgruppe, undersøker jeg hvilken diskursiv kunnskap gruppedeltakerne baserer uttrykkene sine på i innlegg og kommentarer. Jeg ønsker å undersøke følgende:

- Hvilken diskursiv kunnskap baserer gruppen seg på i omtale av islam og muslimer?
- Hvordan anvendes den diskursive kunnskapen, og hvilke strategiske fortellinger om identitet og motstand bidrar hatkriminalitetskategorien til å konstruere?

Opgaven handler om erfaringer av politisk styring gjennom hatkriminalitetskonstruksjonen. Opp mot diskurser fra majoritetssamfunnet om hatkriminalitet, undersøker jeg diskursanalytisk hvordan deltakerne i fellesskap anvender kunnskapen og forholder seg til at deres holdninger kan sanksjoneres på når vist i en straffbar ytring. Dermed hvilke konstruksjoner av fortellinger om identitet og motstand hatkriminalitetskategorien kan bidra til. Gruppen har jeg valgt å kalle «Patriotene». Dataene fra gruppen er supplert med enkelte artikler fra hjemmesiden til organisasjonen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN).

Problemstillingen begrenser studiens rekkevidde. Jeg konsentrerer meg om en kulturell, tekstbasert samhandling innenfor sosiale nettverk på internett, i allerede eksisterende uttalelser. Gruppen er ikke en faktisk gruppe i den fysiske verden. Den består av deltakere som kommenterer på hverandres innlegg og kommentarer innenfor et virtuelt gruppeforum på Facebook. Jeg kan ikke oppdage nyanser i personlige holdninger og motivasjoner, men nyanser i samhandlingens kulturelle uttrykk.

1.2. Oppgavens utforming

Innledningsvis redegjør jeg for problemstilling, begrensninger og formål med studien. Deretter plasserer jeg studien inn i en kontekst, i kapittel 2. Her gir jeg en oversikt over sosiale medier og hatefulle ytringer, hatkriminalitetskategorien om hatefulle ytringer mot muslimer, høyreekstremisme og høyrepopulisme. I kapittel 3 redegjør jeg for tidligere forskning på tema, og for min valgte teoretiske inngang. Jeg gjennomgår en dekonstruksjon av hatkriminalitet relatert til Foucaults analyse over makt og motstand i diskurser, og subkulturteori. Her presenterer jeg også analytiske kategorier, hentet fra den teoretiske inngangen. I kapittel 4 presenterer jeg og gjør rede for valg av metode, gjennomføring av datainnsamling og analyse, og forskningsetiske overveielser. Kapittel 5 viser mine funn og analyse av dem fra samhandling på Patriotene, supplert med artikler fra SIAN. Dette opp mot de analytiske kategoriene i forskjellige typer fortellinger, samt oppsummering av funnene. I kapittel 6 diskuterer jeg enkelte funn opp mot den teoretiske inngangen, og implikasjoner for kontroll av hatefulle ytringer på internett. Avslutningsvis vil jeg diskutere funnene og hvilken betydning de har for å forstå kriminalitetskontroll mot hatkriminalitet på sosiale medier, og en anbefaling for videre forskning.

1. SOSIALE MEDIER OG HATKRIMINALITET

Informasjonssamfunnet er, ifølge Williams (2011, s.466), et resultat av internettets utvikling som utløser av en tredje revolusjon. Nå fra et industrisamfunn til et informasjonssamfunn.

Kommunikasjon mellom mennesker ble endret med internettets nye arenaer. Ved internettets inntreden på 80-tallet oppdaget mennesker hvordan nettet kunne anvendes til å formidle informasjon. Imidlertid var dette en liten gruppe med teknologisk bakgrunn, eller akademikere som anvendte internett til forskningsformål. I løpet av få tiår etter oppstarten førte mulighetene for menneskelig nettverksknytning internett inn i vår kultur og vårt hverdagsliv. Fra hjemmesider til det vi i dag omtaler som «sosiale medier», eller de nye mediene. Deler av de sosiale mediene består av sosiale nettverk, mellom plattformer som Facebook og Twitter. Plattformene oppsto etter blant annet muligheter for mennesker til både å få tilgang på og dele data selv (Miller, 2011, s.67). De har blitt fremstilt som halvoffentlige områder. Det vil si steder med private eiere, der den generelle befolkningen er invitert til å oppholde seg (Stenning, 2009).

Informasjonstilgangen førte til en større brukerpopulasjon, mer innhold, og med elektroniske søkemotorer muligheter for mennesker å skille og innhente informasjon (Miller, 2011, s.68). På steder som Facebook kan mennesker over hele verden opprette en profil, få tilgang på informasjon, dele informasjon og delta i diskusjoner med mennesker de aldri har møtt før. Nettet omtales derfor å ha blitt mer sosialt (Gerlitz og Helmond, 2013). Og i interaksjonen mellom mennesker, har skillet mellom hva som regnes offentlig og privat blitt vanskelig å identifisere (Stenning, 2009, van Dijk, 2013). En optimistisk lesning tilsier at internettet har gjort samfunnet mer demokratisk, da tilgang og deltakelse i den offentlige debatten er lettere for folk flest (Chan m.fl., 2011). Myndigheter i vestlige land hadde en tanke om et «fritt internett» uten inngripende styring fra dem (Williams, 2011, s.471).

På en annen side ble tilgangen på informasjon og menneskelige, virtuelle nettverk, en mulighet for enkelte til å unytte den til formål ansett straffbare «offline». Chan m.fl (2011, s.589) argumenterer for at en demokratisering basert på friheter av nettet var et feilslått prosjekt. Internettets virtuelle rom og eiernes tilbud om anonymitet til brukere, kan gi følelser av usynlighet, aksept og ufeilbarlighet (Jewkes, 2011, s.525). Hatefulle ytringer fremsatt på nett kan med enkle tastetrykk gjøres mot enkeltpersoner, og/eller deles i fora og debattfelt hurtig og uten fysisk kontakt med mottakeren(e). Awan (2016, s.14) betegner internettets vekst som et tveegget sverd, når det også kan tilby et virtuelt vakuum for deling av hatefullt innhold.

2.1. Behov for kontroll av hatefulle ytringer på sosiale medier

Stater har i økende grad blitt bevisste på den brukergenererte aktiviteten på internett. De merker en nødvendighet av å kontrollere og håndtere informasjonen som produseres. Om dette poengterer Williams (2011, s.479) at det er en iboende risiko for skade, i det å begrense ytringsfriheten og personvernet med inngripende kontroll av internettet. Det har vært, og er, viktig for enhver stat å ta stilling til denne balansen. Samtidig har det i internasjonal lovgivning blitt rom for aksept til å harmonisere de globale frihetene ved nettet, med strafferettslige og andre tiltak. I dette kan vi lese at stater utvider tillatelser for elektronisk overvåkning av menneskelig kommunikasjon, og lagring av store mengder data (McGuire, 2011, s.492).

Om hatefulle ytringer, har myndighetene her hjemme i Norge sett problematikken ved utbredelsen av fiendtlighet mot muslimer og andre minoriteter på plattformer som Facebook. I november 2015 lanserte regjeringen, bestående av Høyre og Fremskrittspartiet, en politisk erklæring mot hatefulle ytringer. Samtidig kan vi finne regjeringens politiske strategi mot hatefulle ytringer, som strekker seg fra 2016 til 2020. Regjeringen har presisert en rekke tiltak mot hatefulle ytringer. Deriblant læringsressurser for ungdom, mangfold i mediene og dialog på nett. Dette fordi regjeringen «[...] er bekymret for omfanget av hatefulle ytringer på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion eller livssyn, nedsatt funksjonsevne eller seksuell orientering. Ytringer som sprer hat mot andre mennesker kan ikke tolereres. Noen ytringer er forbudt etter norsk lov og skal straffeforfølges» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s.2). Av sitatet oppfatter jeg et politisk ønske om å arbeide mot hatefulle ytringer på nett både sivilt og strafferettslig. I dette ligger også et ønske om å øke antallet hatkriminalitetssaker, og etablere kunnskap og statistikk. Oslo politidistrikt (2016, s.3) har utarbeidet følgende definisjon på hatkriminalitet:

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger på grunn av etnisitet, religion, homofil orientering og/eller nedsatt funksjonsevne.

Skal en ytring på Facebook merkes som hatkriminalitet av politiet, må ytringen være straffbar i utgangspunktet. Det vil si eksempelvis trusler og oppfordring til vold, som er i strid med et straffebud i straffeloven av 2005, postet helt eller delvis på grunn av en negativ holdning mot de avgrensede gruppene.

Hatefulle ytringer mot muslimer i innvandringsdebatten på sosiale medier, faller inn under kategorien og gruppetilhørigheten «religion». Det skjer når det er opplevd av offer eller

allmenheten, at ytringen er motivert av negative holdninger mot muslimers religiøse tilhørighet, og etterforskning viser at så er tilfellet. Mer enn «hat», som er et sterkt ord på norsk, anvendes nettopp «negative holdninger» forstått som fordommer og fiendtlighet, mot en persons gruppetilhørighet (Oslo politidistrikt, 2013).

Hatefulle ytringer reguleres av straffeloven §185 (2005). Strafferammen er satt til inntil 3 års fengsel. §185 (straffeloven, 2005) avløste § 135 i straffeloven av 1902, som har vært underlagt presiseringer for å verne om utsatte grupper. Formelle straffesanksjoner på hatefulle ytringer, anses som en legitim og nødvendig begrensning av ytringsfriheten i Grunnloven §100 (straffeloven, 2005, §185). Revidering av Grunnloven §100 på 2000-tallet, satte terskelen lavere for å idømme straffeansvar for hatefulle ytringer enn det som fremgikk av § 135 i straffeloven av 1902¹.

Straffeloven § 185 (2005) krever at ytringene er fremsatt offentlig. Av den norske retten regnes åpne grupper og sider på Facebook som offentlig sted (straffeloven, 2005, §10). Det har vært flere saker for retten om ytringer mot muslimer fremsatt i innlegg på åpne Facebookgrupper, sider og profiler. Disse har blitt dømt straffbare ettersom ytringene ble, etter en vurdering av flere momenter, betegnet å være hatefulle mot muslimer. I en av sakene ble en gruppe regnet offentlig fordi den hadde tilknyttede medlemmer, og fordi det aktuelle innlegget ble delt og «liket».² Ytringer fremsatt på Facebook, eies av Facebook ettersom de legges ut innenfor deres privateide rom. Eierne arbeider aktivt mot hatefulle ytringer og grupper der ytringene deles. Facebook er innrettet med en rapportertingsfunksjon, og avhenger av at brukerne rapporterer innhold de opplever som støtende, eller opplever støtende rettet mot seg. De gjør også brukerne oppmerksomme på at innhold brukerne opplever støtende nødvendigvis ikke faller inn under deres kriterier for hatefulle ytringer (Facebook, 2017).

Innenfor den offentlige kontrollen, opprettet Oslo politiet en hatkriminalitetsgruppe for etterforskning av innrapporterte hatefulle hendelser høsten 2014. Ifølge Nadim m.fl. (2016, s.118) ble denne opprettet som følge av den politiske prioriteringen om hatkriminalitet, og fordi politiet erkjente at de ikke hadde prioritert fenomenet godt nok. Gruppen har hovedansvaret for etterforskning og opplæring også i andre politidistrikter. Oslo politidistrikt (2013) ønsker å

¹ Ot.prp., nr.8 (2007-2008), s.247.

² For eksempel Brønnøy tingrett (2016), saksgang: TBRON-2016-125647 (16-125647MED-BRON), Jæren tingrett (2016), saksgang: TJARE-2016-72797 (16-072797MED-JARE).

etablere kunnskap og skape troverdighet hos de utsatte gruppene ellers i Norge, ved at deres utsatthet tas på alvor.

Ifølge Nadim m.fl. (2016, ss.118-122) arbeider politiet utfra anmeldte ytringer *fra* ofre og publikum ellers, som de har oppdaget på internett. Ytringene på steder som Facebook kan også rapporteres til Kripos. De har en side på Facebook, «Politiets nettpatrolje – Kripos». Den er opprettet for å ta i mot spørsmål, være til stede på nett og møte mennesker i dialog. Kripos, i motsetning til politiet som etterforsker anmeldelser fra publikum utenfor nettet, forholder seg til konkrete tips på Facebook. Samtidig er den politiske prioriteringen om hatkriminalitet høy, men antallet anmeldelser fortsatt lavt. Samlet sett forstår politiet tilstedeværelsen på nett, informasjonsspredning, få henleggelse og høy oppklaringsprosent i hatkrimgruppa som ledd i en begynnende forebyggende strategi.

Myndighetene ønsker kunnskap om hatkriminalitet. De arbeider for å løse utfordringer med hatefulle uttrykk mot grupper av mennesker på sosiale medier. Hva kan en kriminalitetskategori som hatkriminalitet innebære for hatefulle ytringer på det «frie» nettet, som kan anses som halvoffentlig sted? I det følgende vil jeg undersøke hva som kan være bakgrunn for økt oppmerksomhet rundt fenomenet hatkriminalitet mot muslimer på sosiale medier.

2.2. Hatkriminalitetskonstruksjonen for hatefulle ytringer mot muslimer

Hvordan kriminalitet skal defineres baserer seg særlig på kulturelle forskjeller, politiske interesser og sosiale normer (Christie, 2004). Det vil altså si at hva vi mener med straffbart hat, hvilke grupper som defineres som sårbare og hva som ligger i negative holdninger vil avhenge av samfunnsmessige forhold og politiske prioriteringer (Hall, 2013). Kategorien har i Norge et tydelig opphav i signaler fra sivilbefolkningen (Nadim m.fl., 2016).

2.2.1. Mangfold og toleranse, reaksjon og forhindring

Før det første har det prioriterte kriminalpolitiske arbeidet mot hatefulle ytringer på nett, presisert rettigheter for å uttrykke behovet for beskyttelse av sårbare og utsatte grupper. Gruppene blir strukturelt plassert i definisjonen på hatkriminalitet. Definisjonen og lovgivningen kan ses som et resultat av å sende et budskap om verdier i samfunnet og normer for atferd (Ray og Smith, 2001, s.214). Oslo politidistrikt (2013, s.20) poengterer at det spesielle med hatefulle

ytringer er at de rammer utover et bestemt offer. Hatkriminalitet kan skape frykt hos andre med samme gruppetilhørighet. Det rammer således samfunnet som helhet, ved å skape spenninger og uro. I dette ligger det et argument om at det er mer skremmende å bli angrepet, fysisk eller verbalt, på bakgrunn av gruppetilhørighet enn av andre årsaker (Ray og Smith, 2001). Dette støttes av forskning på offeropplevelser (se for eksempel Funnell, 2015, Boeckman og Liew, 2002).

Hatefulle ytringer kan derfor være instrumentelle handlinger som begrenser andres handlingsfrihet (Craig, 2003, s.118). Ofrene kan føle seg lukket til sin kultur, og begrense egne handlingsmuligheter på grunn av en opplevd risiko og sårbarhet (Garland og Hodkinson, 2015). I norsk sammenheng rapporterer en høyere andel innvandrere enn majoritetsbefolkningen at de trekker seg fra det offentlige ordskiftet etter å ha blitt utsatt for hatefulle ytringer på nett (Nadim m.fl., 2016). Etableringen av hatkriminalitetskategorien kan dermed komme av et ønske om et harmonisk samfunn der alle kan ha nytte av det frie internettet.

Jeg forstår derfor at i hatkriminalitetskonstruksjonen med et vern for muslimer, ligger det et signal om å løfte verdier om et kulturelt mangfold og toleranse for menneskers ulikhet. Dette kan stå sterkere enn et ønske om å avskrekke befolkningen fra å angripe muslimske minoriteter verbalt. Ray og Smith (2001, s.213) er av den oppfattelsen. De ser at motivet bak hatefulle ytringer mot minoritetsgrupper anses å være et angrep mot offentlige goder og friheter, så vel som mot offeret. I integreringsspørsmål ønskes flere kulturer å tilpasse seg og respektere hverandre, for å leve i et harmonisk samfunn. Awan (2016, s.15) argumenterer for at negative holdninger mot muslimer bak hatefulle budskap på nett kan skape spenninger i samfunnet og ha potensial til å resultere i handlinger. Et slikt syn kan ikke forankres i empirisk forskning i dag, ifølge Rohlfig (2015, s.296). Samtidig har vi her hjemme i Norge vært vitne til et angrep mot demokratiet basert på negative holdninger mot muslimer på grunn av deres religion. Den ideologiske bakgrunnen for 22. juli kan leses som en del av, men med løsninger som skiller seg fra, anti-islamske diskurser (Sandberg, 2015, s.181).

For det andre kan arbeidet i denne sammenheng være knyttet til en betydelig interesse i norsk kriminalpolitikk om å prioritere kartlegging og forebygging av ekstremistiske spenninger i samfunnet. Justis- og beredskapsdepartementet (2014, s.7) har utgitt en handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. I den plasseres voldelig ekstremisme som den mest ytterliggående formen for hatkriminalitet. I handlingsplanen fremgår det også at regjeringen

ønsker tidlig innsats mot ekstreme miljøer, både radikal islamisme og høyreekstremisme. Kategorien for hatkriminalitet kan i den forbindelse inngå i det som kalles «preventiv strafferett», noe som blant annet betyr at holdninger gjøres straffbare når de kommer til uttrykk i hatefulle ytringer. Ifølge Zedner (2007, s.262) har politikere i arbeidet mot ekstremisme inntatt idéer om risikostyring fra sikkerhetsindustrien, og overført dem på straffebestemmelser.

Å kriminalisere et motiv, en negativ holdning mot muslimer, kan ta sikte på å hindre risiko for uro på sikt, ved å bekrefte verdier og skape ro. Det kan være et ønske om å forebygge fremtidige ytringer ved å kriminalisere tankene bak. Dette for å oppnå en harmonisk tilstand på nettet og ellers i offentligheten. Dette kan tyde på at hatefulle ytringer mot muslimer i grupperinger på nett, anses av myndighetene i ytterste konsekvens å ha potensiale til å skape urovekkende situasjoner, slik det også kommer frem i handlingsplanen mot radikalisering og voldelig ekstremisme.

I sum kan hatkriminalitetskategorien om hatefulle ytringer mot muslimer handle om en normstyring som vil påvirke og forhindre enkelte holdninger bak ytringer på sosiale medier, fra prioriterte verdier og hensyn i samfunnet og vern den muslimske minoriteten.

2.2. Sosiale medier og Patriotene

«Patriotene» er et fiktivt navn på en norsk, åpen diskusjonsgruppe på Facebook, med i overkant av 1100 medlemmer per april 2017. Jeg har gått inn i deres virtuelle kultur på Facebook, og studert samhandlingen deres. Dataene fra gruppen er supplert med enkelte artikler fra hjemmesiden til organisasjonen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN).

Her vil jeg plassere kulturen inn i en kontekst om høyrepopulisme og høyreekstremisme i samfunnet. Dette mener jeg er viktig for å forstå noe av bakgrunnen til Patriotene, og de supplerende dataene. Ytringer med innhold av fiendtlighet mot muslimer på grunn av deres religiøse tilhørighet, kan ikke forstås som del av ett område i den virtuelle sfæren av sosiale medier isolert. Jeg skal derfor nå rette et blikk mot enkelte kulturelle uttrykk i samtidens Norge og Europa.

2.3.1. Høyrepopulisme og høyreekstremisme

I Europa i dag foreligger det enkelte spenninger. Ifølge Kiess m.fl. (2017, s.238) oppfattes EU av enkelte som et elitistisk prosjekt. Unionen og dens støttespillere har blitt gjort til syndebukker for negative trekk i medlemslandene. I dette kan «Brexit» forstås, og i bevegelsen kan det ligge en «euroskeptisisme». Den går på at krisen i eurosoneen oppleves hos enkelte som en fordeling av vinnere og tapere. «Taperne» kan føle seg som outsiders og at deres stemme undertrykkes, i sammenheng med deres opplevde tilknytning til EU og nasjonalstaten. Todd (2016, s.108) presiserer at euroskeptisisme kan finnes hos borgere som føler at kulturen deres er truet ved innvandring, og betegner de politiske representantene som en elite som ikke tar hensyn til borgernes interesser. Idéene finnes både hos middelklassen og lavere klasser (Kiess m.fl., 2017, s.238). Det kan tenkes at det foreligger en merkbart støtte til høyrepopulistiske lovnader, også i USA ved innsettingen av president Trump, som spiller på nasjonalstaten og handlekraft i innvandrings- og integreringsspørsmål.

Like etter den første muslimske innvandringen i Norge, ble Fremskrittspartiet fra tidligere Anders Langes parti dannet på slutten av 80-tallet. Nå som partiet er i regjering, argumenterer Bangstad (2016, s.150-151) for at disse har gjort islamofobi (frykt for at islam skal overta samfunn og styring) i den politiske og sosiale diskursen «mainstream». Dette på bakgrunn av at partiet tidligere har betegnet muslimsk innvandring som en trussel mot norske tradisjoner og kjønnslikhet, opprettholdelse av velferdsmodellen, likhetsverdier for seksualitet, og yttringsfrihet, liberalisme og sekularisme. Og etter 11. September 2001 – islam som trussel mot nasjonal sikkerhet.

Ifølge Fangen (2012, s.182) skiller høyreekstremisme seg fra høyrepopulisme, der en høyreekstremistisk diskurs oppfordrer til ikke-demokratiske handlinger. Høyreekstremer spiller likevel ofte på verdier ellers i samfunnet og i høyrepopulismen, som frihet og demokrati når de forsvare sine stemmer (Godin, 2015). Høyreekstremisme i enkelte miljøer kan forstås å trekke på og videreføre høyrepopulistiske budskap (Bangstad, 2016). Godin (2015, s.139) argumenterer for at det europeiske ekstreme høyre i stor grad har frigjort seg fra sin fascistiske fortid. Deriblant et stigma knyttet til en ideologi som spiller på biologisk rasisme og autoritære, anti-demokratiske løsninger. Heller opererer den innenfor nye og moderne rammer, noe som jeg utdyper i det følgende.

2.3.2. Patriotene og Stopp islamiseringen av Norge

Patriotene har i et flagget innlegg, det vil si et innlegg som alltid står over nye innlegg på Facebook, fremsatt hvilke temaer de som gruppe vektlegger. Patriotenes mål er å «arbeide mot spredning av islam og fremmed-kulturell infiltrasjon av vår kultur og sivilisasjon». Slike posisjoner kan vi også plassere innenfor organisasjonen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). SIAN har lenge vært blant de største organisasjonene i den anti-islamske ytterste diskurs i Norge, og er knyttet til søsterorganisasjoner i Europa og USA (Bangstad, 2016). Organisasjonens mål er å «motarbeide, stoppe og reversere islamiseringen av Norge». De vil spre informasjon om hva islam står for og hvilke konsekvenser en «islamisering» av Norge vil få (SIAN, 2013).

Islamisering- og snikislamiseringsbegrepene ligger i den konspiratoriske «Eurabia-litteraturen». Eurabia er en konspirasjon om at alle muslimer planlegger en voldelig okkupasjon av Europa og vil ta over når de blir en majoritet. I dette ligger det et ønske om å motarbeide at den etniske kulturen i landene blir en minoritet (Bangstad, 2016). Der Patriotene trekker veksler på SIANs ordbruk, om at islamsk kultur «infiltrerer» norsk kultur, kan argumentasjonen med begreper som «islamisme» være en tildekking av rasistiske undertoner (Fangen, 2012, s.180). Uttrykkene omtales som «nyrasisme». Nyrasister bytter ut rase med kultur, og legitimerer på denne måten en diskurs om at islamsk kultur vil ødelegge en norsk kultur. Å være islamofobisk inngår i nyrasismen og i anti-islamske nettkulturer (Awan, 2016). Det handler om at kulturer anses like, men må holdes fradelt for å unngå konflikt (Godin, 2015). Islamiseringsbegrepet har blitt anvendt av norske politikere fra Fremskrittspartiet, og videre innenfor den europeiske og amerikanske høyrepopulismen. Ifølge Bangstad (2016, s.162) har SIAN lenge hatt et tvetydig forhold til Fremskrittspartiet. Selv om Fremskrittspartiet kan forstås som en primær politisk kraft til å reagere på muslimsk innvandring, anser SIAN dem ofte som for lite radikale.

Derimot handler «islamisering» i Eurabia-litteraturen om konspirasjoner om at det egentlig foregår koordinert og systematisk okkupasjon av Europa, hvor politikerne er naive og bidrar til muslimenes angrep (Bangstad, 2016, s.163). Det som kan skille oppfatningene på Patriotene fra generelle populistiske uttrykk i samfunnet, er slike oppfatninger. De går på at en sosialdemokratisk elite ukritisk støtter en farlig «trussel» ved islamsk innvandring, og de er prinsipielt mot EU, EØS og globalisme av disse grunnene. Et slikt standpunkt kan være høyreekstrem (Fangen, 2012, Godin, 2015). Mennesker som inntar en «euroskeptisisme» sier seg ofte enige med en høyreekstrem ideologi (Kiess m.fl., 2016). Og utfra Gules (2012, s.15) forståelse av ekstremisme generelt, kan jeg derfor si at Patriotene kan være høyreekstremer i sine

politiske syn. Dette fordi de samlet sett befinner seg på det ytterste høyre av skalaen, langt utenfor «normale» variasjoner når det gjelder politiske synspunkter om islam og innvandring.

Verken Patriotene eller SIAN inntar et partipolitisk standpunkt. Til tross for dette kan deltakerne av kulturen tilhøre en grasrotbevegelse innenfor det ekstreme høyre, slik Godin (2015, s.144) omtaler slike. Bevegelsen har stemmer og nettverk innenfor sosiale medier. Det er nettverk som søker å publisere idéer på en profesjonell måte. I norsk sammenheng kan vi finne ytterliggående stemmer på Patriotene. Og i tillegg i organiserte og profesjonelle uttrykk på hjemmesiden til SIAN, steder som document.net og internasjonalt gatesofvienna.net. De anti-islamske narrativene med høyreekstreme posisjoner deles innenfor sosiale nettverk på internett, her hos Patriotene.

Samtidig kan hver og en deltaker ha variasjoner i holdninger, ha ulike agendaer eller egne hjertesaker. Ifølge Bjørge (2011, s.3) kan ekstreme grupper bestå av en blanding av mennesker som beveger seg i varierende grad i de ekstreme oppfatningene av verden. Gruppene kan bestå av ledere, som her kan være gruppeadministratorer, og følgere/deltakere. Noen følgere kan bli gradvis mer ekstreme, og gruppen kan få flere ledere. Slike nyanser vil ikke denne oppgaven fange opp, men vi må erkjenne at de finnes. Målet er å undersøke forholdet mellom diskurser og deltakernes motstrategier til majoritetssamfunnets diskurser skapt i fellesskap.

Denne konteksten kan dermed ramme inn hvordan Patriotene samlet sett kan forstås. Samtidig bør ikke definisjonene lukke en forståelse dette prosjektet vil utforske. Ofte kan definisjoner på fenomener blandes med forklaringer på dem (Bjørge, 2005, s.47). Jeg ser på kulturell praksis på Patriotene, som bestående av deltakere som trekker veksler på slike definerte posisjoner, i samhandling med likesinnede mennesker virtuelt i et sosialt nettverk. Dette gjør gruppen til et interessant studieobjekt opp mot konstruksjonen av hatkriminalitet. Det virtuelle med gruppen er interessant fordi internett er et sted hvor politiske og sosiale agendaer kan bli reagert på i realtid og deles raskt (Corb, 2015, s.307). Det kulturelle er interessant fordi jeg kan utforske hva slags kunnskap, holdninger og identiteter som ligger bak uttalelser delt i fellesskap på Patriotene.

3. TEORETISKE PERSPEKTIVER

Forskningen på hatefulle ytringer innenfor den anti-islamske nettkulturen på sosiale medier er relativt ung. Ifølge Bangstad (2016, s.146), har det vært en økende akademisk interesse for konseptet islamofobi de siste 15 årene.

Denne oppgavens formål er å bedre forstå den anti-islamske kulturens virkelighetsoppfatninger på sosiale medier. Mer presist ønsker jeg diskursanalytisk å undersøke hvordan oppfattelsene anvendes som en strategi for individene i fellesskap, som svar på erfaringer med at deres holdninger er kriminaliserte når satt ut i straffbar ytring. Jeg har ikke kommet over kvalitative studier som undersøker slike spørsmål. Flere forskere har studert anti-islamske deltakers ytringsformer og oppfatninger på internett. I det følgende vil jeg gjennomgå noen av slike studiers resultater.

3.1. Tidligere forskning

Før vi ble kjent med sosiale medier, var bevegelser fra det ekstreme høyre tidlig ute med å anvende internett som verktøy for informasjonsformidling (Gerstenfeld m.fl, 2003, Duffy, 2003). Før steder som Facebook og Twitter, utførte Gerstenfeld m.fl. (2003, s.33) en kombinasjon av kvalitativ og kvantitativ innholdsanalyse av 157 hjemmesider. De fant at stort sett alle hjemmesidene var linket til hverandre selv om de i utgangspunktet virket forskjellige. Lignende funn hadde Duffy (2003, s.291) i sin kvalitative studie, med analytisk blikk på retorisk symbolbruk på det hun omtalte som ekstreme hatsider. På fire sider over forskjellige grupper på nett, fant hun at de hadde mål om å nå både likesinnede og nøytrale mennesker på en effektiv måte. Gerstenfeldt m.fl. (2003, s.37) fant at det grenseløse ved internett gjør det attraktivt for de kalte hatgrupper. Ifølge Duffy (2003, s.291) vil internettets anonymitet og tilsynelatende kredibilitet, virke overbevisende. Hatgrupper, slik hun ser dem, har muligheten til å pakke inn budskapet i visuelle og overbevisende fremstillinger, slik at budskapet blir ufølsomt, repetert og mer mottakelig.

Forskning innenfor nyere tid er oppmerksom på at hatefulle budskap også blir spredt gjennom sosiale medier mellom nettverk på for eksempel Facebook og Twitter. Hatefulle budskap spres også i høyere hastighet enn tidligere. De vil være lettere tilgjengelig og kan derfor fungere som en normal del av nettet (Oboler, 2016, s.45). Awan (2016, s.27) argumenterer for at sosiale medier

på plattformer som Twitter tilbyr et trygt miljø for enkelte mennesker med ulik grad av negative holdninger. Dette fordi plattformene er enkle i form, tilbyr anonymitet og er lite patruljert av kontrollørene. Slik kan forskningen hevde at «det frie internettet» kan motivere mennesker til å formidle og styrke alternativ informasjon om islam og muslimer sammen med andre.

En kan ofte anta at det er fordommer mot gruppens religiøse tilhørighet som ligger bak ytringene. På denne måten fanges ikke nyansene i ytringene opp (Trickett, 2015, s.249). Awan (2016, ss.23, 30) utførte en kvantitativ og kvalitativ casestudie over 500 enkeltstående «tweeter», innlegg på Twitter. De ble valgt ut etter tre emneknagger («hashtags»), #Woolwich, #Muslims og #Islam. Målet var å se etter islamofobiske temaer og emneknagger spaltet fra disse.

Emneknaggene var også «trendene» på Twitter, altså at de ofte ble anvendt i innlegg. Han fant at over 75% av «tweetene» skapte stereotypier over muslimer. Innholdsmessig fant han at de ble anvendt for å skyldre på muslimer for fenomener som terrorisme og pedofili. Lignende funn har også Oboler (2016, s.47) i sin rapport ved Online Hate Prevention Institute i 2013. Mest gjennomgående tema på islamofobiske Facebooksider var at muslimer står for en sikkerhetstrussel eller trussel mot offentlig sikkerhet (49 innlegg). Studien tok for seg innhold av 349 anti-islamske innlegg på Facebook, etter et søk på 50 Facebooksider uttalt kritiske til muslimer og islam. Studien delte innlegg inn i temaer fra 191 unike innlegg.

I slike antatte trusler mot samfunnet fra muslimer kan flere faktorer ligge bak. Oboler (2016, s.47) fant 29 innlegg om at muslimer utgjør en kulturell trussel, mot kun 11 om at de utgjør en økonomisk trussel. Dette kan bety at antatte trusler mot gruppenes kulturfølelse kan prege innholdet av ytringene, og motivere dem til å fremsette dem. Trickett (2015, s.260) nyanserer dette. Hun var interessert i kjønnslig påvirkning for hatytringer. Hun utførte en kvalitativ intervjustudie med 15 mannlige informanter fra Storbritannia som bedrev verbale angrep på minoritetsgrupper. Av hennes funn mente hun at det for informantene handlet om å se seg selv som mindre maskuline i møte med minoritetsgruppen. Verbale angrep økte deres maskuline identitetsfølelse, ettersom de i slike handlinger kunne beskrive seg som suksessfulle, hvite briter. I dette lå det at pakistanere ikke var ekte briter. Informantenes hatefulle ytringer handlet om å frata pakistanernes britiske identitetsfølelse.

Forskningen kan forklare hvordan ytrerne kan legitimere sine syn. Gerstenfeld m.fl (2003, s.29) fant at selv om en tredjedel av hjemmesidene tok avstand fra rasisme, inneholdt de materiale med rasistiske symboler. Om islamofobiske sider på Facebook, finner Oboler (2016, s.45) en

lignende situasjon. Sidene inneholder en fane «om oss», der de hevder de er mot hat og rasisme. Videre fortsetter deltakerne med setninger som kan klassifiseres som hatefulle ytringer, i uttrykk som nedvurderer muslimers menneskelighet. Ved å argumentere for at innholdet bør være akseptabelt fordi de ikke er rasister eller hatere, kan de argumentere for at deres budskap bør aksepteres og være innenfor ytringsfriheten. Gerstenfeld m.fl. (2003, s.38) fant også at gruppene ofte spiller på ytringsfriheten, og mener at dette er verktøy for å skape en nøytral situasjon i rekrutteringen av lesere og deltakere. Dette kan skape en normaliseringseffekt av hatefulle ytringer på de som deltar (Oboler, 2016, s.45).

Fra media offline og online, kan også kjente saker gi effekt på ytringene. Awan (2016, s.27) valgte ut emneknaggen #Woolwich på grunn av flere, voldelige handlinger mot muslimske miljøer etter et drap på en britisk soldat begått av to muslimer i Woolwich utenfor London. Han fant hendelsen hadde stor og eskalerende effekt i den virtuelle verden. Effekten bestod i alt fra lett sinne til faktiske dødstrusler mot alle verdens muslimer. Hendelser i den virkelige verden kan altså også motivere manifestasjoner av hat eller fordommer på sosiale medier. Dette kan bety at sfærene ikke er så separerte. Hendelsene kan styrke innholdet av ytringene som lett deles innenfor de forskjellige plattformene for sosiale medier.

Av forskningen presentert her kan vi se at hatefulle ytringer rettet mot muslimer inneholder konstruerte betegnelser på dem som farlige, syndebukker og en trussel mot avsendernes kulturfølelse og identitet. Betegnelsene kan også motivere fremsettelsen av ytringene. Sosiale mediers defunksjon og antatte frie natur, kan også motivere gruppene til å hevde sin rett til å ytre på en legitim måte for dem, noe som kan normalisere de hatefulle ytringene. Myndighetene ønsker mer kunnskap om nettmiljøene, for å kunne forebygge og reagere (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Awan (2016, s.26), som Nadim m.fl. (2016), mener at islamofobisk opptreden i ytringer på nett fortsatt er et underforsket tema.

Denne oppgaven tar for seg noen av de samme spørsmålene som den eksisterende forskningen. Men jeg inntar en annen inngang enn presentert i forskningen her, noe jeg presenterer i det følgende.

3.2. Teoretisk inngang

Det kan være flere relevante teoretiske innganger på denne oppgavens tema. For min valgte problemstilling, anser jeg det mest hensiktsmessig å trekke på innsikt fra Michel Foucault, supplert med innsikt om subkulturer. En slik inngang er valgt for å åpne opp for ny kunnskap om innholdet av deltakernes strategier i deres diskursive verden på sosiale medier.

Foucault: Makt og motstand

Michel Foucault var opptatt av å studere former for kunnskap. Han undersøkte hvordan strukturer diskursivt produserer subjekter og virkelighetsoppfatninger. Ifølge Aakvaag (2008, s.313) kom dette av hans konstruktivistiske tese om at det moderne mennesket er produkter av diskursive strategier og klassifiseringer i politisk styring. Han rettet oppmerksomheten mot forholdet mellom maktens diskurs over andre diskursive virkelighetsoppfatninger av fenomener, i samspillet mellom flere diskurser. Foucault (1999, s.13) argumenterer for at hva som kan være sann kunnskap er relativt med sosiale konstruksjoner, historiske og politiske prosesser. Personer med makt til å definere og som har vilje til å vite, styrker en rådende diskurs.

Jeg tar utgangspunkt i en definisjon av hatkriminalitet mot muslimer på grunn av deres religiøse tilhørighet. Hatkriminalitetskategorien kan være konstruert i henhold til gjeldende verdier og normer i dagens samfunn, med spesielle hensyn til sikkerhet og velferd. Den kan være konstruert fra en vilje til å vite om fenomener og individer, og en makt til å definere. Jeg setter en slik kontekst inn i samspillet mellom forskjellige diskurser, her mellom majoritetssamfunnet og den anti-islamske nettkulturen. For å gjøre dette tar jeg for meg Foucaults analytiske grep om makt og motstand i hans artikkel «The Subject and Power» (1982).

Foucault (1982) argumenterer videre for at makten er betinget av frihet over de styrte. Den kan heller påvirke enn å tvinge individer til å rette seg etter normer for atferd, etter en diskursiv kunnskap. Makt kan forstås som et dynamisk forhold mellom grad av maktutøvelse og motstand mellom parter. Å studere strategier i diskurser om motstand opp mot maktens diskurser, er et nyttig studieobjekt for å vise hvilke rasjonaliteter makten baserer seg på.

En slik inngang er derfor nyttig for meg. Jeg ute etter dynamikken mellom dominerende og alternative diskurser om islam og muslimer, i konteksten av hatkriminalitetskonstruksjonen og sosiale medier.

Subkulturteori: «Å gjøre annerledes»

Den anti-islamske nettkulturen kan ha særegne opposisjonelle holdninger mot etablerte forståelser om islam, muslimer, seg selv og politisk styring. Holdningene kan ha opphav i subkulturell etablert kunnskap, i en virtuell subkultur på Facebook. Selv om det ikke nødvendigvis er en klar forbindelse mellom faktisk sosial status i samfunnet og hatkriminalitet (Nadim m.fl., 2016), vil jeg supplere Foucaults inngang med hvordan status og identitet i forbindelse med en kriminalisering av tanker og holdninger i hatkriminalitetskonstruksjonen oppleves i denne kulturen.

Derfor har jeg valgt å supplere Foucaults inngang om makt og motstand med utgangspunkt i subkulturteori, hvor Albert K. Cohen er sentral opphavsmann (Hauge, 2001). Cohen [1955] (1997, s.45) anser oppkomsten av subkulturer som problemløsning om konformitetsspørsmål i fellesskap. Løsningen fungerer som et bedre svar på manglende tilpasning til normer og sannheter i samfunnet, og opplevd nedvurdert status på identiteten.

Subkulturer dyrker annerledeshet, men opplever en stempeling på deres avvikende identitet (Williams, 2011, s.129). Samtidig kan subkulturen og dens kunnskapsgrunnlag gjøres til en ressurs for grupper av mennesker, i måter å gjøre «annerledes» på (Sandberg og Pedersen, 2010, s.32). Vi kan forstå hatkriminalitet som «å gjøre annerledes», gjøre forskjeller. Perry (2003, s.105) argumenterer for at å forstå seg selv ut fra en identitet, vil innebære å trekke en grense mot hva som gjør deg annerledes enn andre. Dermed kan det å uttrykke seg hatefullt bety å kontrollere grensen mot andre, å holde mennesker på plass i den posisjonen de skal ha.

Subkulturstudier undersøker ofte identiteter i gruppe og hvordan de former en kultur. Sandberg og Pedersen (2010, s.31) har foreslått en ny forståelse av subkulturer. Subkultur kan forstås som et analytisk grep om en kultur, som går på tvers av og over enkeltindivider. Subkulturer kan basere seg på legitimitet ved alternative holdninger og forståelser om verden, i kontrast og opposisjon til etablerte samfunnsnormer. Samtidig som de er knyttet til generelle strømninger i samfunnet. Slik studerer jeg kulturell praksis i en anti-islamsk Facebookgruppe, med deltakere som trekker veksel på oppfatninger fra forskjellige diskurser, delt innenfor et sosialt nettverk på internett.

Ifølge Garland (1997, s.202) sier ikke Foucaults tilnærming oss mye om hvordan mennesker velger identiteter og hvorfor. Eller om prosessen ved valg og begrensninger ved dem. Jeg

supplerer derfor Foucaults idé om samspill mellom makt og motstand i diskurser med subkulturteori. Ved å anvende begge perspektivene kan vi bedre forstå hva innholdet i de anti-islamske diskursene handler om, og hvordan de anvendes som strategier for deltakerne.

3.2.1. Kriminalisering av negative holdninger som styring

Her vil jeg vise hvordan vi kan forstå rasjonaliteter bak makt i moderne samfunn relatert til hatkriminalitetskonstruksjonen, utfra lesning av Foucaults (1982) maktbegrep.

Den politiske styringen av mennesker i det moderne samfunnet gjøres etter liberalismens prinsipper. Om hvem som har makt til å styre, menes aktører som kan tenkes både å være private og ikke-politiske. Det er likevel aktører som utøver myndighetenes diskurs, i forskjellige institusjoner (Foucault, 1982, s.787). Dette vil ha betydning for konstruksjonen av hatkriminalitet. Mennesker som tilhører dominerende overbevisninger og posisjoner, har mulighet til å utøve sine definisjoner og virkeligheter på andre på en kontrollerende måte (Williams, 2011, s.89). Disse kan forstås som majoritetssamfunnet.

En hegemonisk maktform som kontrollerer i demokratiske samfunn baserer seg ikke på tvang, men grad av aksept for ikke å motstå en bestemt styringsrasjonalitet (Williams, 2011, s.90). «To govern», å regjere, er å strukturere det mulige feltet for andres handlinger på en indirekte måte (Foucault, 1982, s.790). Det handler om å tillate eller begrense bestemte måter å være på og gjøre på i form av rettigheter og forbud (Foucault, 1999, s.9). Makten hos majoritetssamfunnet søker slik en total struktur av handling på andres mulige handlinger. Det handler om hvordan enkelte handlinger modifierer/tilpasser andre. Styringen gjør da tilstanden enklere eller vanskeligere, avhengig av hva du gjør (Foucault, 1982, s.789).

Slik diskutert under kapittel 2.2.1, har myndighetene ved konstruksjonen av hatkriminalitet løftet frem spesielle rettigheter for enkelte grupper. Samtidig har de kriminalisert andres holdninger og begrenset deres yringsfrihet. Dette kan være en måte å modifisere/handle preventivt på mulige hatefulle handlinger, slik jeg forstår Zedner (2007). Dette for å hindre uro på sikt, slik vi kan lese utfra handlingsplanen om radikalisering og voldelig ekstremisme. Majoritetssamfunnet kan da tillate enkelte tanker, eller korrigere tanker og følelser som strider mot dominante overbevisninger.

Slik jeg forstår Foucault (1982, s.790) kan vi derfor omtale hatkriminalitetskonstruksjonen som en styring av normer. Stryngen kan ønske individene trygge levevilkår, her både online og offline. Myndighetene av kan av slike hensyn ønske at mennesker skal tenke etter korrekte gitte verdier, og oppfordrer samfunnet og de sårbare gruppene til å reagere direkte og rapportere hatefulle ytringer på nett. Et ønske om et trygt og godt samfunn og forhindre uro, kan ligge i en styring som motarbeider forskjeller og er basert på verdier om likhet mellom mennesker.

3.2.2. Styringseffekter: Hvordan få individene til å styre over seg selv

Nå har vi sett hvordan vi med Foucaults (1982) inngang kan plassere en normstyring bak konstruksjonen av hatkriminalitet for hatefulle ytringer på sosiale medier. Derfor kan vi videre se på hvordan myndigheter skal forstås å handle på rasjonaliteter om normer og verdier.

Myndighetene kan søke å legge ansvar på individene for at de skal tenke og opptre på korrekt måte, ved å reagere på tilfeller av hatkriminalitet. Foucaults (1982, s.789) begrep to «conduct», å styre, betyr å lede andre. Men også å lede og styre seg selv som følge av maktrelasjonen mellom styringen og deg. Når myndighetene ikke griper direkte inn i menneskenes hverdag på sosiale medier på en synlig måte, må den skape en situasjon hvor de styrte disiplineres til selv å danne grunnlaget for handlingsmulighetene sine (Foucault, 1999, s.176). Det vil si å føre en indirekte normstyring på individer, basert på gjeldende definisjoner av fenomener som en oppfordring til selvregulering. Denne situasjonen kan deles i to punkter om styringseffekter.

For det første leder styringen individene gjennom dens institusjonelle føringer. Eksempelvis i skolen, på arbeidsplassene og i helsevesenet. Verdier som toleranse og likeverd kan komme av normer definert og videreført av institusjoner. Individer vil da trekke på erfaringer de har møtt i majoritetssamfunnet gjennom livet (Foucault, 1982, s.787). Vi kan forstå at individer påvirkes av institusjonaliserte normer for å ta ansvar for å opptre korrekt på nett, og styre seg selv. Dette kan nå søkes presisert og styrket av ny-utviklet kunnskap om hatkriminalitet. Vi lærer at dersom enkelte ikke ytrer seg på en korrekt måte overfor andre, må de korrigeres og sanksjoneres.

For det andre må myndighetene ha kunnskap om mennesker for å ha muligheten til å lede og rette dem (Foucault, 1982). Og for å sosialisere dem til å styre seg selv (Garland, 1997). Hva trenger individene for å være trygge, friske og ha like muligheter på nett og ellers i samfunnet? Jeg omtaler hatkriminalitetsarbeidet som en normstyring som motarbeider forskjeller. Samtidig

kan vi utfra Foucault (1982, s.778) forstå at det skjer en individualisering av mennesket som følge av denne. Dette fordi majoritetssamfunnet etablerer kunnskap om individet. Dette er ikke nøytral kunnskap, men styring i seg selv. Kunnskapen om individer strukturerer det diskursive feltet der utøvelse av makt er legitimt (Lemke, 2002, s.55). For å etablere kunnskap om individet, deles individer derfor inn i posisjoner som betegner kategorier av mennesker. Utfra Foucault (1982) kan vi forstå disse som «subjektposisjoner». Gjennom denne oppgaven vil jeg omtale disse videre som «identitetsposisjoner». Dette fordi identitetskategorier og hvordan subkulturer identifiserer seg selv med et annet innhold av dem, er sentralt i subkulturteori (Cohen, 1997, Williams, 2011).

Identitetsposisjoner vil være relative med historiske og kulturelle prosesser, slik også hatkriminalitetskategorien konstruktivistisk forstås. Det vil være posisjoner som beskriver individet basert på en kunnskap om det. Det være seg «syk» eller «frisk», «kriminell» eller «lovlydig» (Foucault, 1982, s.778). Og vi kan legge til «sårbar», «hater» og «høyreekstrem» fra konstruksjonen av hatkriminalitet. På bakgrunn av slike posisjoner kan vi forholde oss til hvem vi er og andre er, på grunn av forskjellene mellom oss (Perry, 2003). Rollene vi blir gitt er også kategorisert etter rammer for status, kjønn, alder og klasse (Cohen, 1997, s.46).

Potensielle «hatere» kan forstås å ledes til å styre seg selv etter signaler fra arbeidet mot hatkriminalitet, og ikke etter tvang. Samtidig føres en statusbetegnelse over på dem. Et slikt samspill mellom makten og subjektet kaller Foucault (1982, s.781) en «subjektiveringsprosess» hos de styrte, når kunnskap om dem er etablert. På denne måten gjøres individene til subjekter for makten i samspillet mellom kunnskapsdiskurser innenfor «nettets friheter». Individer får handlingsrommet strukturert med forbud og tillatelser fra normer i majoritetsdiskursen. Slik kan vi forstå at en ikke synlig, indirekte makt, vil styre og lede mennesker til å regjere over seg selv i det fysiske og i det virtuelle livet på nett. Og dermed også å ta ansvar for sin posisjon som «hater» og innrette seg korrekte utsagn, eller bli sanksjonert på hvis ikke.

Fra dette kan vi finne konformitetens plass. Cohen (1997, s.47) argumenterer for at mennesker avhenger av aksept fra omgivelsene rundt, og vil ofte velge handlinger fra de aksepterte normene, eller sannhetene. Aksept fra andre for rolleutøvelsen vår motiverer oppførsel og handling. Dette kan vi også forstå som en ønskelig styringseffekt (Foucault, 1982), fra styring av normer gjennom hatkriminalitetskonstruksjonen.

Enkelte, virkelige problemer har ikke mennesker noen løsning på. For å frigjøre seg fra normer som tilpasser og kategoriserer mennesker kan subkulturer endre hvordan verden skal forstås for dem. Dermed hvilke verdier som betyr noe, og hvordan menneskers rolleposisjoner utledes for dem (Cohen, 1997, s.45). På internett kan flere mennesker enn før søke subkulturelle felleskap og identiteter, for å løse problemer med å akseptere majoritetssamfunnets kunnskap og normer (Williams, 2011, s.101). Slik Hauge (2001) forstår Cohen, vil deltakerne i subkulturen erkjenne konvensjonelle normer, men kan i fellesskap med subkulturen tørre å bryte med dem.

3.2.3. **Motstand mot kriminalisering av negative holdninger bak ytringer**

I Foucaults (1982, s.790) fremstilling av den liberale og moderne makten blir frihet en forbetning for makt. Frihet muliggjør motstand. Makten tilbyr rom for frigjørelse fra normer, handlingsmuligheter og identitetsposisjoner. Et uttrykk for frihet kan være ytringsfrihet på sosiale medier. Rettigheter kan være en måte å maskere normstyring på, ifølge Cadman (2010, s.541) basert på lesning av Foucault. Samtidig gir frihet retten til å kritisere kunnskap og de identitetsposisjonene en blir tildelt. I det følgende vil jeg redegjøre for hvordan vi kan forstå en motstand mot kunnskap og identitetsposisjoner, i forbindelse med hatkriminalitetskonstruksjonen.

Motstand er noe annet enn en enkel protest eller opprør. Den er ikke begrenset til ett land eller én form for styring, og forventer ikke en løsning på problemer en gitt dato (Foucault, 1982, s.780). Slik forstår jeg motstand i en kultur som finnes på tvers av og over enkeltindivider på sosiale medier, her i språklige uttrykk i en virtuell gruppe. Foucaults motstandsbegrep handler ikke om ønske om fravær av styring, men å bli styrt og ledet annerledes (Rosol, 2014, s.76, Cadman, 2010). Dette betyr at enkelte, etter Foucaults perspektiv, ikke uttrykker motstand som et ønske om å fjerne seg fra majoritetskulturen. I lys av hatkriminalitetskonstruksjonen kan enkelte utøve motstand som et uttrykk for å få en situasjon endret for hvilke muligheter en har for å handle, tenke og føle.

Maktens «subjektiveringsprosess» i samspillet mellom diskurser betegnes som et diskursivt «spill» om sannhet. Partene møtes ikke direkte, men handler på hverandres diskurser Dette kalles kamper («struggles»), eller motstandskamper, der motstanden forsøkes å minimeres (Foucault, 1982, s.780). I en polarisert debatt om innvandring, islam og norsk kultur på sosiale medier

møtes ikke nødvendigvis partene for de forskjellige oppfatningene direkte. De kan operere på forskjellige nivåer og i egne grupper og forholde seg til hverandres konstruksjoner.

Foucault (1982, s.782) argumenterer for at modernitetens motstandskamper mot politisk normstyring i all hovedsak omhandler en motstand mot kategoriseringen av identiteter. Motstand er relatert til majoritetssamfunnets inndelinger av individer i kategorier de oppfordres til å forstå seg selv og andre ut fra. Motstand knyttes dermed også til å «conduct», å handle på andres handlinger for å modifisere, tilpasse dem. Motstand har i litteraturen som trekker veksler på Foucault blitt betegnet som «counter-conduct» (se for eksempel Cadman, 2010, Rosol, 2014).

I den anti-islamske diskursen kan det derfor ligge et ønske om å etablere diskursiv kunnskap for å hevde en politisk definisjonsmakt for å få endret handlingsmuligheter for seg selv og andre, å endre betegnelser på identiteten. I Foucaults analyse kan vi forstå dette som konstruksjoner av selv-teknologier (Martin m.fl., 1988), og fra subkulturteori en identitetsskapelse i en individuell og kollektiv prosess.

3.3. Anvendelse: Å studere motstand på Patriotene

Jeg forstår Foucaults (1982, s.777) ambisjon som at hans teoretisering fungerer mer som et analytisk verktøy for studier enn teori. Foucault har ikke gjort empiriske undersøkelser av motstand i samspillet mellom makt og kunnskapsdiskurser selv. Derimot har Foucaults verk inspirert mange. Litteraturen fra Foucault kalles ofte «governmentalitylitteraturen», om myndigheters normbaserte styring (Burchell m.fl., 1991).

Marit Rosol (2014, s.77-79) har gjort en empirisk undersøkelse med Foucaults inngang. Hun utledet et oppsett over hvordan motstandskamper kan oppstå i en politisk protest mot et vedtak i et lokalsamfunn. Hun fokuserte på hvordan deltakerne ønsket å bli ledet annerledes. Hun laget fire analytiske kategorier over former for motstand mot politisk styring.

- 1) Først studerte hun hvordan motstand i motstandshandlinger ble dempet i krysningen mellom diskursene.
- 2) Deretter så hun på deltakernes kamp for å etablere en passende styring, og hvordan de søkte legitimitet innenfor det diskursive feltet.

- 3) Videre så hun på hvordan motstanden søkte å påvirke styringen av andre, og strukturere handlingsfeltet annerledes gjennom å hvile på egen, alternativ kunnskap.
- 4) Siste kategori gikk på tilfeller der deltakerne skapte egne fora for å uttrykke misnøye, eller nektet styringen de var underlagt og forlot motstandsgruppen.

Rosols (2014) analytiske oppsett er til inspirasjon for dette prosjektet, ettersom uttrykk for motstand vil operere i en virtuell kultur innenfor sosiale nettverk på internett basert på egen diskursiv kunnskap. Ifølge Garland (1997, s.184) vil en slik tilnærming til forskjellige diskurser og hvordan de kjemper mot hverandre, være verdifull i sammenheng med å forstå kriminalitetskontroll i det moderne og liberale samfunnet.

Derfor har jeg satt opp tre analytiske kategorier av motstand mot normstyring inspirert av Foucaults (1988), Cohens (1997), Williams (2011) og Rosols (2014) perspektiver. Kategori en går på at deltakerne konstruerer alternativ kunnskap. Kategori to handler om en markering av utgruppen, deltakernes motstandere. Den tredje og siste kategorien handler om markering av inngruppen, identitetsbetegnelser i subkulturen.

3.3.1. Analytiske kategorier over motstand

Jeg vil nå presentere tre analytiske kategorier/steg i en motstandskamp mot en normstyring gjennom konstruksjonen av hatkriminalitet.

1) Konstruksjon av alternativ kunnskap

Slik jeg forstår Foucault (1982), vil rasjonalitetene bak hatkriminalitet være en styring basert på etablerte normer og kunnskap om individer og fenomener. Den kan ta sikte på å modifisere fremtidige, skadelige handlinger ved å kriminalisere negative holdninger vist som motiv bak dem. En prioritering av hatkriminalitet for å beskytte muslimer og samfunnet ellers, kan ha et mål om å motarbeide forskjeller. Samtidig deler majoritetssamfunnet mennesker inn i kategorier over identitetsposisjoner.

Ifølge Foucault (1982, s.781) vil deltakerne i en motstandskamp utfordre og problematisere kunnskapen hos makten, i praktiseringen av retten til å ytre seg for å endre situasjonen. Av den grunn vil det være sentralt hvilken alternativ diskursiv kunnskap deltakerne har utviklet. I

kampene Foucault omtaler må deltakerne søke anerkjennelse og troverdighet som legitime aktører, ifølge Rosol (2014, s.78).

En subkultur kan finne anerkjennelse for sine oppfatninger med hverandre. Mennesker med tilpasningsproblemer til normen kan sammen finne tilfredsstillende løsninger, ifølge Cohen (1997, ss.45, 48). En diskursiv kunnskap om fenomener som løsning på et problem mennesker med like tilpasningsproblemer trekker på, kan svare bedre på problemene enn andre løsninger som allerede er institusjonalisert.

Derfor skal jeg utlede hvilken kunnskap deltakerne besitter om islam og muslimer, og hvordan den har troverdighet for deltakerne.

Å anvende alternativ kunnskap kan bli en motstandsstrategi. Dette fordi protester mot politisk styring inngår i egne kunnskapsregimer (Rosol, 2014, s.78). Derfor vil jeg undersøke hvordan kunnskapen anvendes i problematiserende utsagn om samfunnet, muslimer og om deltakerne selv. De følgende to kategoriene vil omhandle dette.

2) Markering av ut-gruppen

Den diskursive kunnskapen vil kunne anvendes til å strategisk problematisere hva makten er og hva den gjør. Makten i styringen handler ikke direkte. Deltakerne leter derfor ikke etter en hovedfiende, ifølge Foucault (1982, s.782). Målet med kampene blir å angripe den teknikken eller formen for makt de opplever nærmest for deres situasjon.

Dette kan være rasjonalitetene bak arbeidet mot hatkriminalitet. De kan være manifestert i de representasjonene for styringen i majoritetssamfunnet, som diskursivt arbeider mot deltakerne for at de skal korrigere seg selv. En ut-gruppe kan derfor være politikere, andre offentlige institusjonelle roller, medier og befolkningen utenfor motstandskampens kulturelle oppslutning. På samme måte er ut-gruppen for subkulturer, slik vi kan forstå Cohen (1997, s.51), mennesker som bidrar til at deltakernes status i storsamfunnet svekkes.

Å kjempe for ny kunnskap omhandler derfor å angripe det som tilskriver mennesker identitetsposisjoner, basert på kunnskap som definerer dem (Foucault, 1982). Å markere seg en ut-gruppe vil inngå i et slikt angrep. Uttrykk for motstand kan være et angrep på styringsrasjonaliteter om hatkriminalitet som deler individer inn i posisjoner.

Jeg skal derfor undersøke hvordan styringen ved hatkriminalitet problematiseres, og hvordan representanter for styring som motstandere markeres. I tillegg er det særlig viktig for subkulturer å markere hva som er negativt med ut-gruppen, det som er «mainstream», for å bekrefte subkulturens identitet gjennom en kontinuerlig diskursiv prosess i samhandling (Cohen, 1997, Williams, 2011, s.131). Derfor vil neste kategori omhandle en markering av identitet i den anti-islamske nettkulturen på gruppen.

3) Markering av inn-gruppen

Den diskursive kunnskapen etablert innenfor en motstandskamp, kan innenfor Facebookgruppen anvendes til å markere hvem deltakerne er. Ved å markere en inn-gruppe, kan vi utfra Foucault (1982, s.781), se at motstandskampene understreker hva som gjør dem individuelle, fra kunnskapen de selv etablerer og knytter til identiteten. De vil kreve retten til å være annerledes og angripe individualiseringstaktikkene.

Ifølge Cohens (1997, s.51) teoretisering, vil det å skape innhold til en mer fordelaktig identitet, løse statusproblemer deltakerne opplever ved identitetsposisjoner fra majoritetssamfunnets konstruksjoner. Dette ved og sammen etablere nye normer for status, verdier og oppfatninger om andre og seg selv. Innad i subkulturen, argumenterer Williams (2011, s.133-134) for at det også kan foreligge interne statushierarkier. Dette går på å anvende et felles språk, og uttrykke subkulturelle idealer og normer i kulturen for å uttrykke legitimitet for sin interne rolle.

Det sentrale her blir å undersøke hvordan deltakerne forstår egen identitet i inn-gruppen og uttrykk for interne statushierarkier, alt fra hvordan de etablerer kunnskap om hvordan islam skal forstås, og hvordan ut-gruppen iscenesettes.

Når deltakerne felles trekker på alternativ kunnskap og sitt syn på verdier om samfunnet, skal det styrke en gruppementalitet mot ut-gruppen. Slik kan inn-gruppen fungere mer effektivt som autoriteter enn andre, fordi de her finner validitet og legitimitet for egne overbevisninger (Cohen, 1997, s.48). For å legitimt vise negative oppfatninger i ytringer, kan identiteten som skapes i felleskap blant deltakerne anvendes (Perry, 2003, s.103). Å trekke veksler på denne identiteten er en måte å gjøre subkultur på (Williams, 2011, s.131), eller «å gjøre annerledes». Deltakerne kan ved å «gjøre annerledes» søke å tilpasse andres betegnelser og muligheter som motstand

(Foucault, 1982). På denne måten kan gruppen styrke hverandres identitetsfølelse, som legitime aktører i diskursen om innvandring, islam, muslimer og seg selv.

Derfor skal jeg undersøke hvordan fortellinger om motstand og identitet som trekker veksel på disse tre kategoriene, kan fungere som en strategi mot majoritetssamfunnets konstruksjoner og en del av en bakgrunn for uttrykk av negative holdninger mot islam og muslimer. Med en slik inngang kan opplevelsene av kriminalitetskontroll i den anti-islamske kulturen på Facebookgruppen ses som en strategisk anvendelse av diskursiv kunnskap, for å utøve frihet og motmakt.

4. METODE

Fremgangsmåten i dette prosjektet er å anvende data jeg har samlet inn gjennom kvalitativ forskning. En problemstilling som omhandler en gruppes oppfatninger og strategier, kunne naturlig tatt utgangspunkt i intervjuer eller gruppeintervjuer.

Derimot undersøker jeg utsagn i samhandling, utspilt innenfor de teknologiske og virtuelle rammene av sosiale medier. Dette er fordi jeg ønsker å undersøke erfaringer av politisk normstyring gjennom hatkriminalitetskonstruksjonen, i spesielle kulturelle trekk og uttrykk innenfor den anti-islamske nettkulturen slik utspilt mellom deltakerne der inne. En slik ambisjon deler mange av målene for generell etnografisk forskning. Den er opptatt av betydninger av menneskelige erfaringer (Ritter, 2006, s.454). For eksempel definerer Willis og Trondman (2002, s.394) etnografi som «[...] a family of methods involving direct and sustained social contact with agents and of richly writing up the encounter, respecting, recording, representing at least partly in its own terms the irreducibility of human experience».

I tråd med etnografien, har jeg selv gått inn i en gruppe for en gitt tid. Jeg har observert oppførsel og hørt på samtaler, med mål om å gjøre én sosial verden forståelig for en annen (Fangen og Sellerberg, 2011, s.12). Sandberg (2010, s.451) argumenterer for at etnografi er viktig for å forstå både majoritetssamfunnet og subkulturer. Data innsamlet fra etnografisk observasjon kan derfor gi meg unik innsikt i forholdet mellom samfunnet og kulturen, og individene innenfor. I denne oppgaven har jeg tatt etnografien inn i den virtuelle virkeligheten på internett slik den er utspilt mellom deltakere. Imidlertid har jeg ikke deltatt i kulturen og har ikke hatt fysisk kontakt med deltakerne, slik etnografisk observasjon indikerer (Fangen og Sellerberg, 2011). Derfor vil en etnografisk tilnærming tilpasset forskning på internett være hensiktsmessig, og redegjøres for her.

4.1. Netnografi

Denne særegne formen for etnografi kalles «netnografi». Begrepet «netnografi» ble introdusert for første gang i 1996 av Robert V. Kozinets (2015, ss.5, 1). Det er en spesialisert form for etnografi og forskningsetikk tilpasset sosiale medier, der milliarder av mennesker gir representasjoner av deres levde erfaringer daglig. Lignende forskningskonsepter kalles eksempelvis virtuell etnografi (Hine, 2005). Metoden er karakteristisk for forskning hvor den

største delen av dataene samlet inn, og hvor observasjonen er gjort, bygger på data delt fritt på internett (Kozinets, 2015, s.79).

Hvorfor denne metoden er interessant for dette prosjektet, er først og fremst at den tilbyr en mulighet for innsikt i hvordan anti-islamske aktører snakker om seg selv og andre. Hvordan de interagerer med hverandre, og hvilke kulturelle aspekter og kunnskap som dominerer. Slik innsikt kan være unik. Metoden er i tillegg en mindre tidkrevende metode enn annen form for etnografi, særlig når oppgaven kun er å observere tilgjengelig lesbar informasjon (Langer og Beckman, 2005). For det tredje er også den netnografiske forskningsmetoden relativt ny. Slik kan en anvendelse av denne metoden på mine spørsmål og teoretiske inngang, være et prosjekt med en metodisk originalitet.

Å gjøre netnografisk forskning, er ifølge Kozinets (2015, s.97) en tolv-trinns-metode. Den er en analytisk utvidelse av hans tidligere seks-steps-metode, som fulgte etnografisk forskning: Forskningsplanlegging, inngang, datainnsamling, analyse og fortolkning, forskningsetikk og medlemssjekk (Kozinets, 2002). De tolv fasene i metodens forskningsprosess er «interview», «inspection», «interaction», «indexing», «immersion», «interpretation», «iteration», «instantiation», «information», «introspection», «investigation» og «integration». I det følgende setter jeg tolvtrinns-modellen sammen i en enklere og bredere modell, og viser den metodiske fremgangsmåten for denne oppgaven.

- Inngangen til feltet (under 4.2), «interview», «inspection» og «interaction», går på å redegjøre for de virtuelle rommene, evaluere dem og presentere grad av deltakelse.
- Datainnsamlingen (under 4.3), «indexing» og «immersion», handler om å gjøre rede for hvordan datasettet ser ut etter hvordan jeg gikk inn i observasjonsfeltet. Der presenterer og forklarer jeg hvilke data som ble valgt ut fra det større antallet.
- Analyse og fortolkning (under 4.3.1), går på «interpretation», «iteration» og «instantiation». Det betyr å gjøre rede for måten dataene er tolket på, hvordan mønstre ble avdekket, og hvordan dataene ble representert i analysen.
- Forskningsetikk (under 4.4.), er «information» og «introspection». Dette handler om å gjøre enkelte forskningsetiske overveielser for forskning på mitt felt, og presentere egne forforståelser i forbindelse med det som studeres (Kozinets, 2015, s.97-98).

Utover disse fire stegene jeg utdyper senere, har jeg redegjort for forskningsplanleggingen («investigation») i tidligere kapitler. Der har jeg bygget opp den analytiske og metodologiske tilnærmingen, og utforsket feltet rundt dataene. «Integration», hvor jeg presenterer og diskuterer funn opp mot teori vises i kapittel 5. Enkelte funn opp mot teori og kontekstuelle spørsmål diskuteres i kapittel 6 (Kozinets, 2015, s.98).

4.2. Inngangen til feltet

I det følgende vil jeg gjøre rede for de virtuelle rommene, evaluere dem og grad av deltakelse.

Om internett, sosiale medier og Facebook

Ifølge Enjolras m.fl. (2013, s.892) er de fleste i den norske populasjonen tilkoblet internett. Internett er et globalisert og sosio-kulturelt system (Sandywell, 2011, s.4). Innenfor dette systemet finnes steder som sosiale medier, hjemmesider og nettaviser. Sosiale nettverk er en underkategori av sosiale medier. Den kjennetegnes av muligheten til å bygge sosiale nettverk, holde dem ved like og dele personlig informasjon (Enjolras m.fl., 2013). Van Dijk (2013, s.5) presiserer at de skiller seg fra de tradisjonelle hjemmesidene som dominerte i oppstarten av internett. Plattformene knytter forskjellige sider sammen. Et sosialt medium er unikt som senter for tilkobling av menneskelige aktiviteter og representasjoner på nett. Boyd og Ellison (2007, s.211) definerer sosiale medier som web-baserte sider som tillater mennesker å 1) konstruere semi-private profiler bundet av teknologiske føringer, 2) skape en liste av kontakter de er knyttet til og 3) se og navigere mellom relasjoner de selv og andre har skapt. De kan derfor forstås som halvoffentlige rom (Stenning, 2009).

Facebook er en slik side. I tillegg kan vi ikke lese Facebook som en isolert sfære, men som del en av sosiale nettverk som er knyttet sammen. Ifølge Gerlitz og Helmond (2013, s.1354), vil personaliserte opptredener på et sted påvirke opptreden et annet sted. Innenfor Facebook som en plattform for sosialt liv og nettverk, kan nordmenn fra bygd og land møtes virtuelt fra en PC, Mac, mobil eller nettbrett hjemme fra sin egen stue. Med en konstruert profil kan de skape grupper, linke, dele og like og dermed spre sine tanker og følelser med kjente og ukjente.

Kjennskap til feltets fordeler og utfordringer: Facebookgrupper

Interessen bak prosjektet var tidlig rettet mot sosiale medier, og Facebook spesielt. Facebook og andre plattformer for sosiale medier er viktige arenaer for utøvelse av borgerretter. Her kan mennesker utøve politisk mobilisering, deltakelse i politiske aksjoner og politiske diskusjoner

(Enjolras og Seggaard, 2011, s.87). Sosiale medier er også en arena for å konstruere selv-identiteter, en favorisert versjon av dem. På denne måten tilbyr plattformene muligheter til å skape popularitet i en «boosting» av selvbildet, ved «likes» og deling av informasjon (Gerlitz og Helmond, 2014). Derfor vil en oppgave interessert i hvordan anti-islamske aktører med ekstreme, politiske oppfatninger uttrykker, anvender og utvikler kunnskap og identitet innenfor en nettkultur som motstand, med fordel ta utgangspunkt i Facebook.

Facebook tillater brukere å opprette grupper for å samles til diskusjon. Facebookgrupper er brukerstyrt, der et overordnet ansvar mellom brukerne og Facebooks eiere ligger på gruppens administrator(er). I min utvalgte Facebookgruppe kan alle deltakerne, medlemmer eller ikke, poste innlegg og kommentere på innlegg. De kan linke til innlegg fra andre grupper eller nettsteder. Innleggene kan også deles til andre grupper og nettsteder. I det et innlegg postes, sorteres de kronologisk etter dato. Likevel vil et innlegg som generer nye kommentarer og «likes», få ny plass over nyere innlegg. På min utvalgte gruppe er aktivitetsnivået høyt. Dette gjorde feltarbeidet noe uoversiktlig og tidkrevende med tanke på en systematisk datainnsamling.

En utfordring ved dette er at studiens reliabilitet og etterprøvbarehet kan påvirkes. Jeg valgte å foreta en observasjon innenfor et spenn på tre måneder, fra august til oktober med innlegg publisert i observasjonstiden. Denne observasjonstiden var ikke forhåndsbestemt. Til å begynne med antok jeg at feltarbeidet kunne gjøres relativt kort på grunn fordelene med Facebooks teknologiske innretning. Imidlertid med forskningsformålene i endring, og kjennskapen til de mer uoversiktlige uttrykkene på gruppen og teknologien bak, ble det nødvendig å gjøre feltarbeidet mer grundig og nøyaktig. Jeg innså at det ikke var enkelt å vite hvor mye og hva slags data jeg behøvde, selv om gruppens tematikk virket ensformig. I tillegg kan hva som publiseres på Facebook være flyktig. Det vil si at det er ikke mulig å fange opp alt som publiseres. Dette fordi det er store mengde data, og innlegg og kommentarer kan være slettet så fort de er postet. Likevel har jeg, for å sikre studiens etterprøvbarehet og reliabilitet, samlet inn alle innlegg og kommentarer med skjermdumper og sortert dem etter dato. Videre for analytiske og praktiske formål, ble den originale innsamlingen over skjermbilder transkribert inn i Word.

En annen utfordring oppstår ettersom vi på Facebookgrupper har begrensede måter å uttrykke oss på. De teknologiske betingelsene gjør uttrykk redusert til korte utsagn i form av innlegg og kommentarer/diskusjoner på et innlegg. Nyansene av menneskelig samhandling i den virkelige verden (som kroppsspråk, latter og grimaser) vises ikke. Nettkulturen på Patriotene er ikke

nødvendigvis svært forskjellig fra andre lignende Facebookgrupper, men uttrykksformen Facebook tilbyr setter betingelser for deltakerne. Det er ikke sikkert de ville sagt det samme utenfor nettkulturen eller i det virkelige liv, eller i et intervju. Dette kan gjøre dataene mindre valide. På en annen side kan kravet om validitet være et omstridt tema, ifølge Sandberg (2010, s.255). Det er fordi kravet om at hva deltakerne sier er ekte og sant, kan være mindre viktig enn hva uttrykkene forteller om erfaringer, handling, kultur, verdier og identiteter. Samhandlingen jeg har observert med denne metoden, uttrykker slike momenter.

En tredje utfordring kan oppstå fordi jeg konsentrerer meg om én Facebookgruppe, innenfor den anti-islamske nettkulturen. Hvor mye kan mine funn fra denne kvalitative studien forklare lignende tilfeller? En kvantitativ studie om innhold av samhandling på flere Facebookgrupper kunne gitt generaliserende resultater. På en annen side vil et prosjekt som har til formål å forstå hvordan oppfatninger anvendes i identitetsskapende prosesser i samhandling, ikke dekkes av en kvantitativ studie alene. Samtidig har ikke en kvalitativ studie som denne til formål å generalisere til store populasjoner. Og det er ikke nødvendigvis slik at mye informasjon fra store feltarbeid gir gode data. Detaljerte og nyanserte data kan skape interessante observasjoner (Sandberg, 2010, s.451). Samtidig er sosiale medier strukturert av grenseløse steder, der informasjon deles fritt mellom brukere (Williams, 2011). Fra mine data ser jeg at det som deles innenfor Patriotene, er delt fra andre sider og steder. SIANs artikler, som er skrevet av en organisasjon med stor tilhengerskare innenfor Norges landegrenser (Bangstad, 2016), anvendes hovedsakelig til analytiske formål for å supplere innsikt om Patriotene. Anvendelsen kan samtidig vise en noe bredere kontekst utenfor Patriotenes virtuelle grenser.

Fordelene ved å observere en diskusjonsgruppe med et overordnet politisk standpunkt i et virtuelt rom som dette er store. Facebooks teknologiske begrensninger tilbyr også muligheter for deltakerne. Samhandlingen mellom deltakerne kan skape fortellinger om hvordan deres sosiale verden oppfattes av dem selv som deltakere i et bestemt sosialt nettverk. De kan prate «fritt» uten at de må møtes fysisk. Videre er det klare fordeler ved at alt postes i realtid. Dette gjør at informasjonen kan samles inn effektivt ved å ta skjermdumper samtidig som innleggene og kommentarene leses i det de postes. Slik ble det også muligheter for at dagsaktuelle temaer og hendelser ble omtalt av deltakerne.

Min ambisjon var ikke å infiltrere en åpen gruppe som denne, men å studere den fra utsiden og lære om deres samhandling og virkelighetsoppfattelser opp mot konstruksjonen av

hatkriminalitet. Jeg observerte derfor innleggene og kommentarene med en ikke-deltakende rolle. Det vil si at jeg på ingen måte laget brudd i gruppens samhandling eller påvirket deres samhandlingsform. Det er noe jeg forstår er viktig for generell etnografi uavhengig av deltakelse (Fangen og Sellerberg, 2011).

Tilgang på feltet: Patriotene og Stopp islamiseringen av Norge

Jeg fikk tilgang til Patriotene via kjennskap til en annen Facebookgruppe i begynnelsen av august 2016. Denne gruppen har et uttalt mål om å avsløre diverse anti-islamske gruppers ytringer på Facebook. De legger ut skjermdumper fra grupper som både er åpne og lukkede. Ved å lese gjennom gruppens oppdateringer fikk jeg kjennskap til mange åpne, norske Facebookgrupper med uttalt kritiske holdninger til islam, muslimer og innvandring. Etter en kort observasjon på tre åpne grupper jeg fant der, innså jeg at deltakerne var svært aktive med opptil åtte til ti innlegg om dagen. Til disse produserte deltakerne svært mange kommentarer. Jeg fant det derfor hensiktsmessig å konsentrere meg om én gruppe, Patriotene. I tillegg med hensyn til det flyktige og uoversiktlige med Facebookgrupper.

Med søkeordene **(originalnavn) facebook** i den elektroniske søkemotoren Google, dukker Patriotene opp. Gruppen er åpen, og innleggene og kommentarene vises i det du går inn på den fra Google. Imidlertid får du raskt beskjed fra Facebook om å logge på for å se mer. Derfor vil det i forskningsøyemed være hensiktsmessig å anvende en Facebookprofil. For å ikke bryte med Facebooks reglement, kan du ikke opprette en profil som ikke gjelder deg selv. Å få tilgang også på kommentarer innenfor den åpne Facebookgruppen Patriotene, anvendte jeg derfor min personlige Facebookprofil. Slik kunne jeg observere deltakernes samhandling på gruppen, men uten å delta selv. Artikkelen til Stopp islamiseringen av Norge (SIAN) fikk jeg tilgang til ved å søke på organisasjonens navn i Google. Da kom nettstedet *sian.no* opp, som er organisasjonens hjemmeside.

Valg av Facebookgruppe og supplerende data

Jeg valgte Patriotene fordi det er en uttalt uavhengig gruppe, men den tar stilling til en rekke politiske spørsmål om islam, muslimer og innvandringspolitikk. Det vil si at gruppen ikke offisielt er tilknyttet en organisasjon eller et politisk parti, men trekker på anti-islamske, høyreekstreme posisjoner. Gruppen kan forstås som både en «ren» nettkultur, men også som en kultur som tilhører den virtuelle sfæren av sosiale nettverk blant mennesker som deler politiske oppfatninger utenfor gruppens rom. Patriotene var også den gruppen med flest medlemmer av

gruppene jeg observerte i begynnelsen. Den hadde på observasjonstiden omlag 900 medlemmer, og per april 2017 rundt 1100 medlemmer. Gruppen er åpen og oppfordrer til deltakelse, men deltakerne kan både være aktive og passive i ulik grad. Langer og Beckman (2005, s.195) argumenterer for at dette er en fordel for forskning på internett, dersom deltakernes fulle identitet eller nyanseringer i personlighet ikke er en nødvendighet for studien. Om deltakerne kun er «besøkende» eller «dedikerte» deltakere, gjør ikke uttrykkene mindre interessante eller noen typer deltakere mer interessante. Det er nettopp kunnskapskilder og identitetsprosesser i fellesskap på gruppen som er interessant for meg. Jeg valgte å gjøre et lite utvalg av artikler fra SIANs hjemmeside for å skape mer innsikt i dataene og konteksten de inngår i. Dette fordi det ble postet mange av de samme argumentene hos SIAN som i Patriotenes samhandling.

4.3. Datainnsamling

Her vil jeg gjøre rede for hvordan datasettet mitt ser ut. Det vil si hvilke data som ble plukket ut fra det større antallet. Fra uttalte syn og formål fra Patriotene selv, under «beskrivelse», valgte jeg ut innlegg etter temaene 1) omtale av islam, 2) innvandringspolitikk og 3) hverdagslige temaer. Jeg ønsket å samle inn innlegg der det var flere kommentarer, og ønsket også å ha et utvalgt som viser brudd i samhandlingen. Etter endt observasjon bestod datasettet i mitt utvalg av følgende:

- I alt 32 innlegg med kommentarer på Patriotene.

Hvert innlegg består av mellom 42 og tre kommentarer tilknyttet innleggene, der nesten alle innleggene har over ti kommentarer. Kommentarer etter 42 kommentarer på et innlegg, og innlegg med mindre enn tre kommentarer, ble ikke med i utvalget. Innleggene består av:

- 3 innlegg kun med tekst fra deltaker, uten bilder eller linker.
- 8 innlegg med tekst linket til saker fra nettsider (fra dagbladet.no (2), nettavisen.no (1), dagen.no (1), avpixlad.info (1), extrabladet.dk (1), express.co.uk (1), tv2.no (1)).
- 6 innlegg med tekst linket til andre Facebookgruppers innlegg (fra anonymisert gruppe (5) og Stopp islamiseringen av Norge (SIAN) (1)).
- 15 tekstinnlegg med kun bilder/karikaturer.
- Totalt 204 kommentarer på de 32 innleggene.

Datasettet mitt består også av 5 utvalgte artikler fra hjemmesiden til Stopp islamiseringen av Norge (SIAN), sian.no. Artikkene ble valgt ut fra emnene:

- «Ideologi og religion» (1), «Islam og islamisering» (2), «Konfrontasjon eller dialog» (1) og «Norge og verdispørsmål» (1).

SIAN plasserer egenproduserte artikler innunder totalt 12 emner på hjemmesiden deres. Disse er: «Demokrati og frihet», «Europa og islamisering», «Ideologi og religion», «Islam og islamisering», «Islamske stater», «Konfrontasjon eller dialog?» «Medier og journalistikk», «Muhammed, islams profet», «Norge og verdispørsmål», «Politikk og politikere», «SIAN og aktiviteter», «Terrorisme, jihad og sharia». Etter en rask gjennomlesning av de forskjellige emnene fant jeg at mange av artiklene dreide seg om det samme. Eventuelle ikke oppdagede poenger og nyanser faller mulig bort. Denne oppgaven konsentrerer seg imidlertid om Patriotene, og SIANs artikler fungerer som et supplement til analysens første del av dataene fra Patriotene. Derfor ble de fem artiklene valgt ut, for å se etter enkelte poenger og formuleringer i deres diskurser om islam, politikk og muslimsk innvandring.

4.3.1. Analyse og fortolkning: Diskursanalyse

Slik jeg forstår Kozinets (2015, s.98) vil datainnsamling og analyse gå hånd i hånd ved netnografisk metode. Det ble viktig å sette i gang med analysen så fort dataene var lastet ned og transkribert inn i Word. Under observasjonen og datainnsamlingen, skrev jeg enkle feltnotater og produserte tankekart om hvordan jeg opplevde utsagnene. Da beskrev jeg hvilke typer idéer som kunne ligge til grunn for utsagnene, og hvilke temaer jeg opplevde som mest trykkende for deltakerne. Her forsøkte jeg med andre ord å knytte skildringene deltakerne fremsatte til temaer utenfor kulturen. På denne måten ønsket jeg å se en sammenheng og finne nyanser i deres problematiseringer om islam og muslimer. I tråd med netnografisk metode gjorde jeg dette for at jeg i analysen kunne bryte fenomenene ned til komponentene av dem, og gjøre den sosiale verdenen på Patriotene forståelig på en gitt måte for meg. Dette kan imidlertid farge mine forventninger, noe som er viktig å være klar over i prosessen (Kozinets, 2015). Her skal jeg derfor gjøre rede for måten dataene er tolket, hvordan mønstre ble avdekket, og hvordan dataene ble behandlet i analysen.

Det er flere måter å gjennomføre en analyse på. Den metodiske fremgangsmåten indikerer observasjon av tekst (Kozinets, 2015). Av dette kan flere analytiske metoder være relevante. Samtidig har denne oppgaven inntatt en bestemt arbeidsmåte, som indikerer analyse av forholdet mellom diskurser i språklige uttrykk. Foucaults analyser av diskursive maktrelasjoner har inspirert diskursanalyser i forskningen (Kvale og Brinkmann, 2015, s.255). En diskursanalyse av dataene virker derfor mest relevant.

Tidlig analyse: Fargekoding av språklige uttrykk

I den tidlige fasen av analysen skapte jeg meg et overblikk på feltet. Dataene overført til Word ble nøye lest gjennom og delt opp i tre deler: 1) Innlegg med kommentarer der deltakerne snakker om islam og muslimer og 2) når deltakerne snakker om samfunnet og innvandringspolitikken, og 3) når de snakker om seg selv. Ettersom mange av innleggene og kommentarene tar for seg flere temaer, var fargekoding et nyttig hjelpemiddel.

Jeg ønsket å se etter mønstre og trender i den språklige samhandlingen på gruppen. Med anvendelse av feltnotatene mine, kodet jeg innleggene etter denne. Deretter kodet jeg kommentarene på samme måte, uavhengig av innleggene, om hvordan deltakerne knytter temaer til hverandre. Slik oppsto kategorier som eksempelvis «urettferdighet», «frykt» og «fordommen», «identitet» og nyanser av disse delt opp under. I en slik fase anvender netnografen en «intertekstualitet» (Kozintets, 2015), som handler om å se en tekst knyttet til andre tekster (Wodak og Krzyzanowski, 2008, s.3). Her anvendte jeg tekst om islam og muslimer hentet fra artikler hentet fra sian.no, men leste meg også opp på andre kilder. Deriblant nyheter, forskningslitteratur og andre litterære tekster. Jeg forstår at det også handler om å se etter underliggende mening i teksten.

På denne måten knyttet jeg også deltakernes utsagn til diskurser fra politikk og samfunnet forøvrig, som går på tekstens «interdiskursivitet». Det vil si å se Patriotenes diskurs og tematikk relatert til andre diskurser, og hvordan disse blir inkludert i denne diskursen igjen (Wodak og Krzyzanowski, 2008, s.3). I dette stadiet hvilte jeg meg på de fortolkningsressursene jeg besitter for å induktivt forstå dataene. Til forskjell fra artiklene fra SIAN, som allerede var plassert inn i temaer, kunne jeg på denne måten konstruere egne temaer basert på min tolkning av skjermbildene. Artiklene fra SIAN ble også gjenstand for koding, for å knytte dem opp til innleggene i de tematiske inndelingene jeg hadde konstruert.

Gjennomarbeidet analyse: Diskursanalyse

I denne analysen gikk jeg gjennom de forskjellige tematiske inndelingene, og analyserte dem mer detaljert. Jeg laget et analytisk oppsett fra teorien for å se hvordan denne kunne forklare Patriotenes kunnskapsformidling etter min problemstilling om diskursiv kunnskap og motstandsstrategier.

Den teoretiske inngangen gav meg et blikk mot forholdet mellom kunnskapsdiskurser, hva de sier og hvordan de gjør det. Dette gjør analysen til en språklig analyse av hvordan en kultur, en diskurs, forsøker å hevde seg mot en definisjonsmakt innenfor Facebook som sosialt medium og nettverksside. I litteraturen kalles dette diskursanalyse av tekst i kontekst, og kan fungere som både teori og metode (Jørgensen og Phillips, 1999). Med henvisning til Laclau og Mouffes tese, forteller Jørgensen og Phillips (1999, s.15) at ingen diskurs er en lukket enhet, men omformes konstant i kontakt med andre diskurser.

I denne fasen studerte jeg derfor det kodede innholdet mer grundig. Jeg så etter hvordan forskjellige diskurser som hver for seg representerer en måte å snakke om og forstå den sosiale verden på, kjemper mot hverandre, krysser hverandre og ekskluderer hverandre (Kvale og Brinkman, 2015, s.255). Dette fordi diskursanalysen vil studere hvordan ulike diskurser vil oppnå hegemoni og fastslå språkets betydning på deres egen måte (Jørgensen og Phillips, 1999, s.15). På denne måten inkorporerte jeg den teoretiske inngangen om samspill mellom makt og subjekt, i inndelingene fra den tidlige analysen.

Ettersom generelle etnografiske mål er å skape en presentasjon av en sosial verden over levd erfaring, forsøkte jeg å favne de sosiale prosessene i diskursanalysen i fortellinger. Av den grunn ble det ferdige oppsettet av analysen inspirert av narrativ kriminologi. Ifølge Presser og Sandberg (2015, s.1) er dette en metodisk, analytisk og teoretisk inngang som kan forklare avvikende atferd. Dette på bakgrunn av hvordan mennesker gir mening til deres atferd i historiene de forteller, i en gitt sammenheng. Jeg må se etter de språklige virkemidlene deltakerne anvender i fortellinger, for å gi mening til situasjoner med hensyn til historiefortellingens kontekst. Slik jeg arbeidet etter å lete etter underliggende mønstre i deltakerens diskursive formidling, vil det også innenfor narrativ kriminologi være avgjørende å lete etter de fortellingene som ikke blir fortalt («tropa»). Dette for å forstå deltakernes oppfattelser og handlinger utover det som fremgår eksplisitt av dataene (Sandberg, 2016, s.155).

Min analytiske fremgangsmåte er konstruktivistisk, fordi også jeg skaper en forståelse av fortellingene i måten jeg adresserer og dekonstruerer dem på (Presser og Sandberg, 2015, s.1). Analysen er et oppsett over subkulturelle uttrykk i forskjellige fortellinger om motstand og identitet mot en styring, i en diskursiv prosess. Diskursene analyseres innenfor konteksten av det virtuelle ved Facebook, og de begrensninger og muligheter det gir.

4.4. Forskningsetikk

Her vil jeg presentere og drøfte hvilke forskningsetiske overveielser jeg har gjort meg i forbindelse med studien. Enkelte etiske retningslinjer må følges for å sikre at forskning er gjort på en rettskaffen måte. Retningslinjene gjelder naturligvis også på nett. Jeg vil hovedsakelig hvile meg på Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humanioras (NESH) etiske retningslinjer. For sosiale medier som er et relativt nytt forskningsfelt, foreligger det mange uavklarte spørsmål. Denne etiske refleksjonen vil ta utgangspunkt i min tilgang på dataene og dataene i seg selv.

Det første jeg vil gå inn på er om vi kan definere en åpen Facebookgruppe som offentlig eller privat sted innenfor sosiale medier på internett. Vil gruppen som er åpen, også ha en privat natur? Deretter vil jeg klargjøre temaer som informert samtykke ved forskning i en åpen Facebookgruppe som denne, og anvendelse av publiserte artikler hos SIAN. Til slutt vil jeg vise hvordan jeg vil sikre anonymitet for deltakerne på Patriotene.

Åpne Facebookgrupper: Offentlig eller privat sted?

NESHs retningslinjer poengterer at forskning «vanligvis kan anvende materiale fra åpne forum uten samtykke fra personene det gjelder» (NESH, 2014, s.4). Dette indikerer at åpne og offentlige forum er antatt å være like åpne og offentlige som steder i den virkelige verden (for eksempel togstasjoner og gågater). Facebook regner utsagn på sine privateide, åpne grupper som offentlig tilgjengelig informasjon for både brukere og ikke-brukere (Facebook, 2017). På samme måte har den norske retten ansett enkelte hatefulle ytringer på åpne Facebookgrupper, som innenfor offentlig sted (Straffeloven, 2005, § 10). Gruppen er en del av tilgjengelig informasjon på internett. Ved å «google» gruppen får jeg tilgang til innleggene, og enkelte kommentarer. Det betyr at jeg med ikke-deltakende observasjon, etisk sett, kan foreta forskning på informanter innenfor åpne Facebookgrupper som er uvitende om prosjektet. Men jeg må ta hensyn til deres rettigheter for privatliv og anonymitet.

På en annen side må jeg anvende min egen Facebookprofil med passord, for å kunne studere kommentarene og den totale samhandlingen. Gruppen kan likevel ikke være anset som helt privat, men utenforstående må ha passord for å lese informasjonen. Langer og Beckman (2005, s.194) kaller samhandling på slike nettsteder for semi-privat kommunikasjon, og Kozinets (2015, s.139) internett for verken privat eller offentlig. Deltakerne kan imidlertid forstå sin deltakelse som privat. Etter den raske utviklingen av sosiale medier med den frie delingen av informasjon, kan skillet mellom hva mennesker anser å dele privat og offentlig blitt visket ut (Kozinets, 2015, s.138, van Dijk, 2013). Denne typen forskning kan derfor bryte med normale etiske regler for etnografi, ettersom det kan bety at forskeren fører frem informasjon om utsagn som kan være ment for spesielt utvalgte ører.

Langer og Beckman (2005, s.195) hevder imidlertid at etiske prinsipper for privatliv kan bli brutt i enkelte tilfeller for netnografisk forskning. Etter deres syn, vil det å bryte en etisk kode være legitimt når dataene ikke kan bli tilegnet på en annen måte. Å gi mitt formål tilkjenne kunne resultere i at jeg ble møtt med sinne, ettersom jeg kan representere en gruppe Patriotene opplever negativ. Deltakerne kunne også blitt påvirket av min tilstedeværelse. Innhentingen av informasjon ble her gjort på en lovlig og enkel måte, og jeg har ikke deltatt eller utgitt meg for å være noen jeg ikke er. Det er også av interesse for forskningen å få innsikt i slike oppfatninger som presentert hos Patriotene, og for samfunnet som et hele. Netthets mot muslimer er et gjennomgående tema i det offentlige ordskiftet.

Artiklene publisert på SIAN er offentlig tilgjengelige publikasjoner på en hjemmeside, med formål om å være en kilde til offentlig informasjon (SIAN, 2013). Hjemmesiden er også åpen og adgangen avhenger ikke av passord. Dermed anser jeg hjemmesiden til SIAN som offentlig sted. Patriotene kan selv oppfatte at de er innenfor en privat sfære, og jeg må ha passord for å komme inn i den totale samhandlingen. Den norske retten og Facebook anser uttrykkene som offentlig tilgjengelige. Dette kan altså gjøre gruppen halvoffentlig, eller verken privat eller offentlig (Kozinets, 2015). En adgang til bruk av informasjon fra åpne fora som Patriotene, må settes sammen med kravet om å beskytte individers privatliv (NESH, 2014, s.4) Videre i dette kapitlet vil jeg ta stilling til hvordan jeg tar hensyn til deltakernes integritet og anonymitet.

Er informert samtykke fra deltakerne en nødvendighet?

Nå som jeg har definert Patriotene som verken offentlig eller privat sted, blir det neste steget å argumentere for hvorvidt det er nødvendig med informert samtykke fra deltakerne. Ifølge NESHS (2014, s.4) retningslinjer må de som er under observasjon vanligvis bli informert, og gi sitt samtykke til forskeren. På en annen side kan noen forhold gjøre det etiske kravet om samtykke mindre nødvendig.

Om dette argumenterer McKee og Porter (2009, s.32), at forskeren må reflektere over flere variabler ved forskning på internett. Nødvendigheten av informert samtykke må utledes etter graden av interaksjon, hvor sensitiv informasjonen er og hvor privat eller offentlig det virtuelle rommet er. Dersom det er liten grad av interaksjon, lite sensitiv informasjon og et ikke svært privat sted kan informert samtykke være mindre nødvendig.

Jeg som ikke-deltakende observatør opptrer som en «lytter», og har derfor svært lav grad av samhandling. Informasjonen delt på gruppen er utsagn om politiske og personlige meninger, og noe av innholdet kan anses straffbart når det sammenlignes med ytringer dømt straffbare. Dette er imidlertid forhold mange av deltakerne uttrykker seg kjent med, og er mye av grunnen til at de vil ytre seg på gruppen og reflektere over nettopp dette. Jeg anser informasjonen derfor som lite sensitiv, også fordi gruppen verken er privat eller offentlig. Ifølge McKee og Porter (2009, s.32) kan forskere i slike tilfeller konkludere med at han eller hun mest sannsynligvis ikke trenger samtykke.

På en annen side kan jeg anta at Facebookbrukere generelt anvender sine egne og fulle navn på Facebook. Dette kan styrke et krav om informert samtykke, ettersom jeg enkelt kunne kontaktet deltakerne uavhengig av mine antakelser om at jeg kanskje ble nektet tilgang. I tillegg er det ikke gitt at selv om deltakerne kan være klar over at «alle» kan lese hva de skriver, at de ønsker at deres uttrykk skal anvendes til forskning. I dette kan idéen om det frie internettet ligge. Likevel, implisitt ligger samtykket. Alt du poster på nett kan bli samlet inn og brukt uten din kunnskap om det. Og ved å poste innlegg på Facebook, sier du deg enige i det (Facebook, 2015)³. På denne måten ble alt av data samlet inn med et «antatt samtykke».

³ Facebooks erklæring om plikter og rettigheter ved opprettelse og anvendelse av en Facebookprofil. Facebookbrukere gir Facebook og andre instanser automatisk rett til å bruke informasjonen de deler.

Av den grunn har jeg ikke gjennomført en medlemssjekk. Dette punktet for den netnografiske metoden går på å informere deltakerne om resultatene fra oppgaven, og hvordan deres uttrykk har blitt fremstilt (Kozinets, 2002). Langer og Beckman (2005, s.197) argumenterer imidlertid for at en slik øvelse ikke er nødvendig dersom behovet for informert samtykket er resonneret å bortfalle fra prosjektet. Ettersom deltakerne ikke er informert, anser jeg det heller ikke nødvendig å presentere innholdet av studien for dem. Likevel er det nødvendig å ta videre hensyn til deltakernes integritet, og at deres deltakelse på Facebookgruppen kan oppleves å være privat for dem.

Konfidensialitet: Hvordan kan jeg sikre deltakernes anonymitet?

For å sikre at ingen av de siterte individene på Patriotene kan bli identifisert, krever NESHS retningslinjer at «forskeren må behandle all informasjon om personlige forhold konfidensielt. Materialet må vanligvis anonymiseres for å verne om privatlivets fred og for å unngå skade og urimelige belastninger for personene det forskes på» (NESH, 2014, s.7). Det kan være mulig å finne ut hvem deltakerne er, dersom sitatet søkes opp i elektroniske søkemotorer, og dersom deltakerne anvender sitt ekte og fulle navn. Spørsmålet blir derfor hvor godt jeg kan sikre at personene ikke kan identifiseres.

Ved bruk av artikler fra SIAN i teksten, siterer jeg artiklene direkte og referer til organisasjon og årstall, ikke forfatteren. Det er ikke av interesse for denne oppgaven. Forfatterens navn blir ikke vanskelig å finne ved søk fra litteraturlisten, men jeg anser dette for SIANs tilfelle som ikke svært problematisk. Patriotene er som nevnt et fiktivt navn, slik at gruppen i seg selv kan ikke finnes ved å søke den opp. Ved behandling av data fra Patriotene valgte jeg å ikke transkribere inn navnene til deltakerne i Word. I analysen ble sitatene presentert som å være ført av «en deltaker». I tilfeller der deltakerens synspunkter ble utfordret, og presentert i et sitat, ble dette sitatets eier omtalt som en «utfordrer». Jeg har også valgt å omformulere sitater uten å miste meningsinnholdet av dem. Linker til sakers overskrifter ble også omformulert. I tillegg fjernet jeg dialektord og byttet ut enkelte andre ord. Jeg har også kuttet ned på setninger i sitatene der det er mulig. Jeg søkte opp sitatene i Google før og etter at jeg utførte disse tiltakene, for å kontrollere at de ikke gav treff.

Førforståelser: Min rolle i prosessen

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015, s.108) er forskerens rolle som person, både dens integritet og kunnskap, avgjørende for kvaliteten på den vitenskapelige kunnskapen som produseres og de etiske beslutningene som treffes. Netthets mot muslimer er fenomen jeg raskt ble interessert i, som ledd i økt oppmerksomhet om nettekstremisme og kontroll, både i fagmiljøet og i media. På denne måten plasserte jeg i begynnelsen deltakerne innenfor høyreekstremismen. I dette stadiet hadde jeg lite inngående kunnskap om høyreekstremisme, høyrepopulisme og konspirasjonsteorier, noe som gjorde min forståelse for feltet smal og lite nyansert. I tillegg avviker mitt politiske og sosiale syn fra det som fremgår hos nettkulturen jeg studerer, noe som både var en utfordring og noe jeg var oppmerksom på.

Likevel, som kriminologistudent og engasjert samfunnsborger, har jeg de siste årene hatt et kritisk blikk mot maktstrukturer og etablerte virkelighetsoppfatninger. Dette ledet meg også til å studere for å forstå, hvordan en konstruksjon av kriminalisering av hatefulle oppfatninger av mennesker i dag, kan reageres mot av borgere i det virtuelle på nett. Parallelt med observasjonen og innhenting av litteratur og forskningsartikler, samt vurdering av etiske spørsmål, gjorde mine førforståelser meg beredt og interessert i å oppdage flere aspekter ved den anti-islamske kulturen som tidligere var ukjent for meg.

4.5. Til leseren

De fleste forskningsprosjekter vil være dynamiske. Det kan være en forskjell mellom hva en tror en skal finne og det man faktisk finner (Kvale og Brinkmann, 2015). Jeg trodde jeg skulle finne en gitt kunnskap om islam og muslimer jeg måtte sette meg inn i. Jeg visste at så enkelt kan det ikke være. Nettkulturen er kompleks, og må undersøkes på en analytisk og begrenset måte. Dette vil jeg i det følgende gjøre rede for.

Analysens tre deler er strukturert etter de analytiske kategoriene fra teorien (under 3.4.1), og dataene er bearbeidet i analysen som en prosess over forskjellige fortellinger fra kategori en, to og til tre, i tre deler i denne analysen. For diskursanalytiske formål anvendes islam som et nodalpunkt. Det vil si hovedenheten elementene i fortellingene får sin betydning fra (Jørgensen og Phillips, 1999). Jeg har vektlagt språklige uttrykk som følger de forskjellige fortellingene. Fortellingene skal reflektere problemstillingen:

- Hvilken diskursiv kunnskap baserer kulturen seg på i omtale av islam og muslimer?
- Hvordan anvendes den diskursive kunnskapen, og hvilke strategiske fortellinger om identitet og motstand bidrar hatkriminalitetskategorien til å konstruere?

Utvalget består av allerede eksisterende fortellinger og tolkninger av islam, identiteter, samfunn og hendelser. Fortellingene opplever jeg at deltakerne trekker veksel på i flere modus. Deltakerne som skildrere, ofre, kampklare og krigere. De kan omtales som del av flere strategiske fortellinger. Fortalt i fellesskap i et sosialt nettverk, som produserer overbevisende uttrykk innenfor en begrenset diskurs og diskursivt repertoar (Sandberg, 2015, s.187).

Det første spørsmålet i problemstillingen undersøker jeg i den første delen i analysen. Spørsmålet er et *hva/hvilket*-spørsmål. Her fremgår to hovedfortellinger, og i denne delen presenterer jeg og diskuterer funn opp mot teori, i det jeg ser som en politisk fortelling om kunnskap om islam og muslimer. Dette utledes til å strukturere en kampfortelling for Patriotene. Kun i denne delen av analysen suppleres data fra Patriotene med artikler fra SIAN.

Deretter vil det andre spørsmålet settes i arbeid i del to og tre av analysen, ved å se *hvordan* kunnskapsfortellingen og kampfortellingen strategisk anvendes av Patriotene.

I del to, presenterer jeg og diskuterer funn knyttet til kunnskapsfortellingen fra del en om islam og muslimer. Her hvordan deltakerne uttrykker motstand ved å problematisere majoritetssamfunnet, politisk styring, og markerer motstandere. I del tre diskuterer jeg funn knyttet til kampfortellingen i del en. Her hvordan deltakerne markerer sin identitet og status. På denne måten vil jeg vise hvordan fortellingene strategisk anvendes, og hvordan de kan ligge bak et *hvorfor* gruppen uttrykker negative holdninger om islam og muslimer i fellesskap.

I disse fortellingene plasseres funn i Patriotenes diskurser opp mot momenter jeg vektlegger som majoritetssamfunnets diskurser fra hatkriminalitetskonstruksjonen. De blir analysert etter de teoretiske perspektivene.

5. FUNN OG ANALYSE

Analysen viser Patriotenes oppfatninger av islam, muslimer, politisk styring og seg selv. I lys av hatkriminalitetskonstruksjonen undersøker deres diskursive kunnskap og samhandling om identitet og motstand. I det følgende vil jeg vise hvordan deltakerne med egen kunnskap strategisk jobber seg ut av normer, kunnskap og kategoriseringer bak hatkriminalitetskonstruksjonen om hatefulle ytringer mot muslimer. Fra dette finner jeg også noe av det som kan betegne en bakgrunn og motivasjon for fremsettelsen av hatefulle ytringer mot muslimer i fellesskap på Patriotene.

5.1. Konstruksjon av alternativ kunnskap: Hva er islam?

Konstruksjoner av kriminalitetskategorier som hatkriminalitet kan betegnes som relative i henhold til politiske prosesser, verdier og prioriteringer. Da er også makten betinget av en frihet for andre til å fremme alternative konsepter og forståelser (Foucault, 1982). Majoritetssamfunnet etablerer en forståelse om hatefulle ytringer mot muslimer på nett. Ytringene regnes som hatkriminalitet dersom de stammer fra hat eller fordommer mot muslimer på grunn av deres religiøse tilhørighet. Radikal islamisme og høyreekstremisme kan betegnes som en potensiell trussel mot demokratiet, de verdier og friheter Norge er bygget på. Det skilles mellom religiøs, fredelig islam og ekstrem, politisk og voldelig islamisme. Av SIAN presenteres en fortelling om den egentlige betydningen av islam for dem:

[...] Muhammed var et perfekt menneske og er det evige forbildet for alle muslimer. Ikke-muslimer er mindreverdige i forhold til muslimer og de kan utnyttes og ydmykes. [...] Det er alle muslimers plikt å utføre «hellig krig» (jihad) mot andre, inntil islam blir enerådende. Islam er dermed en ideologi som har klare fellestrekk med nazismen, fascismen og kommunismen. (SIAN, 2016)

Slik fremstilt i Foucault (1982, s.781) er dette en alternativ kunnskap til dominante sannheter om muslimer og religiøs islam. SIAN forstås å evaluere islam med egen og total forståelse av Koranen, for å legitimere en alternativ oppfatning av religionen. SIAN uttrykker på sin hjemmeside at de anser islam som *mer* enn religion (SIAN, 2013). Islam er for dem en politisk ideologi. I deres kunnskap settes islam sammen med ideologier vi har historiske assosiasjoner til. Vi er kjent med Nazi-Tysklands okkupasjon av Norge og fortellinger fra krigen. Samme uttrykk for SIANs skildring oppdages hos Patriotene:

Totalitære ideologier som nazisme må forbys. Islam har fellestrekk med denne! Denne ondskapen kan ikke være i Norge og vesten. Det er god grunn til at Europa har kjempet mot islam i 1400 år for at galskapen ikke slår rot [...].

Denne kommentaren stod som nummer to i rekken på et innlegg om at saudi-arabere henretter handikappede og ateister. Ifølge innleggets forfatter, tillater norske myndigheter likevel at moskeer bygges. Vi må heller forby islam for ikke å få slike tilstander i Norge. I dette innleggets tredje og siste kommentar, ble de to foregående støttet med et utsagn om at muslimer på grunn av islam er mennesker vi ikke har bruk for i samfunnet. Dette kan bety at muslimer anses for å være en gruppe som har skyld i voldelige fenomener. Slik fremstilt i Awan (2016), går innholdet i den anti-islamske kulturen på Twitter hovedsakelig på stereotypier over muslimer. Dette for å ilegge dem skyld for alle voldelige hendelser og splittelser i samfunnet. På samme måte fant Oboler (2016) på Facebooksider, at det mest gjennomgående temaet var at muslimer representerer en sikkerhetstrussel. Her, hvor deltakerne reflekterer over hendelser fra den virkelige verden, kan en slik tematikk skape stereotypifiseringer. Slik Awan (2016) har funnet, kan fortellinger om hendelser utenfor nettet påvirke utsagn på sosiale medier.

Ved å trekke på denne fortellingen kan ikke deltakerne omtale islam som en fredelig religion. De oppfatter at nordmenn av muslimer anses som mindreverdige, og kan utnyttes og kontrolleres. Heller må islam generaliseres til å være forut for alle ekstreme handlinger, som en politisk ideologi vi må frykte. Politikken skildres som iboende ekstrem hos alle muslimer. Her konstrueres dermed et bilde av islam og muslimer som en sikkerhetstrussel for Norge.

5.1.2. Hvordan forstås muslimer som mennesker?

Fra denne kulturens kunnskap evaluerer deltakerne hva deres oppfatninger av muslimer som mennesker handler om. Etter SIANs vedtekter er ikke organisasjonen mot muslimers etnisitet (SIAN, 2013). Muslimenes «ideologi» forstås som problemet. Samtidig anser de alle muslimer som potensielt farlige.

Først ut kan vi oppdage hvordan deltakerne evaluerer at deres syn på mennesker ikke handler om etnisitet. Her i et innlegg hvor en person ble lagt til hos Patriotene, uten egen forespørsel om medlemskap. Vedkommende spurte Patriotene i et innlegg om han/hun, med et asiatisk utseende, er velkommen i gruppen. I tillegg spurte han/hun om gruppen er rasistisk. Et av svarene lød slik:

[...] Vil tro din mor buddhist eller kristen, og det er vesentlig annerledes fra å være muslim. Muslimer vil overta verden og drepe oss vantro. Folk fra Asia må ha visum. De er ikke her for å stikke sugerøret ned i NAV-kassa, slik de fleste muslimske innvandrere gjør. Asiatiske folk må jobbe, ellers får de ikke være her. Ingen vil være rasistiske overfor deg, regner jeg med.

Idéer om at innvandrere bidrar lite til arbeidsmarkedet finnes i befolkningen generelt (Blom, 2016). Av denne fortellingen kan det fremgå at dette er trekk som oppfattes dekkende for muslimers felles «ideologiske» syn. Ideologien er ikke knyttet til muslimers etnisitet. Patriotene trekker på negative oppfatninger fra samfunnet ellers, og plasserer dem samtidig hos muslimer som en annerledes gruppe tilhørende en voldelig kultur. De gjør dette ved å rette en fiendtlighet mot mennesker som antas å rette en fiendtlighet mot dem. Å markere muslimer som en kulturell trussel, er merkbart for anti-islamske ytringer på Facebook (Oboler, 2016). En slik fiendtlighet mot «den andre» konstruerer en «sannhet» jeg forstår som den virkelige trusselen i verdispørsmål for Patriotene. Slik jeg forstår Cohen (1997, s.45) er dette subkulturelle trekk der deltakerne snur om på diskursen for å beskytte egne, avvikende oppfatninger.

Deretter kan vi oppdage en utvidelse av konstruksjonen av muslimer. Under samme innlegg reflekterer deltakerne i fellesskap rundt hvilke kriterier som gjelder for deres grensedragninger mot andre. Av to andre deltakere kan disse kommentarene leses:

Det betyr ingenting hvordan en ser ut, men hvordan en opptrer.

Og hva man tror på. Helt ærlig mener jeg at det man tror på definerer folk.

I SIANs vedtekter tar organisasjonen avstand fra all form for rasisme (SIAN, 2013). Vi kan forstå at avstand til muslimer for dem handler om ideologiske syn. Ifølge Patriotenes gruppereglement er det ikke tillatt å oppfordre til ulovligheter og ytre seg på måter som strider mot norsk lov.

Likevel kan vi til slutt oppdage at Patriotene fører frem «sannheter» om islam og muslimers annerledeshet som går over i umenneskeligjørende uttrykk. Her eksemplifisert i forbindelse med et annet innlegg med teksten: «Vi skal bekjempe islam og de som tror på den styggedommen». En deltaker kommenterte dette:

Det er jo viktig å kjempe mot islam slik vi bekjemper rabies og syfilis.

Bangstad (2016, s.159) argumenterer for at en dehumaniserende tone om islam ligger under SIANs retorikk. Islam fremstilles som et virus mennesker er infisert av og overstyrer deres opptreden. Her på Patriotene, kan en sammenligning med sykdom gjøre menneskene bak sikkerhetstrusselen - «den politiske ideologien» islam - demoniserte og mindre humane. En slik uttalelse, som kan være lemfeldig og lite gjennomtenkt, fremmer likevel en påstand om at muslimer kan utryddes som sykdom vi vaksineres mot. Det er ikke mange lignende uttalelser i mitt utvalg. Oboler (2016) og Awan (2016) fant derimot i større studier at slike trekk er merkbare for anti-islamske uttrykk på sosiale medier. Oboler (2016, s.45) fant også at avstandtaken til rasisme og andre ulovligheter på anti-muslimske sider på Facebook, ofte er fulgt av hatefulle uttrykk mot muslimer. Å være i mot rasisme kan rettferdiggjøre at deres hatefulle uttalelser bør aksepteres og deles videre. Innenfor det jeg tidligere i kapittel 2.3.1. omtalte som «nyrasisme» i høyreekstreme og høyrepopulistiske bevegelser, er dette også en vanlig taktikk (Fangen, 2012).

Slik fremstilt i Foucault (1982) etableres kulturens alternative kunnskap i en diskursiv prosess som motstand mot majoritetssamfunnets diskurser. Deltakerne dekonstruerer dominante sannheter i majoritetssamfunnet om islam og muslimer. Patriotene kan i samhandlingen legitimere sine negative oppfatninger med muslimers «farlige, politiske standpunkt», ved å si at de ikke går ut mot dem som mennesker. Å etablere slike holdninger med inhumane og generaliserende stereotyper mot muslimer og trekke på dem i fellesskap, kan etablere andre spilleregler innenfor moralske spørsmål (Cohen, 1997, s.46).

5.1.3. Forventninger til integrering av islam og muslimer i Norge

En av verdiene bak konstruksjonen av hatkriminalitet er å fremme et kulturelt mangfold. Integrering, i motsetning til assimilering, handler om å forene forskjellige kulturer og identiteter hos ulike borgere til å sammen bidra til en god, norsk kultur. Her gir kunnskapsfortellingen om islam og muslimer forventninger til integrering av muslimer i Norge. Her kan vi oppdage en visjon om en farlig situasjon for Norge. Vi starter med at SIAN problematiserer at muslimske talsmenn får uttale seg om islam i media:

[...] De benytter seg stadig av Muhammeds «oppfinnelse»,- taqiyya,- muslimenes rett og plikt til å lyve for å forlede sine fiender, og for å fremme islam. (En løgnvariant kalles kitman, - en delvis fortielse av sannheten). Programlederen spør gjerne om terroren har noe med islam å gjøre. «Nei, islam er fredens

religion. Terroristene har «kapret» vår religion». Og så setter de i gang med å sitere utgåtte Mekkavers, eller de feilsiterer andre vers. [...] (SIAN, 2016)

Ifølge Oboler (2016) er det en tendens i den anti-islamske diskursen å forsøke å betegne muslimer som uærlige, med referanse til «taqiyya». Dette arabiske begrepet plasserer Oboler (2016, s.54) innenfor shia-doktrinen. Begrepet betyr ikke nødvendigvis det samme som å lyve for å forlede sine fiender, men enkelt beskrevet å skjule religiøs tro og praksis for sunni-muslimer ved tvang eller straffeforfølgelse. Det interessante er hvordan begrepet som problem legitimeres av SIAN. For å underbygge fortellingen i denne diskursen, argumenterer SIAN for at imamenes «feilsitering» og kampanje for å villedde oss, står for dette:

[...] Der muslimene utgjør majoriteten av befolkningen følger man konsekvent Muhammeds strenge budskap, altså Medinaversene, mens der muslimene er i mindretall, som i Norge, velger man inntil videre å vektlegge de mildere Mekkaversene [...]. (SIAN, 2016)

For det første kan vi av denne diskursen innfortolke at kulturen etablerer forventninger om at vi har foruroligende tider i møte. Forventningen kan oppdages hos Patriotene:

Vi blir hengt om det blir flere i Norge. Eller steinet. Kanskje vi får kjenne på øksa om vi er heldige.

Denne kommentaren ble postet under et innlegg om at en kvinne i Pakistan ble idømt dødsstraff for å bekjenne sin kristne tro. Deltakeren som postet innlegget skrev at det muslimske miljøet i Norge har vært stille om saken. Innlegget genererte et høyt aktivtetsnivå. Flere av kommentarene uttrykte at den norske kirke måtte komme på banen, og at politikerne måtte forstå at denne «ideologien» og dens kultur ikke kan føres inn i det norske samfunnet. Andre deltakere uttrykte at de av slike hendelser ikke kunne respektere islam og muslimer i Norge, slik de blir fortalt at de skal. Heller forstås muslimer som upålitelige og en trussel sammenlignet med nazistisk okkupasjon. Sammenligning dras samtidig videre. Muslimene oppfattes å anse etniske nordmenn som mindreverdige, men ikke slik nazistene vurderte etniske nordmenn. Derimot forstås muslimer å villedde oss, frem til de vil utrydde oss.

For det andre kan vi fra dette plassere visjonen innenfor Eurabia-konspirasjonen.

Eurabiakonspirasjonen, med frykt for at muslimer skal overta Norge og utrydde nordmenn når de blir i flertall, går på alle muslimer i Norge (Bangstad, 2016). Det handler om en «islamisering»

av sharia⁴ og voldskultur i norsk kultur og rettsstat. Samme uttrykk finnes på Patriotene, og kan forstås som nyrasistiske trekk. Nyrasismen inneholder visjoner om at kulturelt mangfold med muslimer integrert vil ødelegge den norske kulturen (Fangen, 2012, s.180). Her under et innlegg med igjen en symbolsk assosiering til nazisme. Innlegget ble postet med et bilde av Universitetsplassen i Oslo fra 1945, vedlagt teksten: «Forrige gang klarte vi å få dem ut. Gud, vi skal klare det igjen!». En kommentar lød slik:

Alle som underkaster seg islam er en trussel. Ifølge Muhammed/Allah er det haram (svik) å integrere seg med oss urene. Islams lov er overordnet alle lover [...].

En annen deltaker under et annet innlegg var inne på det samme:

[...] Islam kan ikke integreres, over hele verden ser vi det. Vår kultur og ideologien islam er som olje og vann. Det vil aldri forenes.

I en motstandskamp må kunnskapen som etableres være troverdig for deltakerne for å fremme en legitim sak, ifølge Rosol (2014). Vi kan se hvordan troverdighet for visjonen om islam i Norge blir argumentert for på Patriotene. Ofte blir hendelser som overgrepssaker anvendt som eksempel, for å repetere budskapet om hva muslimer i Norge vil gjøre mot nordmenn. Et innlegg handlet om en nyhetssak fra express.co.uk. En afghansk 60 år gammel prest ble arrestert for å ha giftet seg med en seks år gammel jente. En deltaker kommenterte da dette:

Dette er ikke nytt. Bare å se på profeten, dette er vanlig hos muslimer.

Igen ser vi, som i Awan (2016), at hendelser fra verden utenfor nett inngår i samhandlingen innenfor anti-islamske diskurser. Og vi kan forstå at tolkningene av hendelsene her inngår som argumentasjonsgrunnlag. Overgrep mot kvinner og pedofili oppfattes som «normale» uttrykk for islam. Dermed blir muslimer å oppfattes som en sterk og heteroseksuell trussel, også mot kvinners verdi og den norske kulturen. Dette kan være etablerte grunnholdninger i slike fortellinger, i tråd med etablerte konspirasjoner i den høyreekstreme kulturen (Fangen, 2012). Samtidig slik Awan (2016, s.30) fant, inneholdt 30% av de alt 500 «tweetene» i hans utvalg emneknaggen «muslimpeados». Et tilnavn på muslimer som kan karikere muslimske menn som brutale og syke overgripere mot kvinner og barn.

⁴ «Sharia» er tradisjonell islamsk lov fra Koranen, om en vei til en evig norm for muslimer om juridiske forhold, supplert av profeten Muhammads tradisjonstekster «hadithene» (Vogt, 2016).

Som kulturell trussel, vil ethvert forsøk fra en muslim på å delta aktivt i samfunnet forstås som en infiltrering og ødeleggelse av kulturen (Oboler, 2015, s.52). Slik fremstilt i Cohen (1997, s.51), kan deltakerne løse tilpasningsproblemer til normen ved å endre rammene for hvordan samfunnet og andre skal forstås. Det kan handle moralsk om å markere andre menneskers annerledeshet på en troverdig måte (Perry, 2003, s.103). Toleranse og likeverd, som kan stå som verdier bak konstruksjonen av hatkriminalitet, betyr ikke det samme med en kunnskap om muslimske menn som farlige og brutale. Toleranse og likeverd er i denne fortellingen norske verdier og kultur, som er truet ved et kulturelt mangfold.

Kunnskapsfortellingen kan, slik trukket på i samhandlingen, oppleves troverdig og legitim for deltakerne. Ifølge Fangen (2012, s.183) representerer SIANS tilslutning til Eurabia-litteraturen segmenter av holdninger i befolkningen bedre enn for eksempel Vikings konspirasjoner. At innvandring fra muslimske land må aksepteres i mindre grad enn tidligere, finnes også i holdninger generelt i befolkningen (Blom, 2016, s.4). Dette er idéer som også finnes innenfor den norske høyrepopulismen (Bangstad, 2016). Slik subkulturer fremstilles i Sandberg og Pedersen (2010, s.31), trekker deltakerne her på opposisjonelle holdninger i kulturen, og henter sin legitimitet med likesinnede der. Samtidig som de innenfor det virtuelle nettverket trekker inn oppfatninger fra generelle strømninger i samfunnet. Ved en tolkning kan oppfattelser innenfor og utenfor kulturen anvendes som støtte til deltakernes holdninger.

Mennesker avhenger av aksept fra de sosiale omgivelsene for sine overbevisninger (Cohen, 1997, s.49). Dette kan deltakerne i denne diskursen hente i fellesskap fra en troverdig kunnskapsfortelling om islam og muslimer. I deres samhandling konstrueres muslimer som fiendtlige og umenneskelige politiske aktører på en legitim måte for dem. Deres diskursive kunnskap er delt og argumentert for i fellesskap, og kan svare bedre på en problematisk tilpasning til å akseptere innvandrings- og integreringsspørsmål. Deltakere i en subkultur kan da frita seg fra sitt moralske ansvar om å leve konforme etter majoritetssamfunnets kunnskap (Cohen, 1997, s.50). For Patriotene kan dette bety at antatte trusler om en muslimsk okkupasjon i Norge, kan prege innholdet av fortellingen og motivere dem til å drive den videre.

5.1.4. Hva må gjøres?

Kunnskapsfortellingen har skapt alternativ diskursiv kunnskap. Den utvikles samtidig til en kampfortelling. Fortellingen leder frem til en situasjon der det må kjempes, ettersom islam for dem er en trussel mot Norge. En utvikling fra modus som skildrere til kampklare deltakere, skjer fra motivasjoner ved forventningene kulturen har til innvandring og integrering av muslimer:

[...] For 70 år siden sto Europa overfor en trussel som også representerte en totalitær politisk ideologi. I 1939 sa Winston Churchill: Hvis vi ikke vil kjempe for retten, når vi lett kan vinne den uten blodsutgytelser, [...] kan vi nå til det øyeblikk da vi er nødt til å kjempe med alle odds imot oss og kun ha en liten sjanse for å overleve. Men det kan tenkes en enda verre situasjon: At vi er nødt til å kjempe, når det ingen sjanse er for å seire, fordi det er bedre å gå til grunne eller leve som slaver. (SIAN, 2009)

Islam, her i likhet med nazisme og fascisme, blir et legitimt mål for angrep. Samme uttrykk ser vi eksempelvis i denne kommentaren på Patriotene:

Kjemp for alt du har kjært mot islam, dø om du må.

Ifølge Fangen (2012, s.182) vil konspirasjonsteorier som Eurabia forenkle verden og legitimere og motivere voldshandlinger. Dette er også en forskjell på høyreekstrem diskurs og høyrepopulistiske partiers ambisjoner. Om deltakerne faktisk vil motivere til voldelige handlinger kan jeg ikke utlede. Derimot kan jeg forstå at kunnskapen har skapt en alternativ forståelsesramme som virker legitim og troverdig for deltakerne å dele og repetere for hverandre. Bangstad (2016) argumenterer for at SIAN sammenligner sin funksjon med motstandskampen under andre verdenskrig. Her på Patriotene, kan en sammenligning av islam med nazistenes krigføring og okkupasjon av Norge, og at motstandsbevegelser da kjempet mot okkupanter, gjøre at en motstandskamp ført her oppleves nødvendig. Kunnskapsfortellingen virker troverdig for Patriotene, og kan vekke følelser om personer fra organisasjoner som Hjemmefronten og Milorg. Å innta en forsvarsposisjon basert på kulturens kunnskap kan også forstås som en nøytraliserings-teknikk av underliggende voldelige elementer (Sykes og Matza, 2014). Slike beskyttende grensedragninger kan oppstå i subkulturer, slik vi kan forstå Cohen (1997) og andre subkulturteoretikere.

Som fremstilt i Foucault (1982), vil en definisjonsmakt ligge i en styring som handler på andres handlinger, ved å modifisere dem. Konstruksjon av hatkriminalitet kan ta sikte på å hindre fremtidige, voldelige og hatefulle handlinger ved å sanksjonere på hatefulle ytringer mot muslimer. Makten kan rettes mot en styring av tanker og følelser. I en motstandskamp vil en

alternativ kunnskap etableres. Dette for å endre kunnskapen i det diskursive handlingsrommet for hvordan en kan handle, tenke og føle (Foucault, 1982, s.781). Deltakerne kan i denne kulturen ønske å bli styrt annerledes, med en annen politisk og kunnskapsmessig rasjonalitet. Kampmodusen her viser viktigheten av å tilegne politisk oppslutning til deres kunnskap. Ellers står den norske kulturen i fare. På den måten kan deltakerne i fellesskap anvende kampfortellingen som en motstandsstrategi mot majoritetssamfunnets diskurs og islam i Norge. I kulturen på Patriotene, kan deltakerne hente sin legitimitet som opponenter i diskursen om islam, muslimer og innvandring slik fremstilt i Cohen (1997).

Vi skal gå videre inn på fortellingene presentert her, for å se hvordan de gjennom ulike modus tildeles mening og anvendes av Patriotene. Fortellingene fungerer som en ressurs i en strategi mot å markere det som er annerledes med motstanderne, for å forstå seg selv i motstandskampen. Dette skal vi studere i det følgende.

5.2. Markering av ut-gruppen

Foucault (1982) poengterer at motstandskamper mot majoritetssamfunnets diskurs i all hovedsak mot effektene av makt. Det vil si effekter fra etablert kunnskap om individer. Politisk styring baserer seg på en bestemt kunnskap om fenomener og individer for å lede dem. Individene underlegges en styring av normer, slik vi kan forstå konstruksjonen av hatkriminalitet. De må ta ansvar for å styre seg selv etter gjeldende normer. En ønskelig effekt vil være at individer tilpasses slik den dominante diskursen forstår fenomener, verdier og identiteter.

Først vil jeg problematisere den politiske styringen og dens effekter, og deretter vil motstandere bli markert. Fra disse resultatene, skal vi se hvordan deltakerne skaper alternative og legitime forståelsesrammer av identiteten vekk fra opplevde dominante oppfatninger om dem. Sistnevnte gjennomgås i del tre av denne analysen.

5.2.1. En problematisering av politisk styring

Den alternative kunnskapen gir kilde til samhandling på Patriotene. Samtidig går deltakerne fra den inn i en offermodus, hentet fra en opplevd underlegen status i møte med majoritetssamfunnets diskurser. Vi starter med følgende innlegg, hvor en deltaker postet: «Hver dag kan vi lese om hvor synd det er på flyktingene som faktisk får husrom, mat og helsetilbud. Når skal media fortelle om de hjemløse i Norge som er glemt av staten, media og det norske folk? [...]». To kommentarer på dette lød som følger:

Det er hardt å være norsk og utstøtt av samfunnet [...]. Er du derimot okkupant også kalt flyktning, så får du det meste gratis. [...]

Dette har jeg sagt i flere år. Dessverre bestemmer flertallet.

Slik fremstilt i Foucault (1982, s.790), styrer myndighetene gjennom normer. For å skape konformitet tillater eller forhindrer den andre diskursers utfoldelser. En visjon om et Eurabia er ikke inkludert i majoritetssamfunnets diskurs når verdier og normer i hatkriminalitetskategorien formes. De vil verne muslimer og resten av samfunnet i Norge mot høyreekstremistiske spenninger.

For det første kan det faktum for Patriotene, at politiske «okkupanter» blandes med den norske kulturen etter velferds- og integreringsplaner fra verdier ved et kulturelt mangfold, fortelles som en urettferdig og truende situasjon for det norske folk.

For det andre kan deltakerne oppleve at majoritetssamfunnets diskurs minimerer kulturens motstand med en kriminalisering av deltakernes holdninger i straffbare ytringer. Når deltakerne gis negativ oppmerksomhet når de besitter en så viktig kunnskap som de gjør, kan de oppleve deres handlingsmuligheter reduserte og deres roller undertrykte.

Dette kan være en diskurs som ligger under Patriotenes gjennomgående samhandling og fortellinger i denne analysen. Den kan forstås som en problematisering av majoritetssamfunnets «doxa». Doxa, som er et begrep fra Bourdieu, vil her si en diskursiv kunnskap om islam og muslimer myndighetene fra Patriotenes ståsted tar for gitt, når de oppfordrer til oppslutning om et kulturelt mangfold (Bourdieu i Aakvaag, 2008). Dette skaper en aversjon mot den politiske styringen for Patriotene. Når deres holdninger, fremstillinger og agendaer oppleves ekstremistiske av majoritetskulturen, hindres deres fortellinger i å bli fakta for resten av befolkningen. Av den grunn kan Patriotene skildre seg selv som ofre for en dominant diskurs. Slik fremstilt i Hauge (2001), vil subkulturer fra Cohens forståelse på denne måten erkjenne konvensjonelle normer. Og samtidig, fra denne underliggende diskursen, oppleve ydmykelse og sinne fra et tap av status på grunn av sin manglende konforme tilpasning. Opplevelser om et tap av status i majoritetssamfunnet, er en viktig kilde for subkulturer (Cohen, 1997, Williams, 2011).

Settes den norske politikken i global kontekst, fremtrer deltakernes offerfølelse og aversjon med et større gap utfra min tolkning. Dette eksemplifiseres under en kommentar til et annet innlegg. Innlegget er ført med et bilde av et forbudsskilt, med teksten: «Vi har to valg: vi forbyr islam eller islam forbyr oss». Innlegget i seg selv kan forstås som en referanse til den troverdige kunnskapsfortellingen om forventningene ved en «islamisering» i Norge, og den legitime forsvarsposisjonen deltakerne kan innta med kampfortellingen. En kommentar på dette lød som følger:

[...] Alle som støtter forrædere som Merkel er ansvarlige for ethvert europeisk liv som går tapt. De planlegger å ødelegge Europa. Politikere som disse bør stilles for retten i alle europeiske land.

Vi kan tolke denne kommentaren i forbindelse med en konkret hendelse. Som svar på flyktningkrisen erklærte den tyske forbundskansleren Angela Merkel i 2015 at det i Tyskland ikke var noe øvre tak for antall flyktninger. I forbindelse med dette ankom store mengder muslimske flyktninger fra Syria Tyskland (Dagbladet, 2015). Hennes uttalelse står for en innvandringspolitikk som er svært liberal og forskjellig fra andre lands, deriblant Norges. På en annen side er tyske og norske politikere i et globalt samarbeid om en rekke spørsmål. De er i konsensus om et europeisk arbeid mot hatefulle ytringer på nett, basert på verdier fra internasjonale menneskerettigheter (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s.51).

Slik fremstilt i Foucault (1982, s.787), vil normene makten baserer seg på, spaltes ut i majoritetssamfunnet gjennom institusjoner individer møter gjennom livet. Dette for å utdanne dem i deres handlingsvalg. I en global verden vil normene bak hatkriminalitetskategorien i de forskjellige landene være en del av en global-politisk styring. I Patriotenes egen beskrivelse av gruppen er de mot globalisme. Med deltakernes tolkning av denne hendelsen i den fysiske verden, kan vi forstå at en europeisk styring mot hatkriminalitet ødelegger nasjonalstatene ved å ta islam for «god fisk». Det er heller politikerne i de respektive landene som må stilles til ansvar for ikke å ta vare på friheter og andre nasjonale interesser.

Til slutt kan et annet aspekt av konspirasjonen om et Eurabia oppdages i denne diskursen, slik jeg forstår Bangstad (2016, s.163). Den politiske eliten forstås å ukritisk støtte en muslimsk okkupasjon utfra politisk korrekthet. Og vi kan forstå at en synlig «euroskeptisisme» fremtrer her, slik jeg forstår Kiess m.fl. (2017) og Todd (2016). Myndigheter i Europa anses her som syndebukker når de tillater en ødeleggelse av Europa med muslimsk innvandring og integrering.

En offerfølelse og problematisering av majoritetssamfunnet kan motivere og legitimere deltakernes uttrykk på Patriotene. Dette skjer innenfor en subkultur der de opplever aksept og legitimitet for overbevisningene sine, noe de ikke opplever i kulturen utenfor (Cohen, 1997).

5.2.2. Styringseffekter opplevd på Patriotenes identitet og handlingsmuligheter

Som fremstilt i Foucault (1982), avhenger myndighetenes politiske styring av kunnskap om individene. En konstruksjon av hatkriminalitet vil etablere kunnskap om individet for å forstå dem og lede dem til selvregulering. Det er en kunnskap som oppretter identitetsposisjoner individene får mening om seg selv fra. Prosessen «subjektiverer» dem på denne måten. I et fritt land der forskjellige diskurser eksisterer, skal individene gjøres til subjekter for makten. Dette for å minimere motstand og uro, og for at individene kan styre og lede seg selv etter normer for korrekt atferd. Motstand vil omhandle å angripe slike styringseffekter etter hvordan de erfares, for å bli styrt og ledet annerledes.

En slik styringseffekt oppleves og problematiseres, her under et innlegg på Patriotene. Av kommentaren kan vi se offerbildet de kan ha av seg selv. I deres opplevde undertrykte status og påfølgende forbitrelse mot majoritetssamfunnet, ligger en opplevelse av deres identitetsposisjoner. Innlegget ble postet med et bilde med «patriot» påskrevet med store bokstaver. Under bildet i innlegget skrev deltakeren: «En person som elsker sitt land og vil forsvare det mot sine fiender. Også med sitt liv». En av kommentarene lød slik:

I dag kalles patrioter rasister.

For det første kan det ut av definisjonen på hatkriminalitet oppstå oppfatninger om hvem som avviker fra normen. En kriminalisering av negative holdninger i ytringer, kan plassere opphavet til ytrerne som avvikende «hatere» og «fordomsfulle», men også «høyreekstreme». Patriotene selv kan oppleve at de ses som rasister. Dette på bakgrunn av kulturens oppfatninger av muslimer som mennesker, og at deltakernes avstand fra kulturell integrering kan forstås «nyrasistisk». «Rasist» vil imidlertid være en identitetsposisjon deltakerne ikke ønsker å betegnes ved. For dem sammenlignes islam med blant annet nazisme. En annen deltaker kommenterte også:

Jeg er helt enig. Dessverre er patriotisme sterkt mislikt av globalistene, de politiske korrekte.

For det andre kan vi forstå deltakernes uttrykk i det Goffman betegner som «two-headed role playing». Deltakerne opplever sine handlingsmuligheter reduserte og status nedvurdert av

majoritetssamfunnet. Samtidig kan de søke en bekreftelse fra dem for sine overbevisninger i en slik modus (Sandberg, 2010, s.459). Kriminaliseringen av negative holdninger i konstruksjonen av hatkriminalitet, kan være et uttrykk for å tilpasse andres handlingsmuligheter for å hindre uro, slik fremstilt i Foucault (1982). En styringseffekt som oppleves å gjøre deltakernes muligheter reduserte, kan tolkes å angripes på Patriotene for å få diskursen endret. Det kan eksemplifiseres med en kommentar på et innlegg, med et bilde delt fra en åpen, anonymisert Facebookgruppe. Avbildet er en gravstein. I det kan vi se en symbolikk om at ytringsfriheten oppfattes død. På gravsteinen er det påskrevet: «Ytringsfriheten hviler her. Savnet og elsket».

Vi alle har ytringsfrihet, men vi må skrive politisk korrekt. Ellers blir vi rapportert, blokkert og kritisert og får egne navn uthengt på Facebook. Så nei.

Her kan deltakerne fremme en opplevelse av kontroll på deres oppfatninger ved Facebooks blokkeringsfunksjon. I tillegg kan vi forstå at det er erfart at mennesker «sniker» seg inn på dem. Disse gjør deltakernes oppfatninger til gjenstander for latter og kritikk. Ved en tolkning vurderes slike erfaringer som frihetsfrarøvende og ydmykende, opp mot antakelsene om en global, politisk korrekt elite som arbeider mot dem. Om den mye omtalte «Frisørsaken», hvor muslimske Malika Bayan ble nektet inngang til frisøren Merete Hodnes frisørsalong, ser vi lignende uttrykk. Bayan ble diskriminert fordi hun bar en hijab. Hijab kan i kunnskapsfortellingen tolkes til å signalisere en «totalitær og farlig ideologi» som islam. Hodne, som er SIAN-medlem, uttrykte også dette til Tv2 (2016). En konkret hendelse anvendes igjen, her som støtte for offerfølelsen:

Muslimene kan ikke nektes noe, det er avgjort nå. Salongen er et privat sted, den eies av Hodne. Nå er det bare å passe på, det er fritt frem for at de tar hjemmene våre. Nå er ingenting privat.

En effekt av oppfatningene bak kategorien hatkriminalitet er at hatefulle ytringer etter straffeloven §185 (2005), anses som en nødvendig og legitim begrensning av ytringsfriheten i Grunnloven (1814, §100). Her kan vi forstå at begrensninger i ytringsfriheten oppleves som intervensjoner for Patriotene. Som flere innlegg understreker kan de kun skrive slik de politiske føringene ønsker de skal skrive. Ytrer de seg på en annen måte om muslimer opplever de å bli uthengt og sanksjonert på Facebook. I tillegg ser de at andre som handler på oppfatninger de trekker veksler på, blir straffedømt. Dette kan bidra til å føre offermodusen over fra motløse uttrykk til sinne og kamplyst. En annen deltaker kommenterte dette under samme innlegg:

Merete er forhåndsdomt, jeg ble ikke overrasket over dommen. Jeg håper retten skjønner at de har fyrt opp mer aggresjon blant folk.

Deltakernes motstand mot majoritetssamfunnets diskurser kan styrkes og rettes mot disse styringseffektene (Foucault, 1982). Erfaringer med identitetskategorier, handlingsmuligheter og offerfølelse i møte med kontroll, kan styrkes av at deres aksept og status oppleves fortaapt i majoritetssamfunnet. Og fordi erfaringene støttes på gruppen, slik fremstilt i Cohen (1997). Vi skal nå se en overgang der Patriotene driver uttrykkene over i markering av hva som kjennetegner motstanderne som ut-grupper.

5.2.3. Kjennetegn ved ut-gruppen

I motstanden må deltakerne strategisk markere en ut-gruppe, politiske motstandere, for å skape fullverdig ny kunnskap. De identifiserer hvem de skal angripe for få sin situasjon endret (Foucault, 1982, s.781). Ifølge Cohen (1997, s.52), vil det være nødvendig å markere «outsidere» for strategisk å ta avstand fra gruppene de ikke identifiserer seg med. På samme måte som fremstilt i Williams (2011, s.131), er dette en sentral diskursiv prosess i subkulturer for å endre rammene for hvordan de skal identifisere seg selv på en akseptabel og legitim måte.

Vi skal se hvordan dette gjøres med en bestemt kulturell ordbruk. «Radd» er en betegnelse Patriotene ofte anvender på henvisninger til representanter av politisk styring: «Radd er globalister, jødehatere og korsnekttere. Det er folk som er med på tilintetgjørelsen av det Norge vi kjenner.» Og hvor nødvendigheten av bekjempelse av islam ble omtalt i et innlegg, fulgte denne kommentaren:

Dere må ikke glemme at alle som vil ha muslimer til Norge er landssvikere.

Igjen, kommenteres dette med symbolsk assosiasjon til andre verdenskrig, da «landsviksoppgjøret» var et anvendt begrep om oppgjøret etter okkupasjonen av Norge (Ericsson, 2016). Slik jeg forstår Foucault (1982) kan vi tolke at radden er majoritetssamfunnet. Radd kan dermed forstås som en samlebetegnelse på mennesker som sviker det norske folk ved å ukritisk bygge opp verdier rundt et kulturelt mangfold. De er mennesker som representerer og videreformidler rådende politisk, diskursiv kunnskap og dermed har makt til å definere. Dette er gruppen som kan støtte rettigheter og forbud ved hatkriminalitetsarbeidet. De signaliserer hva og hvem som skal løftes frem som verdifulle elementer ved et harmonisk og godt, norsk samfunn.

Slik fremstilt i Foucault (1982), er radd en betegnelse på en gruppe som modifierer Patriotenes handlingsmuligheter, i kampen om makten til å definere kunnskap om islam og muslimer. De betegner Patriotenes identitetsposisjoner, og har makten til å endre dem. Disse posisjonene kan stå som markører for deltakernes tap av status og begrensede friheter. Slik fremstilt i Cohen (1997), kan deltakerne imidlertid markere hva som er negativt med ut-gruppen for å se egen identitet bedre. Vi kan forstå at de hos Patriotene ses på med fiendtlige øyne, slik de også ser muslimer:

Radden er like søplete som muslimene og må få lik behandling [...].

Ifølge Cohen (1997, s.53), kan ut-gruppen i den dominante kulturen oppones mot ved at respekten fra de er minket i verdi for subkulturen. Konspirasjonsteorien om et Eurabia, gjør politikere til felles syndebukker med muslimer. Slik kan radden og muslimene plasseres i samme ut-gruppe. Muslimer fremstilles som de egentlige haterne, og majoritetssamfunnet svikter landet ved å integrere dem.

Slik fremstilt i Foucault (1982) og Cohen (1997) kan Patriotene da kreve en legitim rett til å definere individers posisjoner ved å trekke på alternativ kunnskap i fellesskap med likesinnede. De kan anvende retten til å kritisere og dele informasjon på nett, slik lignende diskurser har gjort siden internettets oppstart (Duffy, 2003, Gerstenfeldt m.fl., 2003). På denne måten kan søke endrede handlingsmuligheter for hva muslimer og nordmenn kan gjøre. På samme måte kan de konstruere hva de kan tillate seg å si og tenke om seg selv og andre (Foucault, 1982, Cohen, 1997, Williams, 2011). Dette skal vi gå over på nå.

5.3. Markering av inn-gruppen

Deltakerne forsøker å snu offermodusen fra posisjonen de oppfatter de har i samfunnet. I en slik prosess kan de knytte kampfortellingens innhold til seg på en strategisk måte. Patriotenes kamp om å definere kan vi se uttrykt der noen vil utfordre deltakernes argumentasjonslogikk. En deltaker la ut en link til nettstedet avpixlat.info i et innlegg, om en sak med overskriften «Åt migrantarna dög inte de nya husen». Utdrag fra diskusjonen lyder slik:

Svensker er svake, vi tar dem når krigen kommer.

Utfordrer: Krigen? Hvilken krig?

Når folket har fått nok av muslimudyrene som slakter uskyldige mennesker i Europa kommer krigen. Noe mer, jævla sosialistavskum?

En annen støttet dette: Les historien, alle steder islam og muslimer drar til overtar de når de blir mange nok. Du kan lese? [...]

Tilbake til den første deltakeren: Og hva kaller du terroristene som slakter ned uskyldige mennesker i Europa i dag? Og i Sverige voldtar unge kvinner? [...] Flyktninger som trenger hjelp? Er du helt idiot? [...] Slike som deg er en skam for Norge!!!

Utfordrer: De kaller jeg ekstreme terrorister. Om dere tenker jeg ekstreme rasister. Noen rasister er voldelige, på ramme måte som ekstremister er [...]

En tredje deltaker: (navn) og andre sosialister ødelegger snart landet. Naive utskudd som han er problemet [...]

Utfordrer: Haha, uvitende tullinger. Er alle sosialister dersom de ikke er høyreekstreme rasister? [...]

En fjerde deltaker svarte på denne kommentaren: Dette var virkelig usmakelig skrevet av deg [...]

Jeg observerte henvisninger til formuleringen «svenske tilstander» en rekke ganger på Patriotene. Som betegnelse på norske forhold er formuleringen svært omdiskutert. NRK i «Dagsrevyen» (2017) beskrev Oslo øst med en slik formulering i en reportasje om kriminelle ungdomsmiljøer. Politiet selv mener det er langt fra sammenlignbare trekk ved miljøet i Oslo og enkelte miljøer i Sverige (Tv2, 2017). Likevel ser vi igjen idéer hentet fra kulturen utenfor i en argumentasjonsrekke på Patriotene for å underbygge deres visjoner om den «farlige» muslimen i Norge og majoritetssamfunnets svik.

Denne diskusjonen kan for det første illustrere det Leonardi m.fl. (2013, s.12) betegner som et «ekkokammer». Ekkokammer er ifølge dem en metafor på hvordan plattformer som Facebook foreslår kontakter basert på algoritmer ved «like»-funksjonen, og samtidig skaper en virtuell sfære for gruppetekning. Andre syn enn likesinnetes verdensbilder kan enkelt avvises. Deltakerne kan selektivt velge hvilke argumenter de må akseptere. Her ser vi at deltakerne får gjenklang for egne

argumenter, og velger bort og diskrediterer den andres. Vi kan forstå at de gjennom samhandlingen skaper og styrker en forsvarsposisjon for deres annerledeshet og kunnskap.

For det andre følges en offermodus av kamplyst, fra en opplevd undertrykt status i møte med majoritetssamfunnets diskurs som utfordreren kan oppfattes å tilhøre. Utfordrerens argumenter om islam og den anti-islamske diskursen avvises i fellesskap. Ydmykelsen i offerfølelsen som kan ligge under denne diskursen, kan derfor reageres på med sinne. Slik Katz (1988, s.29) påpeker kan en følelse av sinne anvendes som en fluktrute, i opplevde moralske angrep som kan gi deltakere av avvikende handlinger en fornøyd opplevelse.

For det tredje oppdager vi at demoniserende formuleringer som «muslimudyr», dukker opp sammen med «krig» i argumentasjonsrekken. Den umenneskeliggjørende avstandtaket til muslimer og tilslutningen til de konspiratoriske idéene anvendes som argumentasjon for deres overbevisninger, og samtidig repeteres radden og muslimer i samme ut-gruppe. I tillegg gjøres utfordreren til en representant for venstresiden. Det er en bestemt side av det politiske landskapet som i den høyreekstremistiske kulturen gjøres til naive syndebukker når det gjelder integrering av muslimer (Fangen, 2012, s.183).

Slik fremstilt i Foucault (1982), praktiserer Patriotene retten til å ytre seg mot majoritetssamfunnets kunnskap som motstand. Ved å trekke på kampfortellingen på en slik strategisk måte, kan deltakerne vise at de praktiserer ytringsfriheten og hevder en sosial makt til å definere situasjoner og identiteter. Vi kan også forstå at de trekker veksler på høyreekstremistiske posisjoner.

Å trekke på kulturens oppfatninger i fellesskap fra en opplevd undertrykt posisjon i majoritetssamfunnet, kan vi med Cohen (1997) forstå at skaper aksept og heder for å ha en fiendtlighet mot ut-gruppene. Å trekke på kulturens moral og verdier i møte med motstridende stemmer, kan vise at aksepten fra ut-gruppene ikke må være en nødvendighet for å føle seg verdifull i majoritetssamfunnet. Heller blir virtuell samhandling med subkulturen verdifull. Slik også fremstilt i Williams (2011), kan deltakerne på Patriotene med markering av motstanderne negativt og de goder en kampfortelling gir, danne et bilde av hvem de er og støtte hverandres uttalelser i fellesskap. De kan endre deres opplevde status i majoritetssamfunnet, når status i gruppen er mer verdifull. I det følgende skal vi derfor se hvordan deltakerne betegner en annen identitetsposisjon og status for seg selv i inn-gruppen.

5.3.1. Markering av inn-gruppen som motsvar på styringseffektene

Deltakerne knytter seg til en kampfortelling vekk fra en undertrykt og motløs situasjon, med en politisk styring de omtaler som sviktende. Da omtaler de seg selv som krigere, med en status som helter i samhandlingen på Patriotene. Med en slik identitet kan de heller la seg engasjere i tilfeller av sanksjoner og angrep på deres holdninger, enn å la seg korrigere. Et av innleggene på Patriotene kan illustrere dette:

Radden er fienden vår! Igjen har Radden greid å rapportere ut en av våre ”krigere”. Denne gang (navn)! Alle Radd må blokkeres! Dette er mennesker som hater nordmenn! Aldri får de stoppe oss. Vår kjærlighet til Fedrelandet er sterkere enn vårt hat til Radden! Broder, er stolt av deg <3

Slik fremstilt i Cohen (1997, s.48) vil subkulturelle problemløsninger på et tilpasningsproblem til normen være å snu verdier, strukturer og identiteter på hodet.

For det første ser vi en markering av en ny hierarkisk struktur for Patriotene. Posisjonene rasister og hatere forstås snudd til krigere med kampfortellingen. Samtidig kan vi se at begrepet «radd» repeteres. Dermed kan budskapet om deltakernes karakter som krigere styrkes. Anvendelse av slike uttrykk overfor meddeltakere vil være en bekreftelse for subkulturelle idealer, slik fremstilt i Williams (2011). Status i subkulturer er, ifølge Williams (2011, s.123), nært knyttet til ære. Status handler om å få respekt i sine likemenns øyne (Cohen, 1997, s.51). Og her finnes ære i det å være gode nordmenn, og kjempe for og ytre seg om noe de mener er viktig og riktig.

For det andre kan vi forstå at Patriotene markerer seg selv som krigere *mot* de styringseffektene en kriminalisering av holdninger bak eventuelle straffbare ytringer kan skape. Det er de som er gode og sannferdige nordmenn. Innlegget sto som reaksjon til Patriotene etter at en av deltakerne ble sanksjonert for å omtale muslimer på en avvikende og trolig hatefull måte på Facebook. På denne måten kan motstand gjøres slik fremstilt i Foucault (1982), mot majoritetssamfunnets modifierende og individualiserende diskurs, slik vist ved diskusjonen med utfordreren. Oboler (2016, s.46) finner at det er en tendens hos grupper innenfor den anti-islamske diskursen på nett å dyrke innholdet i innlegg ytterligere dersom innholdet blir reagert på. Reaksjoner fungerer som en bekreftelse for deres oppfatninger og idealer.

For det tredje kan det i motstanden være et krav om å ta avstand fra ut-gruppen. For en subkultur kan det oppstå et slikt krav. Deltakerne her oppfordres til ikke å være konform med

ut-gruppen. Da blir det viktig å anse egne avvikende oppfattelser som hederlige (Cohen, 1997, s.53). Inn-gruppens oppfatninger om identiteten som ekte og gode nordmenn kan ses som mer verdifullt, fordi de opplever at ut-gruppen ikke ser dem på den måten. De kan oppleve seg selv som bærere av en sannferdig og legitim kunnskap, som viser hvem som er den virkelige trusselen i verdispørsmål i majoritetssamfunnet. Dette eksemplifisert under innlegget jeg analyserte under 5.3, med et bilde av en gravstein for å symbolisere at ytringsfriheten er død:

Hvis du tenker at du ikke våger å ytre seg på grunn av radden, er du ikke nordmann lenger. Men en radd. Ikke vær redd for å ytre deg slik du vill

Dette kan illustrere et internt statushierarki i gruppen, slik fremstilt i Williams (2011). Å konsekvent motsette seg «mainstream» konforme normer og dele et budskap om dette på gruppen, kan løfte deltakernes legitimitet og anseelse i kulturen. De kan ikke være redde når deres status er løftet opp i en ny hierarkisk struktur.

Til slutt kan en status som helt tolkes å derfor bli tildelt dersom deltakerne følger kulturens ambisjon. Deres ambisjon vises i det følgende. Denne kommentaren stod som svar på innlegget jeg analyserte under 5.1, der en deltaker spurte om han/hun var velkommen med asiatisk utseende:

Grunnen til at vi er her er for å finne sannheten. En annen enn den polerte sannheten media og andre globalister gir oss [...]

Slik fremstilt i Cohen (1997, s.48), styrkes status i samhandling med likesinnede. Fortellingene skrevet i felleskap, styrker bildet av hvem de er som krigere om sannheten, og som helter for å fremsette den. I motstandskamper vil det diskursive spillet om sann kunnskap slik fremstilt i Foucault (1982), her hvile på en aksept og legitim oppfattelse av forestillinger om ut-gruppene og seg selv.

I tillegg er autentisitet viktig for subkulturer (Williams, 2011, s.141). For å skape en autentisitet til sin oppfattelse av egen identitet, kan de derfor heller hvile seg på egen formidling om islam, muslimer og seg selv. Ikke det som fremgår av politikere og i media. Slik motstandskamper er fremstilt i Foucault (1982) og subkulturer ved Cohen (1997) og Williams (2011), ser vi at deltakerne i denne fortellingen understreker deres unike identitet, og at deres verdier er viktigere og bedre enn raddens. Muslimer kan ikke bli og «radden» er ikke ekte nordmenn. Innenfor

Patriotenes diskursive verdensbilde, kan vi forstå at ut-gruppen må avsløres som okkuperanter og svikere for å skape trygghet. Dette kan forstås å være støttet til elementene knyttet til forståelsen av islam med en sammenligning til nazisme. Her brukes en slik metafor på deres identitet som krigere i motstandskampen sammenlignet med okkupasjonstidens krigshelter.

I samhandlingen på Patriotene kan deltakerne forstå seg selv som legitime aktører innenfor diskursen om islam, muslimer og innvandring. Dermed kan de utfordre konstruksjonen av hatkriminalitet, og handle i tråd med sine holdninger med en krigermodus fra metaforene på andre verdenskrig. Dette som ekte nordmenn og legitime forsvarere av samfunnet.

5.3.2. «Å gjøre annerledes»: Å hevde maskulinitet

Kampfortellingen kan oppleves som en troverdig støtte når deltakerne vil ta ut motstandere. Krigermodusen med kunnskapen om islam og deres identitet, kan anvendes til å handle i tråd med egne oppfatninger og identitetsfølelse. En aksept for en identitet som kriger og status som helt i denne kulturen, kan være bakgrunn for atferden på gruppen slik jeg forstår Cohen (1997).

I sammenheng med oppfatninger om at islam ikke kan integreres på grunn av sin farlige, ideologiske funksjon, ser vi sviket hos majoritetssamfunnet merkes der kulturene blandes. I flere tilfeller har Patriotene uttrykt sinne over sitt samlede syn på radden og muslimer. Samlet står ut-gruppen for en truende enhet mot Patriotene og den norske befolkningens kultur. I samme innlegg som analysert under 5.1.2, med fotografiet av universitetsplassen i 1945, kan vi lese følgende kommentar:

[...] I dag går våre vakre jenter til sengs med fienden og blir gravide. Før hadde vi et ord på dem. Tyskertøser. [...]

På den ene siden kan betegnelsen «våre» kvinner plassere den norske kvinnen som et verdifullt symbol for Patriotene. De kan representere en uskyld og en skjønnhet den heltmodige krigeren må forsvare ved å stå opp for «sannheten». På en annen side kan tilnavn som «tyskertøser», slik kjent fra etterkrigstiden, styrke deres sammenligning av islam med nazisme. Det kan skape samme følelser som rundt etterkrigstidens landsviksoppgjør. Begrepet «tyskertøser» ble av norske menn og kvinner anvendt på kvinner involvert med tyskere under krigen, fordi de ble ansett som seksuelle landssvikere. De fikk sin symbolske verdi svekket (Ericsson, 2016, s.155).

En slik symbolsk etablering av kvinnerollen ved denne språkbruken, kan representere andre subkulturelle idealer slik jeg forstår Williams (2011). Symbolikken fremtrer i flere innlegg. Her i et innlegg hvor en deltaker oppfordret til diskusjon om hets mot kvinner som omgås muslimske menn og opplever overgrep. Denne deltakeren mente at slik hets var urimelig og uberettiget. Likevel markerte en annen deltaker et standpunkt om hvordan en skal reagere, dersom kvinner personlig involvert med muslimer blir utsatt for overgrep:

Dette temaet har jeg diskutert ofte. Det er ikke rart at nordmenn som advarer mot å ønske muslimer velkommen, blir frustrerte over at spesielt kvinner ønsker dem velkomne. For å sette det på spissen, kvinner må ta ansvar for sine meninger. En tåre blir ikke felt fra meg dersom berikelsen rammer dem.

For det første forsås Patriotene som å anse det kulturelle mangfoldet ved å ha mennesker av islamsk religiøs og kulturell tilhørighet integrert i samfunnet som en trussel mot majoriteten, og ikke en rikdom. Da om muslimer spesielt, kan «berikelsen» derfor tolkes som et ironisk begrep på verdier om kulturelt og religiøst mangfold. Begrepet ble ofte anvendt i deltakernes samhandling. Om «berikelsen» voldtår kvinner som omgås muslimer, er kvinnene etter denne kommentaren selvforskyldte og har mistet sin uskyld.

For det andre kan denne kulturen forstås å ønske majoritetssamfunnets diskursive makt modifisert. Altså å kreve en sosial definisjonsmakt for å endre andres muligheter for å handle og uttrykke seg (Foucault, 1982). Ved å «gjøre annerledes» i motstanden, vil de med krigermodusen tilpasse og kontrollere andres handlinger, slik jeg forstår Perry (2003). Her av «våre kvinners» handlinger til hva de mener er riktig og verdifullt i møte med «berikelsen». Patriotene opplever seg som ofre for en dominant diskurs av en politisk elite som betegner dem som rasister og hatere. Å handle hatefullt med en maskulin posisjon som «helt» og «kriger», kan være en ressurs for å hevde en hegemonisk situasjon når andre ressurser er svekket (Messerschmidt, 2014, s.356). Det å analysere utfra kjønnsperspektiv er derfor også interessant (Jon, under publisering). Perry (2003, s.105) argumenterer for at i tilfeller av hatkriminalitet vil det ofte handle om å rette opp hegemoniske strukturer, også for maskulinitet og overordnet posisjoner over kvinner. Å reagere på kulturblandinger, kan handle om å kritisere brudd på en samfunnsorden. Den norske kulturen slik Patriotene ser den verdifull, gir mening for dem. Dersom kvinner og muslimer går ut av sin identitet, svikter de sin hegemoniske plassering.

Samtidig må ikke «slike» kvinner som del av en ut-gruppe gi aksept til Patriotene, dersom deltakerne har gitt opp deres respekt. Kvinner, som kan bære en verdifull rolle for Patriotene, får

minsket sin anseelse hos deltakerne som svikere av deres identitet, symbolikk og posisjon. Dette for at fiendeforholdet mot radden og muslimer skal styrke deltakernes krigeridentitet og oppfattelser, slik jeg forstår Cohen (1997, s.53).

Til slutt må grensene mot den «islamske ideologiens» kvinnesyn passes på, for kvinnene deltakerne fortsatt vil verne om. Muslimske menns makt i deres «okkupasjon» og «skjulte krigføring», kan tolkes å oppleves som en trussel mot Patriotenes mannlige deltakeres maskulinitet, og kvinnenenes søken etter en sterk mann - en «kriger». Det er en trussel vi kan forstå at Patriotene ærefullt må kontrollere for norske kvinner og den norske kulturen, i kraft av deres status som helter. I et innlegg delte en av deltakerne en sak fra ekstrabladet.dk. Linken viser et bilde av ansiktet til syv menn av ikke-vestlig opprinnelse, med overskriften: «En ny trend kommet til Danmark: Innvandrere kidnapper danske piger til sex». To av kommentarene som fulgte lød slik:

Jævla svin. Nå er det vel på tide med nasjonalt selvforsvar?

Det trengs en MANN. En NORDMANN.

Å hevde sin identitetsposisjon som kriger og «ekte nordmann», og forsvarere av kvinner mot kulturblandinger i denne kampen, kan slik fremstilt i Cohen (1997) markere løsningen på statusproblem om deres avvikende holdninger fra normene bak konstruksjonen av hatkriminalitet. Dermed kan de rette opp hierarkier og identitetsposisjoner for hvordan mennesker skal forholde seg til hverandre (Perry, 2003). Slik tidligere forskning om mannlige gjerningspersoner ved Trickett (2015, s.260) viser, handlet det å utføre hatkriminalitet mot en minoritetsgruppe om å reagere på egen mindreverdighetsfølelse som mann. Verbale angrep i hatefulle ytringer kunne reise deres maskuline identitetsfølelse, ettersom de da kunne føle seg som suksessfulle menn.

Vi kan forstå at det å dele kulturens oppfatninger mot muslimer, majoritetssamfunnet og seg selv er en måte for gruppen «å gjøre annerledes» på, og hevde maskulinitet og sannferdighet. Patriotene kan forstås å svare på majoritetskulturens konstruksjoner i kriminalisering av holdninger i straffbare ytringer, med egne konstruksjoner av fortellinger om motstand og identitet. Samhandlingen kan for deltakerne sammenlignes med andre verdenskrigs motstandskamp, i en opplevelse av «eksklusive og frie» rammer på sosiale medier, hvor de kan dele budskapet hyppig og hurtig (Awan, 2016). Patriotenes diskurser møter ikke

majoritetssamfunnets diskurser direkte, noe motstandskamper heller ikke forstås å gjøre (Foucault, 1982). Denne motstanden opererer i det subkulturelle rommet mellom likesinnede på Facebook, der andre argumenter kan avvises. Dermed kan deltakerne motiveres av å styrke et budskap om islam og deres identitet og sannferdighet på sosiale medier, med forfremming av ytringsfriheten.

5.4. Oppsummering av funn

Samspill mellom makt og motstand i diskurser slik fremstilt i Foucault (1982) og identitet og status ved subkulturteori, kan gi forklaringer på Patriotenes samhandling om enkelte erfaringer, uttrykk og virkelighetsoppfatninger i lys av hatkriminalitetskonstruksjonen.

Konstruksjon av hatkriminalitet kan ta sikte på å hindre fremtidige, voldelige og hatefulle handlinger. Definisjonsmakten kan rettes mot en styring av tanker og følelser ved og dele individer inn i kategorier. Som svar på dette i Patriotenes motstandskamp, etableres en alternativ kunnskap om islam, majoritetssamfunnet og dem selv. Dette for å endre kunnskapen i det diskursive handlingsrommet for hvordan en kan handle, tenke og føle om andre og seg selv.

I kulturens diskursive kunnskap forstås islam som politikk og ikke religion, og som ideologi oppfattes den å true vår kultur. Muslimenes agenda er skjult og må handles på av de som tør. Underliggende i denne diskursen ligger konspirasjonsteorien «Eurabia» om muslimers skjulte okkupasjon, og majoritetssamfunnet og EUs naivitet. De gjøres til felles syndebukker for en foruroligende fremtid. Dette er elementer til felles med høyreekstremisme og høyrepopulisme. De kan sammenligne muslimsk integrering med nazistisk okkupasjon under andre verdenskrig.

I etableringen av kunnskapen trekker Patriotene veksler på idéer fra sosiale nettverk på internett, og idéer generelt i befolkningen. I argumentasjonen bygger de også på tolkninger av hendelser utenfor nettet. Muslimer gis dehumaniserende karakteristikker, på bakgrunn av trusselen islam representerer. Fra en strategisk avstandtaken til muslimer fra et uttalt ståsted om at de ikke er i mot muslimer som mennesker eller rase, kan negative holdninger legitimeres. En forsvarsposisjon basert på kulturens kunnskap, kan nøytralisere voldelige og hatefulle elementer ved samhandlingen på Facebook.

Kunnskapen i kulturen anvendes av Patriotene til strategisk å problematisere erfaringer med hvordan deltakerne oppfatter at deres identitet betegnes i majoritetssamfunnet. Deltakerne problematiserer også at deres stemmer om «sannheten» oppleves å bli trykket ned, og søkes modifisert ved en kriminalisering av negative holdninger mot muslimer i straffbare ytringer, og i negativ oppmerksomhet i debatt. Underliggende i denne diskursen, kan det eksistere en følelse av ydmykelse og underlegenhet rundt betegnelser som rasister, og innskrenking av ytringsfriheten. I stedet for konform tilpasning til majoritetssamfunnets diskurser, lar deltakerne seg mer fordelaktig i fellesskap forstås som ærefulle krigere om «sannheten» mot islam og majoritetssamfunnets diskurser. De finner aksept og status i en gruppe mentalitet fordi de tør å dele den diskursive, alternative kunnskapen om islam og muslimer. De kan sammenligne seg selv som andre verdenskrigs motstandshelter med forfremming av ytringsfriheten på Facebook. Omtale av sanksjoner fungerer som en bekreftelse for deltakernes overbevisninger og avstandtaket til majoritetssamfunnets diskurser.

Dette er elementer som kan motivere deltakernes samhandling og konstruksjoner, og være bakgrunn for noe av hvorfor samhandlingen språklig føres slik den gjøres. Dette kan forklare noe av hvorfor negative holdninger om islam og muslimer deles, og hvorfor deltakerne i fellesskap «gjør annerledes». De kan ønske at den norske befolkningen, og kvinner spesielt, holder seg på plass i sin norske identitet for å unngå fare ved at kulturene blandes. Muslimer kan oppleves som en sterk og maskulin trussel mot samfunnet og den norske kulturen, deltakernes status og kvinners symbolske rolle. Deltakerne vil motarbeide dette som ærefulle «krigere», og bli styrt annerledes på bakgrunn av denne kulturens konstruksjoner om islam, muslimer, samfunn og seg selv.

6. DISKUSJON

Diskusjon av funn opp mot den teoretiske inngangen er vist i analysen. Inngangen har vært nyttig for å åpne opp for en forståelse av den anti-islamske nettkulturen innenfor Patriotene. Jeg har undersøkt hvilken kunnskap som ligger bak noen av oppfattelsene om islam og muslimer, i den anti-islamske nettkulturen på Patriotene. Mer spesielt har inngangen i analysen gitt forklaringer på noen av deltakeres fremstilling av seg selv i møte med myndighetenes kriminalisering av enkelte oppfatninger og holdninger i kulturen, hvordan kunnskapen strategisk anvendes for å uttrykke motstand og identitet. Inngangen kan forklare noe av hvorfor uttrykkene fremsettes i fellesskap.

Det er likevel grunn til å diskutere enkelte funns implikasjoner på anvendelse av Foucaults analyse i konteksten av sosiale medier. I tillegg er det grunn til å diskutere funnenes betydning i sammenheng med kontrollmuligheter av hatefulle ytringer på nett.

6.1. Effektiv normkontroll av individer på sosiale medier?

Det er normkontrollen i moderne samfunn som styrer mest effektivt, ifølge Foucault (1999). En styring av normer på det «frie» internettet, hvor befolkningen ledes indirekte via normkontroll til å styre seg selv etter gjeldende diskursiv kunnskap (Foucault, 1982). På en annen side har internett med automatiserte og mellommenneskelige nettverk, skapt en tilstand hvor stater møter utfordringer med å kontrollere og regulere materiale som har virkning for individer innenfor deres landegrenser (Giannasi, 2015, s.337). Normkontrollen i majoritetssamfunnet forstås i Foucault (1982) likevel som en gjennomsyrende definisjonsmakt mot uttrykk for motstand i samspill mellom diskurser.

På en annen side kan vi av mine funn se at Patriotene jobber seg *ut* av normforståelser i majoritetens diskurs som en motstand. Dette i et virtuelt fellesskap der de kan kommunisere åpent. De må ikke tilpasse seg normer og identitetsposisjoner når de utfordres, da aksept og gruppementalitet for egne kategoriseringer finnes på gruppen. De trekker på mer fordelaktige alternativer av kunnskap og identitet, i språklig utførelse av oppfatningene sine om andre. Jeg fant at deltakerne kunne snu opplevde offerposisjoner til en meningsfull og maskulin heltestatus, som for dem kan legitimere og motivere deres uttrykk. Det kan tenkes at normenes makt bak

konstruksjonen av hatkriminalitet slik fremstilt i Foucault (1982), innenfor uttrykk på sosiale medier kan være noe svekket.

Foucault (1982) formulerte ikke aspekter ved internetteknologien i sine idéer om makt, frihet og motstand i moderniteten. Ifølge Stenning (2009, ss.30, 22) har konseptet «governmentality» fra Foucault blitt utfordret i litteraturen. Det må heller omhandle en myndighet til å styre og kontrollere *utover* institusjoner fra den sentrale, offentlige statsmyndigheten. Det vil si at det er flere aktører med myndighet til å styre utfra egne konsepter, noe som vil bety en fragmentert regulering fremfor hierarkisk normkontroll via institusjoner. Det er ikke et offentlig monopol på styring, eller patruljering av kriminell atferd. Shearing og Wood (2003, s.402), som Stenning (2009), omtaler det som en «pluralisering av styring». Det vil si at flere aktører, organisasjoner og interessenter går inn for å patruljere hatefulle ytringer på nett.

Det norske politiet patruljerer ikke tilfeller av hatefulle ytringer på nett selv, men oppfordrer de sårbare gruppene og samfunnet til å anmelde. En utfordring med oppsøkende politiarbeid på nett er at politiet ikke kan håndheve lovverket umiddelbart (Nadim m.fl., 2016, s.136). Ytringene kan representere en gråsoner i alvorlighetsgrad og hvilken rettslig jurisdiksjon de befinner seg i (Jewkes, 2011, s.529). Ytringer innenfor Facebook er plassert i et system av og for brukere, strukturert av Facebook som private eiere. Likevel befinner de seg innenfor det som kan omtales som et halvoffentlig, virtuelt sted der befolkningen inviteres til å oppholde seg (Stenning, 2009).

For det første har systemet det vi kan omtale som en «fri» informasjonsstrøm. I nyhetsstrømmen til oss Facebookbrukere, ser vi at venner linker til informasjon fra utallige nettstedene og nettaviser. I utgangspunktet kan vi få vår daglige nyhetsoppdatering fra Facebook-kontaktene våre.

I dag er alternative kilder i økende grad tilgjengelige. Også de med lite kritisk innsikt i egen formidling, ifølge Chan m.fl. (2011, s.597). De argumenterer for at mennesker ikke er passive, men velger hvor de får nyhetene sine fra. Mennesker har i økende grad fått mulighet til å evaluere flere typer informasjon. Min analyse viser at deltakerne anvender nettets friheter ved å linke til nyheter og deler alternativ, diskursiv kunnskap tilknyttet sakene. Patriotenes diskurs trekker på generelle fordommer i samfunnet, og konspiratoriske idéer fra andre steder i det sosiale nettverket som i andre Facebookgrupper og artikler på sian.no. Idéene og visjonene om islam blir delt videre, dyrket og repetert i fortellinger på gruppen. Dette kan gjøre idéene hos

Patriotene til en normal del av informasjonsutvalget på nettet, slik Oboler (2016, s.45) omtaler sosiale mediers struktur.

Facebook og lignende plattformer sporer brukernes informasjonsønsker ved å kode forhold, idéer og tanker til algoritmer ved «likerknappen», ifølge van Dijk (2013, s.11-12). Dette er en funksjon som gjør at de kan foreslå og påvirke hva du kan like, og hvem du vil knytte deg med. Dermed kan de selektere hvilken informasjon du presenteres for på bakgrunn av hva du har «likt». Og hva de du har knyttet deg til «liker». Idéer og linker som blir likt av mange kan også bli trender, slik at ytringer og uttrykk som blir populære også blir mer synlige. Dette er også forhold jeg ble oppmerksom på under min observasjon, hvor innlegg som genererte høy «likbarhet» fikk flyttet plass over nyere innlegg. På Facebook og lignende plattformer kan brukerne bidra til verdiutvikling med likerknappen (Gerlitz og Helmond, 2013). I tillegg kan verdiene og idéene bli selvoppfyllende profetier for mennesker som tror på dem. Alt de leser og opplever rundt seg kan bevise at teorien er sann (Fangen, 2012, s.185). Dette viser også mine funn. Tolkninger av hendelser utenfor nettet ble anvendt som et argumentasjonsgrunnlag og bekreftelse for Patriotenes kunnskapsgrunnlag, styrket av en gruppementalitet i kommentarfeltene.

For det andre medfører Facebooks system en form for kontroll på hatkriminalitet. Brukerne rapporterer ytringer inn til Facebook, og Facebook vurderer innholdet av dem. I henhold til § 185 i straffeloven (2005) er det ikke slik at alt som kan skrives på nettet er beskyttet av ytringsfriheten. Samtidig må ikke Facebook følge samme plikter og etiske prinsipper i det offentlige interesser som politiet skal (Stenning, 2009).

Steder som Facebook styrer etter forretningsinteresser, ikke hovedsakelig fra normer relativt med blant annet politiske interesser og demokratiske strømninger i befolkningen (Stenning, 2000, s.26). Facebook strukturerer tilbudene sine etter et konkurransemarked. Brukerne er *forbrukere* og tilbys minimumsstandarder etter brukerforventninger (van Dijk, 2013, Stenning, 2009).

Slike standarder kan være å nytte seg av goder som å ferdes og ytre seg fritt på nett, og samtidig unngå hatefulle uttrykk mot seg selv på grunn av ens gruppetilhørighet. Dette er også standarder myndigheter må veie mot hverandre i arbeidet mot hatkriminalitet. Ifølge Nadim m.fl. (2016, s.122), ønsker ikke Kripos med deres tilstedeværelse på nett å bli et «meningspoliti» ved å gripe inn i debatt på nett. De ønsker å spre kunnskap om lovverket opp mot ytringsfriheten, og særlig om hvilke normer som gjelder for anstendig kommunikasjon. Derimot kan aktører som har

mulighet til å vurdere slike spørsmål innenfor nettet, ikke være underlagt de offentliges interesser alene. Samtidig kan det være vanskelig å skille mellom hatefulle ytringer mot mennesker som følger en religion, og kritikk av religionen i seg selv (Oboler, 2016, s.43).

Sosiale medier kan forstås som et uoversiktlig felt for tradisjonell kriminalitetskontroll. I en opplevelse av et fritt internett kan deltakerne dyrke egne normer og verdier, og alternativ diskursiv kunnskap tilknyttet fenomener i samfunnet. De kan dele budskapet de opplever nødvendig og viktig videre med likesinnede brukere. Og fra mine funn kan vi forstå at deltakerne i et fellesskap kan uttrykke negative holdninger mot muslimer på en legitim måte for dem. Utfra det kan det diskuteres på hvilken måte den offentlige kontrollen bør gripe inn i det «frie nettet».

Hvem har egentlig effektiv myndighet til å styre innenfor det grenseløse nettet? Det kan være behov for å tilpasse Foucaults teoretiske grunnlag noe, ved en tilnærming til studier av kriminalitetskontroll og opplevelser av den på sosiale medier. Det er også verdt å diskutere helhetlige innfallsvinkler mot hatkriminalitet på internett. Tradisjonelle konsepter for kriminalitetskontroll kan tenkes for rigide i et uoversiktlig felt som dette (Stenning, 2009).

6.2. Hatefulle ytringer i straffesystemet: Sanksjonering, dialog

Slik det er fremstilt i Foucault (1982), kan rettigheter maskere normstyringen av individene. Arbeidet mot hatefulle ytringer på nett, kan innebære ønsker om å skape kunnskap om individene i den anti-islamske diskursen. Og fra dette å søke og tilpasse deltakernes handlinger ved å kriminalisere negative holdninger mot muslimer bak straffbare ytringer, for å redusere et skadepotensial.

Straffeforfølgelse av hatefulle ytringer på nett kan være et ledd i en forebyggende strategi (Nadim m.fl., 2016, s.150). I tillegg viser de politiske prioriteringene om hatkriminalitet at offergruppene tas på alvor og hvilke verdier som fremmes. Om dette argumenterer Boeckman og Liew (2002, s.379) for at minoriteter ser på straff for hatefulle ytringer som mer rettfærdig enn ved andre typer straffbare forhold mot person. Hatefulle ytringer regnes for å ha store psykologiske og ekskluderende skader på offer, og samfunnet ellers (Oslo politidistrikt, 2013).

Som vist i mine funn, jobber deltakerne seg ut av det vi med innsikt i Foucault (1982) kan forstå som individualiseringstaktikker. Deltakerne trekker på en krigersmodus i kampfortellingen der de

i Facebookgruppen dyrker en oppløftet status som helter, som kilden til sannhet og trygghet i samfunnet. De trekker veksel på en kunnskapsfortelling med konspiratoriske antakelser, til felles med konspirasjonsteorien Eurabia. Den virker troverdig for deltakerne. Denne teorien sluttet for eksempel Breivik seg til, og inneholder elementer til felles med nazismen og nynazismen (Fangen, 2012, s.182). Dette kan tale for at ytringene bør reageres på – og fjernes.

På en annen side vil det å fjerne innhold fra en anti-islamisk gruppe som Patriotene på sosiale medier, ikke nødvendigvis være et passende svar alene (Oboler, 2016). I tillegg kan det å «være tøff» mot hatkriminalitet på nett, å sanksjonere ytringer hentet fra nettets «frie» område, ikke nødvendigvis tilby klarhet og forutsigbarhet for offeret (Shenk, 2003, s.440). Det kan hevdes at slike oppfatninger alltid vil finnes, og mine funn tilsier at omtale av sanksjonerings på Facebook og i rettssystemet førte til en bekreftelse for deltakernes overbevisninger. Det styrket en dyrkelse av deres motstand og identitetsfølelser. Oboler (2016, s.46) mener det er tendens hos slike grupper, og heller å dyrke innholdet ytterligere og dele det videre.

Samtidig er det motstridende syn i forskningen om tilgangen på «det frie» nettet kan fungere som en lufteventil for ekstreme holdninger og hindre vold, eller om tilstedeværelsen av holdningene i ytringer gjør de normale og aksepterte som en del av informasjonen på nettet, slik Oboler (2016) advarer om. Og det er uenighet om hvor godt gruppene faktisk rekrutterer andre (Nadim m.fl., 2016, s.143). Fra dette kan vi forstå en usikkerhet om en kriminalisering av motivet bak straffbare, hatefulle ytringer hindrer fremtidig uro.

I tillegg har kunnskapen i de strafferettslige fortellingene i straffesaksgangen blitt diskutert i forskningsfeltet. I den forbindelse om fortellinger om offeret for hatkriminalitet, hendelsene og gjerningspersonene gjør at de involverte partene ikke skaper sitt eget bilde av seg selv og ytringene som er fremsatt (se for eksempel Ray og Smith, 2001, Davis, 2015, Walters 2015, Shenk, 2003). Vil en kriminalpolitikk rettet mot tanker, verdier og gruppetilhørighet gjøre at vi maskerer en «haters» og «offers» kompleksitet? Chakraborti og Garland (2012) argumenterer for dette. Gruppetilhørigheten og motivet bak ytringen kan bli for uklart med utgangspunkt i definisjonsrammen.

Av slike grunner kan det være hensiktsmessig å diskutere andre innfallsvinkler. Regjeringen ønsker å arbeide aktivt for å skape dialog og kunnskap rundt konsekvensene av hatefulle ytringer på nett (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s.2). I normstyringen ved hatkriminalitet, slik

fremstilt i Foucault (1982), føres et ansvar på individene til å motarbeide hat på nett ved å anmelde og reagere på ytringer. Dette kan være styrket av majoritetssamfunnets diskurs om hatkriminalitet og ekstremisme. Gule (2012, s.154), i det han trekker på Foucault, argumenterer for at normkontrollen i den offentlige omtalen best kan tilbakevise høyreekstremistiske oppfatninger. Imidlertid må den som tar til kritikk på nett - frivillig - være ansvarlig og bevisst, og ikke anvende stigmatiserende retorikk. Av mine funn ser vi at der deltakernes argumenter blir utfordret, med tiltale som «ekstreme rasister», polariseres debatten ytterligere og en umiddelbar forsvarsposisjon og krigeridentitet oppdages.

Om dette argumenterer Bangstad og Vetlesen (2011, s.340) for at ytringsfrihetens formål om å tillate borgerne å få testet gyldigheten av sine argumenter, faller bort ved diskusjon med anti-islamske grupper på steder som Facebook. Gruppene er ikke ute etter å diskutere på en slik måte i kommentarfeltene, men er heller ute etter å dyrke egne oppfatninger. Slik jeg fant, dyrker deltakerne en gruppementalitet. De hadde en selektiv oppmerksomhet mot argumenter når de ble utfordret i diskusjon.

På en annen side kan vi ta fatt i en av de underliggende diskursene på Patriotene. Om en offerfølelse og ydmykelse som følge av majoritetssamfunnets opplevde diskurs mot deres uttrykk og identitet. Av deres samhandling kan det leses en aversjon – og frykt - i det de forstår som myndighetenes tatt-for-gitt-kunnskap om islam og muslimer. Deltakerne besitter en alternativ og sterk overbevisning om islam integrert i det norske samfunnet, og om hvorfor deres holdninger kriminaliseres. Muslimske innvandrere beskrives som okkupanter, som truende og utnyttende blander seg med kulturen. Majoritetssamfunnet og EU forstås ansvarlige for en slik «okkupasjon» av Norge. Deltakerne kan ønske erkjennelse og legitimitet, for å få den politiske styringen endret på bakgrunn av kulturens kunnskap. Ettersom diskursen motarbeides, kan vi forstå at de velger en subkulturell løsning i den virtuelle kulturen med identitet som krigere om sannheten.

Derfor kan det av slike funn være hensiktsmessig å tilby dialog, i en strafferettslig kontekst *utenfor* nettet. Shenk (2003, s.443) argumenterer for at et tilbud om en konfliktløsningsmodell i straffesaksgangen ved tilfeller av hatefulle ytringer kan være fruktbart. Ettersom målet med konfliktløsning er å utforske de underliggende tankene og følelsene for handlingen og offerets opplevelse, kan en slik prosess avsløre hvorfor *de enkelte* fremsetter hatefulle ytringer på nett. Og derfor bedre kunne reparere skaden som har oppstått enn ved tradisjonell straff. Gjerningspersonen får luftet sine idéer og må utfordres, og ofrene og gjerningspersonene får

forklart seg med egne ord. Da Christie (1978) fremsatte idéen om konfliktløsning, argumenterte han for at juristene «stjeler» konfliktene fra partene og gjør handlingen uforståelig for dem. Han mente tradisjonell straff gir lite rom for gjenoppretning av skade.

Slik mine funn har vist kan det også være viktig og ikke fokusere på skyld ved empatiskapning for offeret. Det kan styrke det negative synet på hvordan identiteten oppfattes i majoritetssamfunnet. Davis (2015, s.397) påpeker at stemplinger kan ha ledet gjerningspersoner til å dyrke de negative oppfatningene. Hun argumenterer for at det er bedre å fokusere på problemløsning rundt hvorfor deltakerne ytrer seg. Og herunder å vektlegge deres politiske og personlige bakgrunn. Derfor kan det tenkes at kulturelle barrierer mellom offer, samfunn og gjerningsperson kan brytes ned med en konfliktløsningsmodell ved tilfeller av hatefulle ytringer på nett. Dialog utenfor nettets semi-offentlighet kan tenkes å gi en reell arena for dialog (Walters, 2015, s.403).

På en annen side kan det tenkes flere innvendinger mot en slik løsning. Som nevnt kan det være variasjoner i holdninger. Walters (2015, s.406) poengterer at uoppdagede nyanser gjør det vanskelig å vite hva som ligger bak fremsettelsen av hatefulle ytringer. I dette kan dedikerte og ekstreme holdninger gjøre at offerets fortellinger kan provosere på grunn av de allerede eksisterende fordommene. Det er også risikoer ved hvordan dialogen blir ført. Offeret kan føle seg allerede stigmatisert og andre kan dominere dialogen. I tillegg argumenterer Köhler (2015, s.422) for at endringer av identitetsoppfatninger er tidkrevende. Slike prosesser kan kreve en avstempling fra samfunnet, for å godta medlemmene tilbake etter en identifisering av deres holdninger og person er gjort. Flere momenter må vurderes før en dialog kan opprettes (Walters, 2015, s. 407). Mot-tale er heller ikke et passende svar alene, ifølge Oboler (2016, s.46).

En normstyring som søker å modifisere menneskers holdninger gjennom hatkriminalitetskonstruksjonen, kan av mine funn være noe svekket på nett. Samtidig kan kontroll skape mer splittelse mellom diskursene. Sanksjoner som straff, irettesettelse og utestengelse fra nettet som kontroll på nettets opplevde friheter, kan fyre opp under en polarisert debatt på nett. Det kan være verdt å tenke helhetlig. Ifølge Shenk (2003, s.445) kan det tenkes at flere ofre ønsker å anmelde hatkriminalitet, dersom det er rom for dialog og en gjenopprettende prosess. Hvordan opprette dialog og i hvilken form, er et annet spørsmål. Men fordelaktig bør dialogen skje utenfor nettets frie og grenseløse steder.

7. AVSLUTNING

Hatkriminalitetsarbeidet har presisert et vern for grupper som muslimer, ansett sårbare på grunn av deres gruppetilhørighet. Kategorien kan være et uttrykk for hva som skal være god, norsk kultur. Noen av hensynene bak konstruksjonen kan stamme fra et ønske om å sikre at alle medlemmer av samfunnet skal kunne ferdes trygt på nett, og å hindre fremtidig uro og spenninger i samfunnet. Konstruksjonen innebærer en kriminalisering av et motiv som består av negative holdninger mot muslimer som bakgrunn for en straffbar, hatefull ytring mot dem.

Opgaven har handlet om hvordan deltakerne i anti-islamske diskurser innenfor en Facebookgruppe som del av et sosialt nettverk på internett, strategisk forholder seg til normer, kategoriseringer og kunnskap bak arbeidet mot hatkriminalitet. Det vil si noe av hvordan de omtaler islam og muslimer, opplever at deres uttrykk mot muslimer kan sanksjoneres på, og dermed hvordan hatkriminalitetskategorien kan bidra til konstruksjoner av fortellinger om identitet og motstand.

Jeg utførte en netnografisk observasjonsstudie på Patriotene, supplert med artikler fra organisasjonen Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Utfra problemstillingen undersøkte jeg Patriotenes diskurser i lys av majoritetssamfunnets diskurser. Jeg satt problemstillingen, sammen med Foucaults analyse av makt og motstand og med innsikt fra subkulturteori, ut i arbeid gjennom tre analytiske kategorier. Disse var 1) konstruksjon av alternativ kunnskap, 2) markering av ut-gruppen og 3) markering av inn-gruppen.

Jeg fant at deltakerne baserer seg på en konspiratorisk, diskursiv kunnskap om islam til felles med høyreekstremistiske antakelser i omtale av islam og muslimer. Islam forstås ikke som en religion, men en farlig og politisk ideologi sammenlignet med nazisme. I deltakernes visjon forstås en politisk elite og ukritisk støtte muslimsk innvandring, som for dem er en okkupasjon og ødeleggelse av norsk kultur. Fortellingen virker overbevisende og troverdig for deltakerne i fellesskap, og gjør muslimer sammenlignbare med nazister. De tolkes dermed å utgjøre legitime fiender og en sikkerhetstrussel. Muslimer anses som mål for stereotypifiserende og demoniserende ordbruk. Deltakerne kan legitimere sine syn og voldelige elementer ved uttalelser ved å si at de ikke er i mot muslimer som mennesker, men i mot muslimers antatte farlige politiske ambisjon og hevde ytringsfriheten. En slik taktikk og deres syn på muslimer som en trussel mot den norske kulturen, kan forstås som nyrasistisk.

Det er flere funn som skiller dette prosjektet noe fra tidligere forsknings resultater. Funnene forteller noe om erfaringer i møte med kriminalitetskontroll på hatefulle ytringer. Jeg fant at deltakerne, i forbindelse med at deres holdninger kriminaliseres, anvender subkulturens diskursive kunnskap for å forstå seg selv som ofre for en dominant politisk diskurs. Deltakerne anvender samme kunnskap til strategisk å snu den underlegne identitetsopplevelsen som rasist, ekstremist og hater til en ærefull og maskulin identitet som krigere om «sannheten», og mot opplevde trusler fra muslimer og majoritetssamfunnet som motstand. De kan sammenligne sin motstand med andre verdenskrigs heltedåder i motstandskamp mot nazistisk okkupasjon, her på Facebook hvor de kan dele budskapet. Slike fortellinger kan hatkriminalitetskategorien bidra til å konstruere.

Et annet interessant funn, slik tidligere forskning peker på som tendens, er at reaksjoner på deltakernes holdninger motiverer og fungerer som en bekreftelse for deres motstand, oppfatninger av islam og seg selv og hvilken identitetsposisjon de opplever de har i majoritetskulturen. Anvendelse av subkulturens diskursive kunnskap som en motstandsstrategi på Facebook, kan gi høy status på Patriotene. Å forholde seg avvisende som krigere i omtaler av sanksjoner på hatefulle ytringer kan være verdifullt i kulturen, når det er de som besitter «sann» kunnskap. Motstridende argumenter velges bort, støttet av en gruppementalitet mot politisk styring og kunnskap.

Deltakernes diskursive kunnskap og samhandling blir en motivasjon for dem i fellesskap, til innenfor sosiale medier å jobbe mot majoritetssamfunnets diskurs og dens identitetskategorier i fortellinger delt med hverandre. Slik kan de legitimt «gjøre annerledes» i fellesskap – dele negative uttrykk mot muslimer på bakgrunn av muslimers gruppetilhørighet. Dette som å tilpasse muslimer og andre nordmenns handlingsmuligheter i situasjoner i et samfunn der kulturene møtes. Dette kan ligge bak fremsettelsen av demoniserende ordbruk om muslimer på Patriotene, og negative karakteristikk om andre mennesker de opplever truende på deres posisjon i samfunnet og for den norske kulturen. De kan forstå seg som de best egnede til å beskytte samfunnet, og kvinner spesielt, mot den «farlige muslimske okkupasenten». Dette fordi majoritetssamfunnet opplever å svikte. De kan ønske å bli styrt og ledet annerledes basert på deres diskursive kunnskap for å hindre uro i samfunnet.

I lys av Foucault (1982), har funnene vist at normstyring av holdninger, tanker og følelser i ytringer på nett som normkontroll, både kan være noe svekket i informasjonsutfoldelsen på Facebooks halvoffentlige sted. Men normstyringen i kontroll kan samtidig skape en videre polarisert situasjon.

Det kan derfor tenkes at det vil være til nytte å vurdere helhetlige innfallsvinkler når det kommer til kontroll av hatefulle ytringer på sosiale medier, som på plattformer på Facebook. Ofre og befolkningen oppfordres til å anmelde hatefulle ytringer observert på nettet. Politiet henter ikke ut hatefulle ytringer selv. Men at myndighetenes arbeid forstått som normpåvirkning muligens ikke er effektiv mot en slik kultur, betyr ikke nødvendigvis at det er hensiktsmessig for myndighetene eller andre aktører å møte deltakerne på slike grupper med irettesettelser eller straffesanksjoner alene. Å skape rom for dialog *utenfor* nettet og som alternativ i forbindelse med ytringer anmeldt fra nettet, kan være verdt å diskutere. Både med hensyn til problemløsning og gjenoppreisning.

Det kan også tenkes at forholdet mellom diskurser med Foucaults inngang på dette feltet bør adresseres på en mer helhetlig måte. Dette på bakgrunn av at «governmentality»-begrepet om fasilitering av selvregulering blir noe utfordret i møte med sosiale mediers privatregulering, og slik mine funn viser at deltakerne samhandler med egen kunnskap og normgrunnlag med en forfremming av utøvelse av borgerretter åpent der inne. Likevel kan det hevdes at mine funn analysert med min valgte inngang om hvordan deltakerne erfarer en kontroll på deres atferd, og hvordan de svarer på det, bidrar til forklaringer på hvorfor deltakerne uttrykker seg slik de gjør i fellesskap.

På en annen side kan ikke min studie forklare nyanser i personlige holdninger og motivasjoner, deriblant om grad av tilslutning til kulturen og deltakelse i den. Jeg har tatt for meg allerede eksisterende ytringer i en allerede eksisterende Facebookgruppe, med en flyktig gruppedynamikk. En større studie, kombinert kvantitativ og kvalitativ, basert på samme forskningsspørsmål og teoretiske inngang med intervjuer, kan ha et mål om å forstå tilslutning, individuelle syn og personlige motivasjoner. Samtidig slik enkelte funn viste, kan dataene med fordel også analyseres utfra kjønnspektiver. En studie av fortellinger om identitet og motstand i forbindelse med arbeid mot hatkriminalitet og ekstremisme, kan være interessant på dette feltet i årene som kommer.

Antall ord: 27.693

LITTERATUR

Aakvaag, G. (2008) *Moderne sosiologiske teori*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Awan, I. (2016) Cyber-Islamophobia and Internet Hate Crime. I: Awan, I. (red.).

Islamophobia in Cyberspace. Hate Crimes Go Viral. Abingdon: Ashgate Publishing, s. 7-22.

Awan, I. (2016) Virtual Islamophobia: The Eight Faces og Ani-Muslim Trolls on Twitter. I:

Awan, I. (red.). *Islamophobia in Cyberspace. Hate Crimes Go Viral*. Abingdon: Ashgate Publishing, s. 23-40.

Bangstad, S. (2016) Islamophobia: What's in a Name? Analysing the Discourses of Stopp

Islamiseringen av Norge (Stop the Islamisation of Norway, SIAN). *Journal of Muslims in Europe*, 5 (2), s. 146-169.

Bangstad, S. og Vetlesen, A.J. (2011) Ytringsfrihet og ytringsansvar. *Nytt norsk tidsskrift*, 28 (4), s. 334-346.

Barne- og likestillingsdepartementet (2016) *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020*

[Internett]. Oslo: Regjeringen. Tilgjengelig fra:

https://www.regjeringen.no/contentassets/72293ca5195642249029bf6905ff08be/hatefulleytringer_uu.pdf [Lest: 05.03.17]

Bjørge, T. (2011) Dreams and Disillusionment: Engagement in and Disengagement from Militant Extremist Groups. *Crime, Law and Social Change*, 55 (4), s. 277-285.

Bjørge, T. (2005) Conflict Processes between Youth Groups in a Norwegian City: Polarisation and Revenge. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 13 (1), s. 44-74.

Blom, S. (2016) *Holdninger til innvandrere og innvandring 2016* [Internett]. 21.12.16. Oslo: Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/288655?_ts=15915e50e10 [Lest: 02.04.17].

- Boeckmann, R. J. og Liew, J. (2002) Hate Speech: Asian American Students' Justice Judgments and Psychological Responses. *Journal of Social Issues*, 58 (2), s. 363-381.
- Boyd, D.M. og Ellison, N.B. (2007) Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communications*, 13 (1), s.c210-230.
- Burchell, G., Gordon, C. og Miller, P. (1991) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality with Two Lectures by and an Interview with Michel Foucault*. London: Harvester/Weatsheaf.
- Cadman, L. (2010) How (Not) to be Governed: Foucault, Critique, and the Political. *Environment and Planning D: Society and Space*, 28 (3), s. 539-556.
- Chakraborti, N. og Garland, J. (2012) Reconceptualizing Hate Crime Victimization through the Lens of Vulnerability and 'Difference'. *Theoretical Criminology*, 16 (4), s. 499-514.
- Chan, J., Goggin, G. og Bruce, J. (2011) Internet Technologies and Criminal Justice. I: Jewkes, Y. og Yar, M. (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 582-602.
- Christie, N. (2004) *A Suitable Amount of Crime*. London og New York: Routlegde.
- Christie, N. (1978) Konflikt som eiendom. *Som folk flest. Artikler*, s.248-265.
- Cohen, A.K. (1997) A General Theory of Subcultures. I: Thornton, S. og Gelder, K. (red.). *The Subcultures Reader*. London og New York: Routlegde, s. 44-54.
- Corb, A. (2015) Online Hate and Cyber-Bigotry: A Glance at our Radicalized Online World. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 306-317.
- Craig, K.M. (2003) Examining Hate-Motivated Aggression. I: Perry, B. (red.). *Hate and Bias Crime. A Reader*. New York: Routlegde, s. 117-130.
- Dagbladet (2015) *Merkel tvinges til å snu*. Dagbladet [Internett], 23.11.15. Tilgjengelig fra: <http://www.dagbladet.no/nyheter/merkel-tvinges-til-a-snu/60464779> [Lest: 02.03.17]

Davis, E. (2015) Helping Offenders to 'Think Again': A Practitioner's Perspective on Developing an Intervention for Hate Offenders. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 391-399.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (2014) *Etiske retningslinjer for forskning på Internett* [Internett]. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komitéene. Tilgjengelig fra: <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/etiske-retningslinjer-for-forskning-pa-internett/> [Lest: 15.08.16].

Duffy, M.E. (2003) Web of Hate: A Fantasy Theme Analysis of the Rhetorical Vision of Hate Groups Online. *Journal of Communication Inquiry*, 27 (3), s. 291-312.

Enjolras, B., Steen-Johnsen, K. og Wollebæk, D. (2013) Social Media and Mobilization to Offline Demonstrations: Transcending Participatory Divides? *New Media and Society*, 16 (6), s. 890-908.

Enjolras, B. og Seggaard, S.B. (2011) *Ungdommens politiske bruk av sosiale medier*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Ericsson, K. (2016) *Women in War. Examples from Norway and Beyond*. London og New York: Routledge.

Facebook (2017) *What is public information?* [Internett]. Facebook. Tilgjengelig fra: <https://nn-no.facebook.com/help/203805466323736> [Lest: 04.05.17].

Facebook (2017) *Community Standards* [Internett]. Facebook. Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/communitystandards#hate-speech> [Lest: 02.05.17].

Facebook (2015) *Statements of Rights and Responsibilities* [Internett]. Facebook. Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/legal/terms> [Lest: 02.03.17].

Fangen, K. (2012) Mellom konspirasjonsteori og galskap. I: Østerud, S. (red.). *22.juli: Forstå, forklare, forebygge*. Oslo: Abstrakt forlag, s. 178-198.

- Fangen, K. og Sellerberg, A. (2011) *Mange ulike metoder*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Foucault, M. (1999) *Overvåkning og straff. Det moderne fengselets historie*. 3. utg. Oslo: Gyldendal.
- Foucault, M. (1999) *Diskursens orden*. Oslo: Spartacus.
- Foucault, M. (1982) The Subject and Power. *Critical Inquiry*, 8 (4), s. 777-795.
- Funnell, C. (2015) 'You're a Victim, Don't Become a Perpetrator': A Study of the 'Moral Career' of Racist Hate Crime Victims. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 367-380.
- Garland, D. (1997) Governmentality and the Problem of Crime. Foucault, *Criminology, Sociology. Theoretical Criminology*, 1 (2), s. 173-214.
- Garland, J. og Hodgkinson, P. (2015) Alternative Subcultures and Hate Crime. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 226-236.
- Gerlitz, C. og Helmond, A. (2013) The Like Economy: Social Buttons and the Data-Intensive Web. *New Media and Society*, 15 (8), s. 1348-1356.
- Gerstenfeld, P.B., Grant, D.R. og Chiang, C. (2003) Hate Online: A Content Analysis of Extremist Internet Sites. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 3 (1), s. 29-44.
- Giannasi, P. (2015) Policing and Hate Crime. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 331-342.
- Godin, E. (2015) The European Extreme Right: In Search of Respectability?. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 138-152.
- Grunnloven. *Kongeriket Norges Grunnlov av 17. mai 1814*.

- Gule, L. (2012) *Ekstremismens kjennetegn. Ansvar og motsvar*. Oslo: Spartacus Forlag.
- Hall, N. (2013) *Hate Crime*. 2.utg. London og New York: Routledge.
- Hauge, R. (2001) *Kriminalitetens årsaker. Utsnitt av kriminologiens historie*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hine, C. (2005) *Virtual Methods. Issues in Social Research on the Internet*. Oxford og New York: Berg.
- Jewkes, Y. (2011) Public Policing and Internet Crime. I: Jewkes, Y. og Yar, M. (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 525-545.
- Jon, N. (under publisering) Maskulinitetsperspektiv på kriminologiens kjerneområder: Kontroll, ofre og kriminalitet. *Nordisk tidsskrift for Kriminalvidenskap*.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2014) *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme* [Internett]. Oslo: Regjeringen. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf [Lest: 08.11.16].
- Jørgensen, M.W. og Phillips, L. (1999) *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Katz, J. (1988) *Seductions of Crime. Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York: Basic Books.
- Kiess, J., Brähler, E., Schmutzer, G. og Decker, O. (2017) Euroscepticism and Right-Wing Extremist Attitudes in Germany: A Result of the 'Dialectic Nature of Progress'? *German Politics*, 26 (2), s. 235-254.
- Köhler, D. (2015) Deradicalization. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 420-429.

Kozinets, R.V. (2015) *Netnography: redifined*. 2. utg. London: Sage Publications.

Kozinets, R.V. (2002) The field Behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities. *Journal of Marketing Research*, 39 (1), s.61-72.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervi*. 3. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Langer, R. og Beckman, S. (2005) Sensitive Research Topics: Netnography Revisited. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 8 (2), s.189-203.

Lemke, T. (2002) Foucault, Governmentality, and Critique. *Rethinking Marxism*, 14 (3), s. 49-64.

Leonardi, P.M., Huysman, M. og Steinfeld, C. (2013) Enterprise Social Media: Definition, History, and Prospects for the Study of Social Technologies in Organizations. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19, s. 1-19.

Martin, L.H., Gutman, H. og Hutton, P.H. (1988) *Technologies of the Selv. A Seminar with Michel Foucault*. London: Tavistock Publications.

McGurie, M. (2011) Online Surveillance and Personal Liberty. I: Jewkes, Y. og Yar, M. (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 492-520.

McKee, H. og Porter, J.E. (2009) Playing a Good Game: Ethical Issues in Researching MMOGs and Virtual Worlds. *International Journal of Internet Research Ethics*, 2 (1), s. 5-37.

Messerschmidt, J.W. (2014) Masculinities and Crime. I: Cullen, F.T., Agnew, R. og Wilcox, P. (red.). *Criminological Theory: Past to Present*. 5.utg. New York og Oxford: Oxford University Press, s. 354-365.

Miller, V. (2011) The Internet and Everyday Life. I: Jewkes, Y. og Yar, M. (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 67-87.

Nadim, M., Fladmoe, A. og Wessel-Aas, J. (2016) *Hatefulle ytringer på internett. Omfang, forebygging og juridiske grenser* [Internett]. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Tilgjengelig fra: <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Rapporter/2016/2016-17> [lest 03.03.17].

NRK (2017) *Kriminelle gjenger i Oslo øst* [Internett]. 11.03.17. Oslo: Norges rikskringkasting. Tilgjengelig fra: <https://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/NNFA02031117/11-03-2017#t=12m38s> [TV-opptak: Nett-TV].

Oboler, A. (2016) The Normalisation of Islamophobia through Social Media: Facebook. I: Awan, I. (red.). *Islamophobia in Cyberspace*. Abingdon: Ashgate Publishing, s. 41-62.

Oslo politidistrikt (2016) *Hatkriminalitet. Anmeldt hatkriminalitet 2015* [Internett]. Oslo: Strategisk stab. Tilgjengelig fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/oslo/Vedlegg_3571.pdf [Lest: 05.08.16].

Oslo politidistrikt (2013) *Hatkriminalitet. En drøfting av temaet, og en gjennomgang av anmeldelser i 2012* [Internett]. Oslo: Strategisk stab. Tilgjengelig fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/oslo/Vedlegg_2717.pdf [Lest: 02.03.16]

Ot.prp. nr. 8. (2007-2008). *Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpende og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet)*.

Perry, B. (2003) Accounting for Hate Crime: Doing Difference. I: Perry, B. (red.). *Hate and Bias Crime. A Reader*. New York: Routledge, s. 97-108.

Presser, L. og Sandberg, S. (2015) Introduction: What Is the Story? I: Presser, L. og Sandberg, S. (red.). *Narrative Criminology*. New York og London: New York University Press, s. 1-22.

Ray, L. og Smith, D. (2001) Racist Offenders and the Politics of Hate Crime. *Law and Critique*, 12 (3), s. 203-221.

Ritter, A. (2006) Studying Illicit Drug Markets: Dicipinary Contributions. *International Journal of Drug Policy*, 17 (6), s. 453-463.

Rohlfing, S. (2015) Hate on the Internet. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 293-305.

Rosol, M. (2014) On Resistance in the Post-Political City: Conduct and Counter-Conduct in Vancouver. *Space and Polity*, 18 (1), s. 70-84.

Sandberg, S. (2016) The Importance of Stories Untold: Life-story, Event-story and Trope. *Crime, Media, Culture: An International Journal*, 12 (3), s. 153-171.

Sandberg, S. (2015) Terrorism as Cultural Bricolage: The Case of Anders Behring Breivik. I: Ziegler, D., Gerster, M. og Krämer, S. (red.). *Framing Excessive Violence. Discourse and Dynamics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 177-196.

Sandberg, S. (2010) What can Lies tell us about Life? Notes towards a Framework of Narrative Criminology. *Journal of Criminal Justice Education*, 21 (4), s. 447-465.

Sandberg, S. og Pedersen, W. (2010) *Cannabiskultur*. Oslo: Universitetsforlaget.

Sandywell, B. (2011) On the Globalisation of Crime: The Internet and New Criminality. I: Jewkes, Y. og Yar, M. (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 38-66.

Shearing, C. og Wood, J. (2003) Nodal Governance, Democracy, and the New 'Denizens'. *Journal of Law and Society*, 13 (3), s. 400-419.

Shenk, A.H. (2003) Victim-offender Mediation: The Road to Repairing Hate Crime Injustice. I: Perry, B. (red.). *Hate and bias crime. A reader*. New York: Routledge, s. 439-454.

SIAN (2016) *Hva du bør vite om islam* [Internett]. 12.08.16. Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Tilgjengelig fra: <http://sian.no/artikkel/hva-du-bor-vite-om-islam> [Lest: 11.10.16].

SIAN (2013) *Vedtekter* [Internett]. 24.03.13. Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Tilgjengelig fra: <http://sian.no/vedtekter> [Lest: 04.10.16].

SIAN (2009) *Islam – dialog eller konfrontasjon?* [Internett]. 13.12.09. Stopp islamiseringen av Norge (SIAN). Tilgjengelig fra: <http://sian.no/artikkel/islam-dialog-eller-konfrontasjon-0> [Lest: 11.10.16].

Stenning, P. (2009) Governance and Accountability in a Plural Policing Environment - The Story so Far. *Policing*, 3 (1), s. 22-33.

Straffeloven. *Lov om straff av 20. mai 2005*.

Sykes, G.M. og Matza, D. (2014) Techniques of Neutralization. I: Cullen, F.T., Agnew, R. og Wilcox, P. (red.). *Criminological Theory: Past to Present*. 5.utg. New York og Oxford: Oxford University Press, s. 221-228.

Todd, J. (2016) *The UK's Relationship with Europe. Struggling over Sovereignty*. Palgrave McMillan.

Trickett, L. (2015) Reflections on Gendered Masculine Identities in Targeted Violence against Ethnic Minorities. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 249-265.

TV2 (2017) *Et stort gap til «svenske tilstander»*. TV2 [Internett], 23.03.17. Tilgjengelig fra: <http://www.tv2.no/a/9016924/> [Lest: 01.05.17].

TV2 (2016) *Uenighet om hva som skjedde i Hijabsaken*. TV2 [Internett], 08.09.16. Tilgjengelig fra: <http://www.tv2.no/a/8575671/> [Lest: 04.04.17].

Van Dijk, J. (2013) *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*. Oxford: Oxford University Press.

Vogt, K. (2016) Sharia, i: *Store norske leksikon* [Internett]. Oslo: Universitetet i Oslo. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/sharia> [Lest: 01.04.17].

Walters, M. (2015) Repairing the Harms of Hate Crime: A Restorative Justice Approach. I: Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. og Griev, J.G.D. (red.). *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London og New York: Routledge, s. 400-410.

Williams, J.P. (2011) *Subcultural Theory. Traditions and Concepts*. Cambridge: Polity Press.

Williams, K.S. (2011) Transnational Developments in Internet Law. I: Jewkes, Yvonne og Majid Yar (red.). *Handbook of Internet Crime*. Cullompton: Willan Publishing, s. 466-491.

Willis, P. og Trondman, M. (2002) Manifesto for Ethnography. *Critical Methodologies*, 2 (3), s. 394-402.

Wodak, R. og Krzyzanowski, M. (2008) *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*. New York: Palgrave Macmillan.

Zedner, L. (2007) Pre-Crime and Post-Criminology? *Theoretical Criminology*, 11 (12), s. 261-281.